

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK ELLÁTÁSAI

**Kovács Andrea, Kovács Ibolya
Kutas Zsuzsanna, Pánczél László**

Elméleti tananyag

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15

A területi államigazgatási szervek humán erőforrásának fejlesztése

Tartalom

1.... MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK CSOPORTJAI, REHABILITÁCIÓS HATÓSÁGI FELADATOK, ÚJ KÉRELMEK	6
1.1 A megváltozott munkaképességű személyek fogalma	6
1.2 Rehabilitációs hatósági feladatok	7
1.3 Hatáskör és illetékesség	7
1.3.1 Rehabilitációs hatósági hatáskör	7
1.3.2 Orvos-szakértői feladatok	7
1.3.3 Rehabilitációs szakértői feladatok	9
1.3.4 Illetékességi szabályok és azok eltérései	9
1.4 A megváltozott munkaképességű személyek ellátásainak igénylése, új kérelmek	10
1.4.1 Adatlap (kérelem)	10
1.4.2 Nyilatkozat	11
1.4.3 Orvosi Beutaló	11
1.4.4 Egyéb dokumentumok	11
1.5 A megváltozott munkaképességű személyek ellátásának típusai	12
1.6 A komplex minősítés szabályai	13
1.7 Az ellátás megállapítása és folyósítása	15
1.7.1 A rehabilitációs ellátás időtartama és összege	15
1.7.2 A rokkantsági ellátás időtartama és összege	16
1.7.3 Az ellátás melletti keresőtevékenység	17
1.8 Rehabilitációs kártya	17
1.9 Hatósági bizonyítvány	18
1.10 Tanácsok a kormányablak ügyintézőjének	19
1.10.1 Nyomtatványok kitöltése	19
1.10.2 Jogorvoslati lehetőség	20
1.10.3 Hatósági elutasító döntés „értelmezése”	20
1.10.4 1.10.4. Az ügyintézés sajátosságai	21
1.11 Az első fejezet összefoglalása	22

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15
A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

2	ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐKKEL KAPCSOLATOS ELJÁRÁSOK	24
2.1	A felülvizsgálat esetkörei	24
2.1.1	Esedékes felülvizsgálat	25
2.1.2	Rehabilitációs ellátásban részesülők felülvizsgálata	25
2.1.3	Rendkívüli felülvizsgálat	25
2.1.4	Célzott felülvizsgálat	26
2.1.5	Állapotváltozási eljárás	26
2.2	Felülvizsgálati eljárás	26
2.2.1	Értesítés az eljárás megindításáról	27
2.2.2	Keresőtevékenység vizsgálata	28
2.2.3	Orvosi/szakértői vizsgálatra idézés - iratbekérés	28
2.2.4	Az idézés speciális esetei	29
2.2.5	Mulasztás – igazolási kérelem	30
2.2.6	Döntés előkészítés	31
2.2.7	Döntés	32
2.3	A korbetöltéssel érintett ügyfélkör	33
2.4	Az ellátásra való jogosultság megszüntetésének esetei	34
2.5	Visszafizetési és megtérítési eljárások	36
2.5.1	A visszafizetési és megtérítési eljárásokhoz kapcsolódó fogalmak (értelmezések)	36
2.5.2	Jogalap nélkül felvett ellátások visszafizetésének érvényesítése	37
2.5.3	A foglalkoztató és egyéb szervezet megtérítési kötelezettsége	38
2.5.4	Jogosult halála esetén a kifizetett ellátás jogalap nélküli felvétele	38
2.5.5	Megtérítési igények érvényesítése	39
2.5.6	Méltányossági kérelmek elbírálása	40
2.6	Ügyfélszolgálati tevékenység az ellátásban részesülőkkel kapcsolatosan	42
2.6.1	Az ügyfél elérhetőségének problémái	42
2.6.2	Megjelenési kötelezettségek elmulasztása	42
2.6.3	Ügyfél tájékoztatás fontossága	43
2.6.4	Képviselővel eljáró ügyfelek	43
2.7	A második fejezet összefoglalása	46

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15
A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

3	NEMZETKÖZI JOGINTÉZMÉNYEK ALKALMAZÁSA A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK ELLÁTÁSBAN	47
3.1	Nemzetközi alapfogalmak, értelmező rendelkezések	48
3.2	A joghatóság, hatáskör és illetékesség a nemzetközi eljárásokban	49
3.2.1	Joghatóság, hatáskör	49
3.2.2	Illetékesség	49
3.3	A nemzetközi jogintézmények személyi, tárgyi, területi és időbeli hatálya	50
3.3.1	Személyi hatály	50
3.3.2	Tárgyi hatály	50
3.3.3	Területi hatály	51
3.3.4	Időbeli hatály	51
3.4	Nemzetközi igényérvényesítés és az általános ügyintézési szabályok	51
3.4.1	Uniós rendeletek szerinti igényérvényesítés	52
3.4.2	Egyezmények szerinti igényérvényesítés	54
3.4.3	Az ügyintézés nyelve	54
3.4.4	Idegen nyelvű iratok fordítása, fordíttatása	54
3.4.5	Nyomtatványok továbbítása a külföldi félnek	55
3.5	Jogosultság vizsgálata	56
3.5.1	Egészségi állapot	56
3.5.2	Biztosítási idő	56
3.5.3	Keresőtevékenység/rendszeres pénzellátás	57
3.6	Ellátás összegének megállapítása	57
3.6.1	Koordinációs eljárás (EU/EGT)	57
3.6.2	Egyezményes eljárások	59
3.7	Döntéshozatal	59
3.8	Az ellátások folyósítása	61
3.9	Jogorvoslat	61
3.10	Ellátásban részesülők felülvizsgálata	62
3.11	Ügyfélszolgálati tevékenység a nemzetközi ügyekben	62
3.11.1	Az igényfelvétel eltérőségei	62
3.11.2	Bejelentési kötelezettség, tájékoztatás	63

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15
A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

3.11.1	Külföldön élő ügyfelekkel történő kapcsolattartás	64
3.12	A harmadik fejezet összefoglalása	64
4	FOGLALKOZÁSI REHABILITÁCIÓS FELADATOK	66
4.1	A foglalkozási rehabilitáció fogalma	66
4.2	A foglalkozási rehabilitációs ügyintézés	67
4.3	A rehabilitációs ellátásban részesülő ügyfelekkel kapcsolatos feladatok	68
4.3.1	Rehabilitációs terv – ügyfél tájékoztatás	70
4.3.2	A rehabilitációs terv elkészítésének módja és tartalmi elemei	70
4.3.3	Foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások	72
4.3.4	A rehabilitációs ellátásban részesülő személy bejelentési kötelezettségeinek teljesítése	73
4.4	A rokkantsági ellátásban részesülő ügyfelekkel kapcsolatos feladatok	75
4.4.1	A foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást kérő személy foglalkozási rehabilitációs nyilvántartásba vétele	75
4.4.2	A foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást kérő személy együttműködése, a szolgáltatásnyújtási terv	76
4.4.3	A rehabilitációs közvetítést kérő személy	77
4.5	A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztathatóságának feltételrendszere	77
4.5.1	Munkáltatói kapcsolatrendszer	77
4.5.2	A munkaerő- közvetítés szempontjai	79
4.5.3	Az ügyfél részéről szükséges információk	79
4.5.4	A munkáltatótól kapott információk	80
4.6	A rehabilitációs hozzájárulás	81
4.7	Akkreditáció keretében történő foglalkoztatás, költségvetési támogatás	82
4.8	Javaslat a kormányablak ügyintézői számára	84
4.8.1	Az ellátás megnevezésének nehézségei	84
4.8.2	Együttműködési kötelezettség teljesítése	84
4.9	A negyedik fejezet összefoglalása	85
5	ÖSSZEFOGLALÓ	86

1 MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK CSOPORTJAI, REHABILITÁCIÓS HATÓSÁGI FELADATOK, ÚJ KÉRELMEK

1.1 A megváltozott munkaképességű személyek fogalma

Hétköznapi értelemben a megváltozott munkaképességű személyek fogalma a munka világához kapcsolódik, feltételezi, hogy van (volt) munkaképesség, amely megváltozott. Valójában azt a vizsgálati szempontot is takarja, amely az egyént a foglalkoztathatóság szempontrendszerén keresztül minősíti, azt vizsgálja, hogyan befolyásolja a többnyire tartós betegség, a szervezet károsodása, fogyatékoság vagy rokkantság a munkavállalást, a munkahely megtartását.

A megváltozott munkaképességű személy lehet:

- **fogyatékos személy** (érzékszervi - látási, hallási -, mozgásszervi, értelmi, autista), aki ezeket a képességeit jelentős mértékben elvesztette, vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg kommunikációja számottevően korlátozott, akár veleszületett (ide értve a súlyos vagy közepesúlyos állapotot okozó kromoszóma-rendellenességet is), akár élete során szerzett (pl. baleset, betegség következtében) sérülésről, képességvesztésről van szó,
- **egészségkárosodott**, amikor a biológiai működés zavara, időszakos vagy állandó élettani vagy anatómiai veszteséggént, rendellenességgént jelenik meg (betegség miatt megromlott egészségi állapot, pl. daganatos megbetegedés, cukorbetegség, szív - érrendszeri károsodás, pszichiátriai betegség, stb.).

Az **egészségkárosodás** egy olyan állapot, amely betegség, vagy sérülés után, illetve veleszületett rendellenesség következtében alakult ki, és tartósan, vagy véglegesen az egyén fizikai, mentális, szociális jóllétének kedvezőtlen változásait eredményezi.

Mindazokban az élethelyzetekben, ahol egészségkárosodás, fogyatékoság következtében a kieső jövedelem miatt valamilyen ellátásra tart igényt az érintett személy, hatósági intézkedés keretében szükséges a kérelem indítása, az adott ellátás igénylésére vonatkozó jogszabályok alapján a döntés meghozatala.

Így a rehabilitációs igazgatáshoz tartozó ügytípusban:

- **az ügy jellege** a megváltozott munkaképesség, az egészségkárosodás, a fogyatékoság, a rokkantság,
- **az ügy tárgya** pedig pénzügyi ellátás igénylése, és/vagy az orvosi, foglalkoztatási, szociális szempontú vizsgálat (az meglévő egészségi állapot, és az egészségkárosodás százalékos mértékének meghatározása), vagy a rehabilitációs célú foglalkoztatás és az ezekhez tartozó ügyintézés lehet, illetve más hatóság megkeresése alapján szakkérdésként az ügyfél egészségi állapotának, fogyatékosága súlyosságának minősítése, orvos-szakértői tevékenység.

1.2 Rehabilitációs hatósági feladatok

A rehabilitációs hatóság feladata, hogy a megváltozott munkaképességű személyek ügyeiben eljárjon, így azoknak a személyeknek a pénzbeli ellátásra vonatkozó jogosultságát elbírálja, akiknek az egészségi állapotuk megromlott, és a kieső jövedelem miatt ellátásra tartanak igényt, illetve a munkába helyezésükhöz kérnek segítséget. Az egészségi állapot és a foglalkoztathatóság vizsgálata ún. „komplex minősítés” keretében történik, amely orvos-szakmai, rehabilitációs és szociális szempontú vizsgálatot jelent.

A megváltozott munkaképességű személyek **rehabilitációja egy komplex tevékenység**, amelynek során szükséges az orvosi, szociális, képzési, foglalkoztatási és egyéb segítségek igénybe vétele. A rehabilitáció célja az, hogy a megváltozott munkaképességű személy a megmaradt, fejleszthető képességei alapján megfelelő munkahelyen tudjon elhelyezkedni, visszakerüljön a munkaerő-piacra, életviteléhez segítséget kapjon.

1.3 Hatáskör és illetékesség

A rehabilitációs hatóság több félefeladatkörben jár el:

- rehabilitációs hatóságként ellátást állapít meg,
- orvos-szakértői szervként orvosi szakvéleményt készít,
- rehabilitációs szakértői szervként a komplex minősítés során a kérelmező foglalkoztathatóságát és a szociális helyzetét vizsgálja.

1.3.1 Rehabilitációs hatósági hatáskör

A rehabilitációs hatóság **közigazgatási hatósági eljárást** a megváltozott munkaképességű személyek ellátás iránti igénye, vagy hatósági bizonyítvány kiadásának ügyében folytat le (pl. határozatot hoz a **rehabilitációs, vagy rokkantsági ellátás** megállapításáról, vagy elutasításáról).

Az a 15. életévét betöltő személy, akinek az egészségi állapota olyan mértékben megromlott, hogy ez akadályozza a teljes értékű munkavégzésben, a munkakörének ellátásában, vagy betegsége megnehezíti az életvitelét, **a lakóhelye, vagy tartózkodási helye szerint illetékes rehabilitációs hatóságtól kérheti** az egészségi állapotának minősítését és a megváltozott munkaképességű személyek ellátásának a megállapítását vagy az egészségi állapotának minősítéséről hatósági bizonyítvány kiállítását.

1.3.2 Orvos-szakértői feladatok

Mivel több jogszabály rendelkezik olyan ellátás igényléséről és megállapításáról, amelyhez szükséges az egészségi állapot, a fogyatékoság súlyosságának minősítése, a rehabilitációs hatóság **orvos-szakértői szervként** is eljár.

Ezekben az ügyekben a kérelmet az ügyfélnek ahhoz a hatósághoz kell beadnia, aki az ügyben hatáskörrel rendelkezik (az ellátásra való jogosultságot megállapítja), de ez a hatóság hivatalból megkeresi a rehabilitációs hatóságot, hogy az **egészségi állapotra/fogyatékoságra vonatkozó**

szakkérdésben az orvos-szakértő nyilatkozzon, állapítsa meg az egészségi állapot mértékét, amelyről **orvos-szakértői vélemény** kerül kiállításra.

Ilyen ellátások lehetnek, pl.

- a fogyatékosági támogatás, magasabb összegű családi pótlék igénylése, ahol a súlyos fogyatékoság fennállását és az önkiszolgáló képességmeglétét, vagy hiányát minősíti az orvos-szakértő = **fogyatékosági, családtámogatási ügyek**,
- a megváltozott munkaképesség alapján járó hozzátartozói nyugellátások (szülői nyugdíj, árvaellátás, özvegyi nyugdíj), baleseti járadék igénylésekor az üzemi balesetet szenvedett személy egészségkárosodásának; rokkantsági járadék igénylésekor a 25 életéve előtt teljesen munkaképtelenné vált igénylő egészségkárosodásának a megállapítása = **nyugdíjbiztosítási ügyek**,
- súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményéhez kapcsolódóan a személygépkocsi szerzési,- átalakítási támogatás esetén a súlyos mozgáskorlátozottság minősítése = **gyámügyi igazgatási ügyek**,
- a közlekedőképesség minősítése, a parkolási igazolványhoz szükséges súlyos mozgásállapot orvos-szakmai megítélése, az aktív korúak ellátásának megállapításához az egészségkárosodott személy egészségi állapotának minősítése, lakáscélú állami támogatáson belül az akadálymentesítési támogatáshoz a mozgáskorlátozottság véleményezése, a hadi rokkantsági ellátások során a szolgálat közben szenvedett károsodás mértékének véleményezése = **járási hivatali ügyek**.

Ezeket az ellátásokat, illetve az azokra való jogosultság feltételeit a vonatkozó tananyagrészek tartalmazzák.

A **szakvéleményben** foglaltakat a megkereső hatóságnak figyelembe kell venni, több esetben az ellátásra való jogosultság egyik feltétele az abban tett megállapítás (pl. parkolási igazolványra – a vonatkozó jogszabály egyik feltételeként - az a közlekedőképességében súlyosan akadályozott személy jogosult, akinek mozgásszervi részkárosodása eléri vagy meghaladja a 40 %-ot).

A szakvéleményben leírtakat azonban nem lehet közvetlenül megfellebbezni (a szakvéleményt készítő hatóságnál), csak a szakvélemény alapján hozott hatósági döntést, a határozatot. Attól még az ügyfelek többsége a szakvéleményben foglaltakkal nem ért egyet, amire a hatóság alapozza a döntését, és ezt vitatja.

Szakértői véleményt az ügyfél közvetlenül is kérhet a rehabilitációs hatóság orvos-szakértőitől.

- keresőképtelenség, vagy keresőképesség elbírálásában (biztosított, munkáltató megkeresésére),
- a táppénzes időszak alatt megállapítható egészségkárosodásról,
- a baleseti táppénz meghosszabbítása esetén,

- a közúti járművezetők egészségi alkalmassága esetén (külön jogszabályban meghatározott esetekben),
- felsőoktatásban részt vevő hallgatók fogyatékoságáról, a felsőoktatási kedvezmények, illetve mentesség igénybevételére.

A szakértői véleményben szerepel az egészségkárosodás mértéke, a fogyatékoság súlyossága, a közlekedőképesség akadályozottságának minősítése, a következő felülvizsgálat időpontja.

Új orvos-szakértői vizsgálatot egy éven belül akkor lehet kezdeményezni, ha az érintett személy egészségi állapotában lényeges változás (romlás, javulás) következett be, vagy új betegségről, új diagnózisról rendelkezik orvosi leletekkel.

1.3.3 Rehabilitációs szakértői feladatok

A rehabilitációs hatósága megváltozott munkaképesség minősítésénél meghatározza:

- az **orvosi rehabilitáció** szükségességét (pl. ízületi megbetegedés esetén reumatológiai gondozás, a munkavégzésben kizáró tényező a nedves, nyirkos, párás helyen történő munkavégzés, de korlátozó tényező a gyakori hajolás, gyaloglás, tárgyak emelése),
- a **foglalkozási rehabilitációs** szükségleteket (a megmaradt képességekkel milyen munkakörökben javasolható az elhelyezkedés, pl.: rehabilitálható, foglalkozási rehabilitációja az eredeti munkakörben javasolt, vagy javasolt új képzettséget, betanítást igénylő foglalkoztatás elősegítése),
- a **szociális szükségleteket**, a szociális szakértő a szociális helyzetről ad szakvéleményt, arról, hogy milyen segítségre van szüksége a kérelmezőnek a rehabilitációja érdekében (saját erőforrásainak megerősítésével, családi kapcsolatok erősítésével, családgondozó igénybevételével, stb.).

Az orvos megvizsgálja az érintett személyt, a foglalkozási és szociális szakértők egyéni interjú felvételével értékelik a rehabilitációs lehetőségeket. A szakértők a megállapításaikat a komplex minősítés összefoglaló véleményében rögzítik.

Mindezeket fontos az ügyfeleknek elmondani, mert sokszor kérdezik, hogy mire számítsanak, mit fognak vizsgálni, mi fog történni a minősítésnél? Gyakran az ügyfélszolgálati ügyintézőnek is részletesen beszélnek a betegségükről, a műtétekről, a kórházi kezelésekről – ilyenkor el kell háritani ezeknek az információknak a közlését, azzal, hogy *„megértem (sajnálom), de mindezeket a vizsgáló orvosnak, a szakértőknek szíveskedjen elmondani, ebben nem vagyok illetékes”*.

1.3.4 Illetékességi szabályok és azok eltérései

Az első fokú közigazgatási hatósági eljárásban és első fokon a szakkérdésekben, szakvélemények kiadásában rehabilitációs hatóságként, orvos-szakértői, valamint rehabilitációs

szakértői szervként az ügyfél lakóhelye, vagy tartózkodási helye szerint illetékes **fővárosi és megyei kormányhivatal jár el.**

Budapest Főváros Kormányhivatalának illetékessége Budapest és Pest megye területére terjed ki. Néhány ügyben Budapest Főváros Kormányhivatala kizárólagos (országos) hatáskörrel rendelkezik:

- ha a vizsgálandó személy nem rendelkezik Magyarországon lakóhellyel, vagy tartózkodási hellyel (hajléktalan személy),
- a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses, valamint a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának tagjai egészségi alkalmasságának megállapításában,
- a felsőoktatásban részt vevő hallgatók egyes fogyatékoságának (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia = írás, olvasás, számolás zavara) megállapításában,
- külföldön élő, tartózkodó kérelmező esetén rehabilitációs hatóságként jár el.

A **másodfokú közigazgatási hatósági eljárásban** rehabilitációs hatóságként, orvos-szakértői, valamint rehabilitációs szakértői szervként jogszabály a **Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalt (NRSZH)** jelölte ki.

1.4 A megváltozott munkaképességű személyek ellátásainak igénylése, új kérelmek

A kérelem benyújtásához rendszeresített űrlapok és tájékoztatók állnak rendelkezésre, amelyek letölthetők a kormányhivatali honlapról, vagy a kormányablak dokumentációjából:

<http://kormanyablak.hu/hu/feladatkorok/82/NRSZH00001>

A kérelem és annak mellékletei beadhatók a kormányablakban, és a rehabilitációs hatóság ügyfélszolgálatán, vagy postai úton megküldhető. Az ellátás igényléséhez szükséges nyomtatványok:

1.4.1 Adatlap (kérelem)

Az Adatlap tartalmazza a kérelmező természetes személyazonosító adatait, lakóhelyét, társadalombiztosítási azonosító jelét, amennyiben rehabilitációs kártyát igényel az adóazonosító jelét, az ellátás folyósítására vonatkozó címet, vagy bankszámlaszámot, nyilatkozatát arról, hogy rendszeres pénzellátásban részesül-e, keresőtevékenységgel járó jogviszonya fennáll-e? Fontos információ, hogy a kérelem benyújtását megelőző 15 éven belül rendelkezett-e biztosítási jogviszonnyal, milyen foglalkoztatóknál volt bejelentve, mennyi ideig tartott a munkaviszonya, milyen munkakörben dolgozott.

Az Adatlapon szerepel egy kérdés. **„Közlekedőképesség minősítését kéri-e?”** Ezt abban az esetben célszerű az ügyfélnek igényelnie, amennyiben az erről szóló szakvéleményt fel kívánja használni a következő ügyekben:

- **parkolási igazolvánnyal** kapcsolatos kérelem esetében *a járási (fővárosi kerületi) hivatalnál (az okmányirodán);*

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15

A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

- **gépjárműadó-mentesség** iránti kérelem esetében *a jegyzőnél* (önkormányzati adóhatóságnál);
- **személygépkocsi szerzési vagy átalakítási támogatás** esetén *a megyei* (fővárosi) *kormányhivatalnál*;
- **akadálymentesítési támogatás** esetén *a hitelintézetnél*.

Ebben az esetben két féle vizsgálatról készül szakvélemény: az egyik a komplex minősítésről a megváltozott munkaképességű személyek ellátásainak megállapításához (összefoglaló vélemény), a másik a közlekedőképességről a fenti ügyekhez szükséges orvosi vélemény (a közlekedésben mennyire akadályozott, mozgásában korlátozott, mozgásszervi fogyatékosága milyen mértékű).

1.4.2 Nyilatkozat

A **Nyilatkozat a szakértői minősítésről** (kitöltése kötelező), tartalmazza a személyes adatokon túl az ellátásokkal (pl. táppénz) és jövedelemmel, az egészségi állapottal, a mindennapi életvitellel (önellátás, szociális helyzet), munkavégzéssel (képesítés és munkatapasztalat), munkaviszonnal kapcsolatos adatokat, illetve az adatok kezeléséhez, a személyes, vagy iratalapú vizsgálat lefolytatásához, az egészségkárosodás felméréséhez való hozzájárulást.

1.4.3 Orvosi Beutaló

A házi orvos által részletesen kitöltött „**Orvosi Beutaló az orvos-szakértői szervhez, illetve FOB-hoz a munkaképesség-változás vagy a keresőképesség felülvéleményezése céljából**” megnevezésű nyomtatványt, amelyhez szükséges csatolni a kérelmező orvosi iratait, zárójelentéseit. Amennyiben a megváltozott munkaképesség megállapítása mellett a közlekedőképesség vizsgálatát is kéri, a súlyos mozgáskorlátozott személy közlekedőképességének minősítését elősegítő, rendelkezésre álló orvosi dokumentációt és egyéb iratokat, mozgásának (járásának) korlátozásáról szóló orvosi igazolást.

1.4.4 Egyéb dokumentumok

Az Adatlapon szerepelnek, hogy az ellátás megállapítása érdekében **mit kell még csatolni**, pl. a kérelem benyújtását megelőző **15 éven belüli munkáltatói igazolásokat** (TB igazolvány, jövedelemigazolás, munkáltatói igazolás a munkaviszony megszűnéséről, igazolás a levont járulékokról, stb.), illetve amennyiben betegsége üzemi balesetből vagy foglalkozási megbetegedésből ered, annak elismerő határozatát, vagy a rendszeres pénzbeli **ellátás** megállapításáról/megszüntetéséről szóló határozatot.

Fontos információ az ügyfelek részére, hogy nem minden esetben kell személyesen megjelenni az orvosi bizottság előtt, a komplex minősítés, a szakvélemény iratok alapján is elkészíthető.

A rehabilitációs hatóság mellőzheti a személyes vizsgálatot, ha a korábban kiállított és rendelkezésre álló szakvéleményben (határozatban) az érintett személy állapota végleges, vagy a szakvélemény (határozat) időbeli hatálya alatt kerül sor az újabb minősítésre, vagy az érintett

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15 A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

személy állapota a kérelemmel együtt beadott, rendelkezésre álló orvosi dokumentáció, egyéb irat alapján megalapozottan megítélhető. Ezért nagyon fontos, hogy már a kérelem beadásával a hatóság részére valamennyi dokumentáció rendelkezésére álljon.

Ugyanakkor a kérelmező a rehabilitációs hatóság vizsgálatán történő személyes megjelenésre is kötelezhető, ha ennek önhibájából nem tesz eleget, az eljárást meg kell szüntetni.

Jó tanács az ügyintézőnek - az orvosi iratokat sokszor nem szívesen adják ki a kezükből az ügyfelek, azt mondják, hogy „*majd viszem a vizsgálatra*”. Fontos lenne, hogy a kormányablak ügyintézője azokat fénymásolja, hitelesítse, és elmondja az ügyfélnek, hogy a hatóság részére ezek ismerete mára kérelem megérkezésekor azért is szükséges, hogy eldöntse, be kell-e hívni orvosi vizsgálatra és szakértői interjúra az ügyfelet, vagy irat alapján is megalapozottan megítélhető az egészségi állapota.

A rehabilitációs hatóság a kérelem beérkezését követő 8 napon belül „**függő hatályú végzés**”-ben tájékoztatja az ügyfelet, hogy az eljárást megindította, mennyi az ügyintézési határidő (ha az ügyintézési határidőben a hatóság nem hozott döntést, az ügyfél jogosulttá válik 10.000 Ft-ra), milyen iratok szükségesek még (pótlás), illetve ki az ügyintéző, mi az elérhetősége, milyen számon került iktatásra az ügyirat.

Mivel minden ügyintézési folyamat a Rehabilitációs Szakigazgatási Rendszer (RSZR) nevű informatikai programban történik, ebből legkönnyebben **TAJ szám alapján kereshető ki az ügyfél adata**, és az eljárásban keletkezett iratok. Ezért jó, ha az ügyfél érdeklődik az ügy állásáról, a TAJ számát is előkészíti, mert az alapján tudunk az informatikai rendszerben leggyorsabban keresni.

Az eljárás költség- és illetékmentes. Az ügyintézési határidő komplex minősítés esetén 50 nap.

1.5 A megváltozott munkaképességű személyek ellátásának típusai

2012. január elsejével újnevű pénzbeli ellátások és az egészségi állapot százalékos meghatározására új minősítések kerültek bevezetésre:

- **a rehabilitációs ellátás:** a foglalkoztatásra, rehabilitációra javasolt személy jövedelempótló ellátása,
- **a rokkantsági ellátás:** a rehabilitációra nem javasolt személy jövedelempótló ellátása.

Az alapjogszabály a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény, amelynek alapján:

- **megváltozott munkaképességű** az a személy,
 - a.) akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján 60 százalékos vagy kisebb mértékű (tehát 40, vagy ettől magasabb százalékos mértékben károsodott az egészsége), és
- **ellátásra akkor jogosult, ha a megváltozott munkaképesség mellett**

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15

A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

- b.) a kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül legalább 1095 napon át (3 év), vagy 10 éven belül legalább 2555 napon át (7 év), vagy 15 éven belül legalább 3655 napon át (10 év) **biztosított volt**,
- c.) keresőtevékenységet nem végez és
- d.) rendszeres pénzellátásban nem részesül.

A törvény **együttes feltételeket határoz meg**, tehát az ellátás megállapításához szükséges a komplex minősítés alapján a megváltozott munkaképesség és az előírt biztosítási idő megléte, illetve más jövedelem kizárása.

Vannak a jogosultsági feltételeket érintően eltérések is a biztosítási időszak vizsgálatát érintően:

- **aki a 35. életéve betöltése előtt vált megváltozott munkaképességűvé**, annak a biztosítás időtartamára tekintet nélkül jár az ellátás, ha az iskolai tanulmányai megszűnését követően 180 napon belül biztosítottá vált (munkaviszonyt létesített), és az igénybejelentés napjáig 30 napnál hosszabb időszakban, megszakítás nélkül biztosított volt.
- **aki 2011. december 31-én** rokkantsági nyugdíjban, baleseti rokkantsági nyugdíjban vagy egészségkárosodott személyek járadékaiban (rendszeres szociális járadék, átmeneti járadék) részesült, azoknál nem szükséges a biztosítási idő vizsgálata.

Nagyon fontos, hogy a **rokkantsági ellátás nem keverhető össze a rokkantsági járadékkal** – bármennyire az igénylő személy rokkantságáról is van szó:

- a **rokkantsági ellátás**: a fentiek esetén igényelt egészségbiztosítási alapú ellátás, ahol az egészségkárosodás mértéke 40 %-ot meghaladó és az előírt biztosítási idővel kell rendelkezni – az ellátást a rehabilitációs hatóság állapítja meg,
- a **rokkantsági járadék**: akinek a 25. életéve betöltése előtt keletkezett egészségkárosodása legalább 70 százalékos mértékű és nyugellátásban, baleseti nyugellátásban, megváltozott munkaképességű személyek ellátásban nem részesül – az ellátást a nyugdíjbiztosítási hatóság állapítja meg. A rokkantsági járadék nyugdíjszerű ellátás, de megállapításának nem feltétele, hogy az igénylő szolgálati időt szerezzen.

1.6 A komplex minősítés szabályai

A rehabilitációs javaslattól függ, hogy a kérelmező **rehabilitációs ellátásra**, vagy **rokkantsági ellátásra** lesz jogosult.

Amennyiben a kérelmező:

- egészségi állapota 51-60 % között van és foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható (**B1 kategória**), vagy
- egészségi állapota 31-50 % között van, de tartós foglalkozási rehabilitációt igényel (**C1 kategória**)

= **rehabilitációs ellátásra** válik jogosulttá (a többi feltétel megléte esetén).

Ha a kérelmező:

- egészségi állapota 51-60 % között van, de rehabilitációja nem javasolt, mert egyéb körülményei miatt nem rehabilitálható, (pl. szociális helyzete, vagy alacsony iskolai végzettsége, vagy olyan helyen lakik, ahol nincs a képzettségének megfelelő munkalehetőség, **B2 kategória**), vagy
- egészségi állapota 31-50 % között van és rehabilitációja nem javasolt, egyéb körülményei miatt (**C2 kategória**), vagy
- egészségi állapota 1-30 % közötti, orvos-szakmai szempontból önellátásra képes (**D kategória**),
- vagy egészségi állapota 1-30 % közötti, orvos-szakmai szempontból önellátásra nem, vagy csak segítséggel képes (**E kategória**),

= **rokkantsági ellátásra** válik jogosulttá (a többi feltétel megléte esetén).

Az, hogy a kérelmezőnek milyen típusú betegségei vannak, és azok mennyire károsítják a szervezetét, mennyiben vannak hatással az önellátására – ezek határozzák meg az egészségi állapotának a százalékos mértékét (ennek megítélése orvos-szakmai kérdés).

Az egészségi állapot vizsgálata során szervrendszerenként, betegségcsoportonként kell megállapítani az össz-szervezeti egészségkárosodás százalékos mértékét (a BNO kódokba sorolt betegségek miatti rész-egészségkárosodás százalékos mértéke nem adható össze).

Az, hogy a kérelmező mennyiben foglalkoztatható, és milyenek az esélyei a foglalkozási rehabilitáció és a szociális rehabilitáció szempontjából, befolyásolja, hogy **B1, C1** (rehabilitálható), **B2, C2, D, vagy E minősítésbe** (nem rehabilitálható) sorolható.

Akinek az egészségi állapota 60 %-os mértéket meghaladja, nem tekinthető megváltozott munkaképességű személynek.

Fontos információ, hogy a vizsgálat helyszínén (a szakorvosi rendelőben) semmilyen szakvéleményt nem ad át az orvos-szakértő az ügyfélnek (ezt sok esetben az ügyfelek nehezményezik is). Ugyanis a komplex bizottsági vélemény azt jelenti, hogy a vizsgáló (előadó) orvos, a szociális és a foglalkozási szakértő önállóan elkészíti a véleményét, amelyet egy komplex minősítésben összegeznek, és az elnök orvos (a bizottság 4. tagja) szakmailag ellenőrzi a leírtakat, jóváhagyja, véglegesíti a szakvéleményt. Az eredeti szakvélemény 1 példányát a rehabilitációs hatóság ügyintézője a döntéssel (határozattal) együtt fogja megküldeni az ügyfélnek.

Lehetősége van viszont az ügyfélnek (és szükség esetén a kísérijének is) az orvos-szakértői vizsgálaton való megjelenéshez **utazási támogatás igénybe vételére**. Ennek az a módja, hogy az ügyfél a **vizsgálaton való megjelenés előtt kérje a házi orvosától az „utazási utalvány”** kiállítását (ez egy szigorú számadású nyomtatvány), amelyet az orvos-szakértői vizsgálaton, az orvossal le kell pecsételtetni (igazolni kell a megjelenést).

Két féle utazási támogatás vehető igénybe:

- az **utazási költségtérítési utalvány** (ingyenes utazásra), melynek pénztári szelvényét az utazás előtt le kell adni a jegypénztárakban és ezzel készpénz fizetése nélkül kap menetjegyet.
- **utazási utalvány** tömegközlekedési eszközzel és személygépkocsival történő utazáshoz állítható ki, itt az utazási költségtérítésre utólagosan van mód (az ügyfélnek ezt meg kell előlegezni). Elszámolható tömegközlekedési eszközön utazás esetén a legolcsóbb díjtételű menetjegy ára, vagy gépkocsival történő utazás esetén a költségtérítésnek egy meghatározott mértéke.

Mindezekről a házi orvos tud részletes tájékoztatást adni.

Az egészségbiztosítási ellátás igénybevétele kapcsán használt utazási költségtérítés iránti kérelem (a már megelőlegezett útiköltség visszaigénylése) a kormányablakokban is leadható.

1.7 Az ellátás megállapítása és folyósítása

A pénzbeli **ellátás havi összege** függ attól, hogy az ellátásban részesülő **személynek mennyi volt a jövedelme**, amelynek vizsgálata során több lehetőséget mérlegelhet az ügyintéző:

- a **kérelem benyújtásának napját közvetlenül megelőző naptári évben** elért (a pénzbeli egészségbiztosítási járulék alapját képező) havi átlagjövedelme (legalább 180 nap) = **referencia időszak**,
- ha itt nincs meg legalább 180 naptári napi jövedelem, akkor közvetlenül az igénybejelentést megelőző 180 naptári nap (6 hónap) a vizsgált időszak,
- amennyiben az ügyfélnek ezen időszakokban táppénz folyósítása miatt nincs figyelembe vehető jövedelme, akkor a számára kedvezőbb, a táppénzt megelőző 180 naptári napi jövedelem kerül figyelembe vételre az ellátás összegének megállapításánál.

Abban az esetben, ha az igénylő nem rendelkezett ebben az időszakban jövedelemmel, az ellátás minimuma és maximuma egy alapösszeghez arányosítva kerül meghatározásra. Az **alapösszeg 2016. évben 94 500 Ft**, amely évente a nyugdíjemeléssel megegyező arányban emelkedik.

1.7.1 A rehabilitációs ellátás időtartama és összege

A rehabilitációs ellátás a hatósági eljárást lezáró érdemi **döntés keltét követő naptól** a rehabilitációhoz szükséges időtartamra állapítható meg, de legfeljebb 36 hónapban lehet meghatározni. Ha a rehabilitációs ellátásra jogosult azon a napon, amikor az ellátás megállapításra kerülne, rendszeres pénzellátásban részesül, az ellátás a rendszeres pénzellátás megszüntetésének napját követő naptól állapítható meg.

A rehabilitációs ellátásban részesülő személy keresőtevékenység folytatása esetén, annak időtartama alatt bekövetkezett keresőképtelenségére tekintettel, táppénzre vagy baleseti táppénzre jogosult.

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15

A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

A rehabilitációs pénzbeli ellátás havi összege:

- B1 minősítés esetén (foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható), a havi átlagjövedelem 35 százaléka, de legalább az alapösszeg 30 százaléka és legfeljebb az alapösszeg 40 százaléka,
- B2 minősítés esetén (tartós foglalkozási rehabilitációt igényel), a havi átlagjövedelem 45 százaléka, de legalább az alapösszeg 40 százaléka és legfeljebb az alapösszeg 50 százaléka.

Ha a rehabilitációs ellátásban részesülő személy havi átlagjövedelemmel nem rendelkezik, a rehabilitációs pénzbeli ellátás havi összege annak, aki a B1 kategóriába tartozik, az alapösszeg 30 százaléka, aki a B2 kategóriába, az alapösszeg 40 százaléka.

(A havi ellátás összegeire vonatkozó számok, hogy az ügyfelek tájékoztatására legyen mód: a 2016. évi alapösszeg 30 %-a 28.350.- Ft, 40 %-a 37.800.- Ft, 50 %-a 47.250.- Ft.)

A rehabilitációs ellátás legfeljebb a folyósítás kezdetétől számított **3 évre állapítható meg**, folyósításának azt az időtartamát, amelyre az előírt nyugdíjjarulékot megfizették (a rehabilitációs ellátásból levonták), szolgálati időként kell figyelembe venni, és így a nyugdíjszerző időbe beleszámít.

1.7.2 A rokkantsági ellátás időtartama és összege

A rokkantsági ellátás a **jogosultsági feltételek bekövetkezésének napjától**, de legkorábban a kérelem benyújtásának napját **megelőző hatodik hónap első napjától** állapítható meg (a korábbi orvosi dokumentációk alapján az orvos azt is rögzíti a szakvéleményben, hogy az ügyfél „*egészségi állapota mikortól véleményezhető?*”).

Amennyiben a rokkantsági ellátásra jogosult azon a napon, amelyen az ellátás megállapításra kerülne, rendszeres pénzellátásban részesül, az ellátás a rendszeres pénzellátás megszüntetésének napját követő naptól állapítható meg.

A rokkantsági ellátás havi összege:

- amennyiben az ügyfél rendelkezik jövedelemmel, **a havi átlagjövedelem**:
- B2 minősítésnél 40 százaléka, legalább az alapösszeg 30 százaléka és legfeljebb 45 százaléka,
- C2 minősítésnél 60 százaléka, minimum az alapösszeg 45 százaléka, maximum 150 százaléka,
- D minősítésnél 65 százaléka, minimum az alapösszeg 50 százaléka, maximum 150 százaléka,
- E minősítésnél 70 százaléka, minimum az alapösszeg 55 százaléka, maximum 150 százaléka.
- ha havi átlagjövedelemmel nem rendelkezik, a rokkantsági ellátás összege az alapösszegeből kerül kiszámításra (B2 = 30 %, C2 = 45 %, D = 50 %, E = 55 %).

(Tájékoztatásul, a 2016. évi alapösszeg 30 %-a 28.350Ft, 40 %-a 37.800Ft, 45 %-a 42.525 Ft, 50 %-a 47.250 Ft, 55 %-a 51.950 Ft, 150 %-a 141.750 Ft – ez a maximum, ami megállapítható.)

Az ellátást havonta a **Nyugdíjfolyósító Igazgatóság folyósítja.**

Fontos! Méltányosságból, nem lehet emelni sem a rehabilitációs pénzbeli ellátás, sem a rokkantsági ellátás összegét.

A rokkantsági ellátás összegéből nyugdíjjárulékot nem vonnak, ezért a folyósítás időtartama nem minősül nyugdíjszerző szolgálati időnek.

A jogosultsági feltételek fennállása esetén, ha a megváltozott munkaképességű személyek ellátásának összege a szükséges adatok hiánya miatt a kérelem benyújtásától számított 50 napon belül nem határozható meg, a rehabilitációs hatóság **előleget állapít meg**, amelynek összegét a visszamenőlegesen járó ellátás összegébe be kell számítani. A rehabilitációs és rokkantsági ellátásban részesülő személyek egészségbiztosítási járulékfizetés nélkül, térítésmentesen jogosultak orvosi, vagy kórházi ellátás igénybevételeire.

1.7.3 Az ellátás melletti keresőtevékenység

Mind a két **ellátás mellett lehet keresőtevékenységet** folytatni, de vannak korlátok.

A rehabilitációs és a rokkantsági ellátásban részesülő személy is végezhet kereső tevékenységet, vagy közfoglalkoztatásban is részt vehet, feltéve, hogy a keresetéből származó jövedelme **3 egymást követő hónapon keresztül** nem meghaladja a minimálbér 150 százalékát (2016-ban bruttó 166.500 Ft) – **ezt nevezik keresetkorlátnak**. Ha ezt az összeget a kereset meghaladja, az ügyfélnek akkor van bejelentési kötelezettsége, és az ellátást a hatóságnak – a keresőtevékenység folytatása negyedik hónapjának első napjával - meg kell szüntetni.

Fontos szabály **„a 3 egymást követő hónapon keresztül”** figyelembe veendő kereset. Mivel egészségkárosodott, fogyatékkal élő emberekről van szó, gyakoribb a táppénzes időszak, így akinek akár a fenti keresetkorlátot meghaladó a jövedelme, de a 3 egymás utáni hónap valamelyikében táppénzt folyósítanak és kevesebb a keresete, így akár kieső hónapok is lesznek.

Az ellátásban részesülő személynek 10 napon belül értesítenie kell a rehabilitációs hatóságot, ha a jogosultsági feltételeket megalapozó körülményeiben változás következett be, így ha keresőtevékenységet folytat és a jövedelme meghaladja a fentiekben jelzett összeget. A bejelentéssel egyidejűleg a jövedelem összegét is igazolni kell.

1.8 Rehabilitációs kártya

Az a megváltozott munkaképességű személy jogosult rehabilitációs kártyára, akinek:

- a **komplex minősítés** alapján foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható (**B1 kategória**), vagy tartós foglalkozási rehabilitációt igényel (**C1 kategória**), illetve
- aki 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesült vagy rehabilitációs járadékban részesült.

A rehabilitációs kártyát a lakó, vagy tartózkodási hely szerinti rehabilitációs hatóságnál kell igényelni, ahol a jogosultság megállapítása történik (ha nincs komplex minősítése a kérelmezőnek, akkor orvosi vizsgálaton kell megjelennie).

Amennyiben az ellátás iránti első kérelem alapján B1, C1 kategóriába kerül az ügyfél, a rehabilitációs hatóság a határozattal, vagy a hatósági bizonyítvány elkészítésével egyidejűleg rögzíti a nyilvántartásba a rehabilitációs kártyára való jogosultságot is, így ezekben az esetekben ezt nem kell külön kérni az ügyfélnek.

A rehabilitációs hatóság jogosultság esetén a kérelmező adatait megküldi a **Nemzeti Adó- és Vámhivatal részére**. Az állami adóhatóság adja ki (postázza az érintett címére) a rehabilitációs kártyát.

A **munkáltató adókedvezményt vehet igénybe**, az érvényes rehabilitációs kártyával rendelkező megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatása esetén. A kedvezmény mértéke a munkavállalót terhelő közterhekkkel és más levonásokkal nem csökkentett (bruttó) munkabér - de legfeljebb a minimálbér kétszeresének - 27 százaléka.

A rehabilitációs kártya iránti kérelem önállóan is beadható (amennyiben azt az ellátás megállapításának igénylésekor, az Adatlapon nem jelezte az ügyfél), de csatolni kell az orvosi beutalót, és a nyilatkozatot.

1.9 Hatósági bizonyítvány

Hatósági bizonyítványt abban az esetben célszerű igényelni, ha az ügyfél ellátásra nem tart igényt, mert kereső tevékenységet végez, de egészségi állapotát szeretné minősíttetni (betegsége, fogyatékosága, egészségkárosodása miatt), és kérni a megváltozott munkaképességről szóló komplex bizottsági véleményt.

A rehabilitációs hatóság **kérelemre elvégzi a komplex minősítést, és ennek eredményéről hatósági bizonyítványt állít ki**. A hatósági bizonyítvány iránti kérelemhez is csatolni kell az orvosi beutalót, és a nyilatkozatot (értelemszerűen Adatlap az ellátás megállapításához nem kell).

A **Hatósági bizonyítvány egy olyan igazolás**, amely (a személyi adatokon túl) tartalmazza a megváltozott munkaképességre vonatkozóan az egészségi állapot mértékét, a minősítési kategóriát, a rehabilitálhatóságot, a felülvizsgálat szükségességét (pl. csak állapotváltozás esetén szükséges).

Nem tartalmazza viszont az orvosi szakvéleményben lévő adatokat: a betegségeket (diagnózisokat), a kórelőzményeket (mikor hol vizsgálták, ki – mit állapított meg), a panaszokat, a gyógyszereket, az alkoholfogyasztást, mindazokat a különleges adatokat, amelyeket más személynek nem kell látnia, arról nem kell tudnia.

Ezért is lenne fontos, hogy a megváltozott munkaképességű személyek, bárhol, ahol szükséges igazolni az egészségi állapotukat (akár egy állásinterjún), ne az orvosi szakvéleményt adják át, hanem a hatósági bizonyítványt. Gyakori tapasztalat, hogy a megváltozott munkaképességű személyek esélyegyenlősége sérül, és kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek, ha a betegsükről

beszélnek, vagy az arról szóló orvosi véleményt megmutatják (leginkább ez a pszichiátriai betegeket hozza hátrányos helyzetbe).

A hatósági bizonyítványt akkor is érdemes megkérni (ha fennáll az egészségkárosodás, fogyatékoság), ha keresőtevékenységet végez az ügyfél, mert ha később sor kerülne az ellátás igénylésére (elveszíti munkahelyét, betegségéből adódóan nem tud már abban a munkakörben dolgozni, stb.), és rendelkezik hatályos komplex minősítéssel, nem szükséges az ismételt minősítés.

A rehabilitációs hatóság (sommás eljárásban 8 nap alatt), a kérelem beadásának időpontjára visszamenőleg tudja megállapítani az ellátást (a biztosítási idő megléte esetén).

Mivel a munkaadó - a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációjának elősegítése érdekében - **rehabilitációs hozzájárulás fizetésére köteles**, ha az általa foglalkoztatottak létszáma a 25 főt meghaladja, és az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek száma nem éri el a létszám 5 százalékát (kötelező foglalkoztatási szint), ezért fontos lenne minden munkahelyen megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatása (ehhez elegendő a hatósági bizonyítvány bemutatása, ha van a rehabilitációs kártya átadása).

A rehabilitációs hozzájárulás mértéke 2016. évben 964 500 Ft/fő/év, melyet a munkaadó maga vállalja be és közvetlenül fizeti be az állami adóhatóságnak. Ezt a hozzájárulást nem kell fizetni akkor, ha a fenti foglalkoztatási szint alapján kiszámított létszámban a munkáltató megváltozott munkaképességű munkavállalót foglalkoztat.

2014. január 1.-től a **hatósági bizonyítvány** új fajtája a **kiemelt ápolási díj iránti kérelem** elbírálásához, az ápolásra szoruló személy minősítése. Az ápolásra szoruló (vagy gondnoka) kérelmet nyújt be a rehabilitációs hatósághoz a komplex minősítésre, és amennyiben egészségi állapota alapján az „E minősítési kategóriába” sorolható (önellátásra nem, vagy csak segítséggel képes, és az egészségi állapota 1-30% közötti), az ápolója igényelhet kiemelt ápolási díjat a járási hivataltól. Ezt a „két lépcsős” folyamatot nem igazán értik az ügyfelek, de a jogszabályok alapján a rehabilitációs hatóság csak az ápolásra szoruló személy egészségi állapotának minősítését végzi el, az esetek szinte teljes körében irat alapján, a beadott orvosi dokumentációk szerint. Az ápoló pénzbeli ellátásáról (a kiemelt ápolási díjról) ennek alapján tud a járási hivatal, döntést hozni.

1.10 Tanácsok a kormányablak ügyintézőjének

1.10.1 Nyomtatványok kitöltése

Fontos, hogy az ügyintéző hívja fel az ügyfél figyelmet a **dokumentumok, beadványok hiánytalan kitöltésére és átadására**, vagy ha olyan nyomtatvány hiányzik, amely helyben kitölthető, nyújtson segítséget ebben az ügyfélnek. Tájékoztassa az ügyfelet arról, hogyha valamelyik nyomtatvány hiányzik, a rehabilitációs hatóság hiánypótló értesítést fog küldeni, és addig is próbálja azokat beszerezni, mert ez rövidíti az ügyintézési folyamatot. Ha a biztosítási

időre/munkaviszony igazolására nem tud dokumentumot csatolni, a rehabilitációs hatóság hivatalból megkéri azokat a különböző hatóságoktól (nyugdíj, adó, egészségbiztosítási szervezet). A megváltozott munkaképességű személyek ellátása iránti kérelem mellékletét képezi az „**Orvosi beutaló**”, amely az ügyfél egészségi állapotát, kórtörténetét, betegségeinek megnevezését tartalmazza, sokszor mellette csatolmányként több zárójelentés, ambuláns lap. Ezek adatvédelmi szempontból **különleges adatként kezelendők**, így a kormányablak ügyintézője csak a nyomtatvány meglétét nézze meg, de azok tartalmába nem tekinthet bele. Viszont hívja fel az ügyfél figyelmét arra, hogy – különösen az egy évvel korábbi - leleteket fontos csatolni, mivel abból tudja megállapítani a hatóság, hogy szükséges-e személyes vizsgálatra beidézni az ügyfelet, vagy irat alapján is elkészíthető a szakvélemény. A rehabilitációs hatóság a határozattal, hatósági bizonyítvánnyal együtt az orvosi leleteket visszaküldi az ügyfélnek (kivéve az orvosi beutalót).

1.10.2 Jogorvoslati lehetőség

Az ügyfelek egy része nincs tisztában a **jogorvoslati lehetőséggel, és a fellebbezés** módjával. Mivel az elutasító határozatban benne van, hogy mindig az első fokú hatóságnak kell címezni a fellebbezést (15 napos határidőn belül), sokan nem értik, hogy miért van megjelölve a másodfokú hatóság is, és így nem tudják hova is kell beadni a fellebbezést. Ezért jönnek el személyesen az ügyfélszolgálatra, és itt adják le a fellebbezést, vagy itt íratják meg az ügyintézővel, mert nem tudják mit is írjanak bele. Ilyenkor elég az ügyfélszolgálaton egy jegyzőkönyv felvétele, a szóban elmondott indokok írásbeli rögzítése (pl. nem ért egyet az egészségkárosodás mértékével, mert betegebbnek érzi magát, és nem tud dolgozni, stb.) és annak alátámasztását szolgáló orvosi lelet csatolása az iratokhoz. Ha az ügyfél az egészségi állapot mértékét vitatja, minden esetben sor kerül még egy orvosi vizsgálatra (komplex minősítésre), amit a másodfokú orvos-szakértői bizottság végez el. Ami fontos információ, hogy az első és másodfokú vizsgálat közötti időszakban keletkezett egészségkárosodás nem értékelhető, csak az első fokú szakvélemény kiállításakor meglévő betegségeket és azok hatását az egészségi állapotra, a foglalkoztathatóságra lehet figyelembe venni a minősítésnél (ez a bírósági szakaszban is így van).

Ugyanígy megtámadható a II. fokú döntés is **bíróság előtt**, amit szintén az első fokú rehabilitációs hatóság felé kell továbbítani, és ehhez bírósági keresetlevél beadása szükséges (részletesebb indokkal, csatolva az újabb dokumentumokat az indokok alátámasztására, az első és másodfokú döntést is másolatban). A megváltozott munkaképességű személyek ellátásainak bírósági ügyeit a megyei Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságok tárgyalják. Ha az egészségi állapot vitatott, a bíróság igazságügyi orvos-szakértőt jelöl ki, így egy újabb orvosi vizsgálat is kell számolnia az ügyfélnek.

1.10.3 Hatósági elutasító döntés „értelmezése”

Többször előfordul, hogy az ellátás iránti **kérelem elutasítása** miatt elkeseredett ügyfelek, újabb tanácsért jönnek „*Most mit csináljak, miből fogok megélni?*”. Fontos, hogy a kormányablak ügyintézője ismerje azokat a helyeket, ahová el lehet küldeni az ügyfelet segítségért (települési

önkormányzat, családsegítő szolgáltatás), vagy tudjon abban tanácsot adni, hogy mit lehet tenni még az elutasítás esetén is:

- ha az egészségi állapota 50 % (de nem volt annyi biztosítási ideje, és így ellátásra nem jogosult) a járási hivatalnál kérheti az aktív korúak ellátását, azon belül is az egészségkárosodási támogatás megállapítását (ez a kérelem is leadható a kormányablakba),
- ha volt az ellátás igénylése előtt munkaviszonya, de még nem kért álláskeresési támogatást, a járási hivatalban lévő foglalkoztatási osztályt (régiben munkügyi kirendeltséget) keresse fel,
- ha az egészségi állapota 51- 60 százalék közötti, de nem volt biztosítási ideje és így nem állapítható meg az ellátás, még mindig igényt tarthat a rehabilitációs kártyára, vagy kérhet hatósági bizonyítványt, hogy nagyobb eséllyel tudjon elhelyezkedni (mivel mindkettő a munkáltató számára kedvezményre ad lehetőséget),
- ha nincs ellátása a lakóhely szerinti járási hivaltól kérheti az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot (hogy az orvosnál „*ne világítson a piros lámpa*”), és így egy évre kap egy igazolást, amely alapján jogosult orvosi, kórházi kezelésre, és nem kell fizetnie maga után az egészségügyi hozzájárulást.

1.10.4 1.10.4. Az ügyintézés sajátosságai

Mivel a kormányablakokban is megjelennek a rehabilitációs igazgatási ügyekben segítséget kérő egészségkárosodással, fogyatékkal élő emberek (ellátás iránti kérelem, bejelentések), kiemelt figyelmet kell fordítani mindazokra a sajátosságokra, specialitásokra, amelyek erre a célcsoportra jellemzőek.

A közigazgatási hatósági eljárás alapelveihez tartozik, hogy az eljárás során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. Ezt az elvet még hatványozottabban kell szem előtt tartani, ha olyan ügyfelek kérnek segítséget, akik betegségükből adódóan nehezen képesek elmagyarázni miért jöttek, mit szeretnének intézni, többnyire nem ismerik a lehetőségeiket, és nem tudják, mit kell tenniük – ezért hátrány nem érheti őket az ügyintézésben.

Néhány tanács az ügyintézőnek:

- Ha hallássérült, beszédhibás (dadogó, hadaró) ügyfél kér segítséget, számára megnyugtató, ha szemtől-szembe helyezkedve, lassan, tagoltan beszélünk, csak szavakkal, tömondatokkal próbáljuk elmondani a teendőket, esetleg gesztikulálással, kézmozdulatokkal „magyarázunk”.
- Hallássérült ügyfél esetében, ha nincs jelnyelvi tolmács, és a szájról olvasással sem tudja az ügyfél megérteni, hogy mit tanácsolunk számára, akkor az ügyintéző írja le papírra (röviden, szavakban, mondatokba), a válaszokat, a teendőket.
- Egyébként is az ügyfelek nehezen tudják megjegyezni azokat az információkat, amit az ügyintéző elmond – többen kérik, hogy írja fel az ügyintéző egy papírra, mit kell tenni, mit

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15

A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

- kell kitölteni, behozni – ennek egyik megoldása az okmány nyugtán (átvételi iraton) rögzíteni a hiányokat, a bepótolandó iratokat, a megjelenési időpontokat, stb.
- Mindig gondoljunk arra, hogy a hivatali nyelvezet a közigazgatási ügyintézés „sajátságos kifejezésmódja”, amit nehéz az ügyfelek többségének megérteni. Ezért egyszerűen és érthetően fogalmazzunk, próbáljuk hétköznapi nyelvre „átfordítani” azt, ami egy hivatalos iratban van. Ha szükségesnek látjuk, kérdezzünk vissza, hogy megértette-e amit kértünk, elmondtunk. Erősítsük meg abban, amit jól értett, mindig adjunk választ a bizonytalanul megfogalmazott kérdésekre is, próbáljuk „megfejtetni” mi lehet mögötte, mit is akar az ügyfél megkérdezni, elmondani. Mindezekhez rendkívül nagy türelem kell.
 - A különböző nyomtatványok, kérdőívek, nyilatkozatok kitöltése is nehézségekbe ütközik, ezért nem is vállalják többen az ügyfélszolgálaton a helyben történő kitöltést (még ha egyszerű adatokról is van szó). Még ha el is viszi az ügyfél a nyomtatványokat, otthoni kitöltésre, segítséget jelent számára, ha kiemeljük, hogy mire figyeljen, mit töltsön ki feltétlenül, néhány kevésbé egyszerű kérdést felolvasunk, megmagyarázunk, vagy akár megjelölünk (bekarikázzuk) a rá vonatkozó részeket.
 - Több ügyfélnél komoly nehézséget jelent az olvasott információ megértése (vagy akár annak elolvasása is), és ha elé teszünk egy dokumentumot, pánikba kerül, hirtelen gesztikulál, felemeli a hangját, méltatlankodik, hogy miért kell ennyi mindent megkérdezni. Próbáljuk részletekbe szedni.
 - Ha azt látjuk, hogy olvashatatlan kerültek kitöltésre a nyomtatványok (vagy annak egy része), az ügyfél hozzájárulásával írjuk felé, mellé nyomtatott betűkkel a jelentősebb információkat a hatósági ügyintéző részére (főként a személyi adatok és elérhetőségek fontosak), vagy ha nagyon hiányos a kitöltés, kérdezzünk rá, hogy mivel lehetne még kiegészíteni a megadott információkat, és azokat rögzítsük.
 - Lényeges a figyelmesség, a rugalmasság, a segítségnyújtás, és az egyedi helyzetekhez igazodó egyedi megoldások megkeresése ahhoz, hogy az ügyfél jó érzéssel távozzon, legyen egy pozitív élménye és érezze, hogy képes volt (itt és most) saját maga intézkedni az ügyében, elintézni azt, amiért jött.

1.11 Az első fejezet összefoglalása

- (1) A megváltozott munkaképességű személyek ellátására jogosultak az egészségkárosodott, fogyatékos személyek, ha egészségi állapotuk 60 %-os, vagy kisebb mértékű, és a kérelem beadása előtt a jogszabályban meghatározott biztosítási idővel rendelkeznek, illetve nem folytatnak keresőtevékenységet, vagy nem részesülnek rendszeres pénzellátásban.
- (2) A megváltozott munkaképességhez kötődő rendszeres pénzbeli ellátásoknak két típusa van: rehabilitációs ellátás, azoknak, akiknek foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, vagy tartós foglalkozási rehabilitációt igényelnek, és rokkantsági ellátás

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15
A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

- azoknak, akik foglalkozási rehabilitációja nem javasolt, nem foglalkoztathatók – de mindkét ellátás mellett azonban lehet munkát vállalni, a keresetkorlát mértékéig.
- (3) A megváltozott munkaképesség megállapítására több ellátás igényléséhez szükség van, amelyre vonatkozó igényt ahhoz a hatósághoz kell beadni, aki jogosult az ellátás megállapítására, és akik „szakkérdésként” megkeresik a rehabilitációs hatóságot. Az igénylőt orvosi vizsgálatra a rehabilitációs hatóság (orvos-szakértő) hívja be, és készítik el az egészségi állapotról szóló szakvéleményt, és küldik a megkereső hatóság részére.
 - (4) Van lehetőség arra is, hogy az igénylő kérelmére, a rehabilitációs hatóság a megváltozott munkaképességről hatósági bizonyítványt adjon ki, anélkül, hogy a kérelmező ellátást igényelne. Ez az elhelyezkedés esélyét jelentősen növeli. Ugyanígy hatósági bizonyítvány igényelhető a kiemelt ápolási díj megállapításához, az ápolásra szoruló személy egészségi állapotának minősítésére.
 - (5) Az elhelyezkedés esélyét növeli a rehabilitációs kártya, amely alapján a munkáltató adókedvezményben részesül. A rehabilitációs kártya azoknak a megváltozott munkaképességű személyeknek kerül kiállításra (vagy igényelhetnek), akiknek foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, vagy tartós foglalkozási rehabilitációt igényelnek.
 - (6) Valamennyi ellátást igénybe vevőnek kötelessége az élethelyzetében, lakcímében, állapotában bekövetkező változásokat bejelenteni az ellátást megállapító hatóságnak, ehhez a nyilatkozatokat, beadványokat a kormányablakban is leadhatják.

2 ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐKKEL KAPCSOLATOS ELJÁRÁSOK

A rokkantsági ellátórendszer átalakítása során a megváltozott munkaképességű személyek részére **új ellátásformák kerültek bevezetésre 2012. január 1-ével.**

A korábbi ellátások, mint a rokkantsági nyugdíj, a baleseti rokkantsági nyugdíj, a rendszeres szociális járadék, az átmeneti járadék, a bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka helyett az **egészségbiztosítási ellátások keretében** új táppénz-szerű ellátások kerültek megállapításra, valamint a korábban megállapított és folyósított ellátások **„átfordítása” is megtörtént** (új néven, de továbbra is kapták az érintettek a pénzbeli ellátást). Ugyanakkor az új jogszabály szerinti minősítési kategóriákba akkor kerül átsorolásra az ügyfél, ha az új szabályok szerinti komplex minősítése megtörténik (felülvizsgálaton részt vett), és arról a hatóság – az új besorolása szerinti elnevezéssel hoz döntést.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításairól szóló 2011. évi CXCI. törvény (továbbiakban: **Mmtv.**) alapján a fenti ügyfélkör két típusú ellátásban részesülhet:

- **rokkantsági ellátás**
 1. 2012. január 1-től az Mmtv. alapján megállapított rokkantsági ellátás,
 2. **„átfordult”** rokkantsági ellátás: 2011.12.31-én a nyugdíjkorhatár betöltése előtt legfeljebb öt évvel álló III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban, átmeneti járadékban részesülő személyek, életkortól függetlenül az I. és II. csoportos rokkantsági nyugdíjban részesülők, az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött rendszeres szociális járadékban részesülők.
- **rehabilitációs ellátás**
 1. 2012. január 1-től az Mmtv. alapján megállapított rehabilitációs ellátás
 2. **„átfordult”** rehabilitációs ellátás: 2011.12.31-én az öregségi nyugdíjkorhatárt öt éven belül be nem töltő III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesülő személyek

Ezekben az ellátásokban részesülő ügyfelek teszik ki a **felülvizsgálattal** érintett ügyfelek körét.

2.1 A felülvizsgálat esetei

Az Mmtv. a rokkantsági és a rehabilitációs ellátásban részesülő személyek esetében tételesen felsorolja az ellátásra való jogosultság felülvizsgálatának eseteit.

Felülvizsgálat alatt – a következő részekben felsorolt esetekben - elsősorban **az ügyfél egészségi állapotának ismételt minősítése értendő**, a szakértői bizottság előtt történő megjelenés (vizsgálat) vagy orvosi iratok alapján történő minősítés keretében, azonban az ellátásra való jogosultság egyéb feltételei (pl. keresőtevékenység) is ellenőrzésre kerülnek.

A felülvizsgálati eljárások többnyire rehabilitációs hatósági oldalról, hivatalból indulnak, azonban lehetőség van az ügyfél kérelme alapján is a felülvizsgálati eljárás lefolytatására (pl. ha rosszabbodott az állapota).

A **felülvizsgálat** már utal arra is, hogy volt egy alapvizsgálat, aminek van egy időbeli hatálya (a szakvéleményben, határozatban megjelölt lejáratú időpontja, vagy szükség esetén való kezdeményezésének lehetősége), így a felülvizsgálat azokra az információkra alapozódik, amelyek az alapvizsgálat, vagy a legutolsó felülvizsgálat után bekövetkezett egészségkárosodásra vonatkoznak, az eltelt időszakban voltak hatással az egészségre.

2.1.1 Esedékes felülvizsgálat

Az esedékes – soros – felülvizsgálat az ellátás megállapításáról rendelkező döntésben (a határozatban) megjelölt időpontban történik, az eljárás hivatalból indul, a rehabilitációs hatóság értesíti az ügyfelet a szükséges dokumentációk benyújtásáról, a vizsgálat időpontjáról.

Kiemelendő, hogy esedékes felülvizsgálatra kizárólag azon ügyfelek esetében kerül sor, akik számára az ellátás megállapításakor, vagy az arra való jogosultság felülvizsgálatakor lefolytatott eljárás során készült szakértői vélemény, illetve az ez alapján hozott döntés **felülvizsgálati időpontot határoz meg**, és akik részére pénzbeli ellátás folyósítása történik.

Az ügyfélnek ezen dokumentációk alapján tudomása van az előre meghatározott felülvizsgálati időpontról, így lehetősége van kellően felkészülni a jogosultság fennállásának vizsgálatához szükséges orvosi felülvizsgálatra, szakorvosi vizsgálatok lefolytatására, leletek beszerzésére.

Fontos információ, hogy azon ügyfelek esetében ahol a szakértői vélemény az egészségkárosodás/egészségi állapot mértékét **véglegesként** határozza meg, vagy részükre **ellátás megállapítása** egyéb jogosultsági feltétel hiánya miatt **nem történt** (pl. biztosítási idő hiánya) a rehabilitációs hatóság hivatalból nem intézkedik, felülvizsgálati eljárást nem indít (az ügyfél orvosi bizottság előtt történő megjelenését nem kezdeményezi). Így ha a végleges minősítés ellenére állapotrosszabbodás következik be, vagy a jogosultsági feltételek változnak (dolgozott, biztosítási időt szerzett), az ügyfélnek kell kezdeményeznie a felülvizsgálatot.

2.1.2 Rehabilitációs ellátásban részesülők felülvizsgálata

Az Mmtv. alapján megállapított - nem átfordult - rehabilitációs ellátásban részesülő ügyfelek egészségi állapotában történt tartós állapotrosszabbodás, illetve legalább 60 napi egybefüggő keresésképtelen állapot esetén a rehabilitációs hatóság felülvizsgálatot végez. Ezekben az esetekben a felülvizsgálat az ügyfél bejelentése alapján, vagy hivatalból, a hatóság tudomásszerzése alapján is indulhat.

2.1.3 Rendkívüli felülvizsgálat

Amennyiben olyan tény, vagy körülmény jut a rehabilitációs hatóság tudomására, amely alapján valószínűsíthető, hogy rokkantsági/rehabilitációs ellátásban részesülő személy korábban

véleményezett, vagy a komplex minősítés során megállapított más körülménye az ellátás megállapításkor nem állt fenn, vagy az a megállapítottól eltérő mértékű – rendkívüli felülvizsgálat kezdeményezhető. Az ilyen típusú felülvizsgálat közérdekű bejelentésen alapul, minden esetben hivatalból indul. Amennyiben a rehabilitációs hatóságnak rendkívüli felülvizsgálat alkalmazását valószínűsítő információ jut a tudomására, a rehabilitációs hatóság vezetője dönt abban a kérdésben, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján szükséges-e a felülvizsgálat lefolytatása, a komplex minősítés elvégzése, vagy sem.

2.1.4 Célzott felülvizsgálat

Hivatalból eljárást kell indítani és célzott felülvizsgálat keretében gondoskodni kell a komplex minősítés elvégzéséről, ha az ügyfél ellátásban részesül és esedékes felülvizsgálati kötelezettsége már nincs, azonban más hatósági eljárásban (pl. hozzátartozói ellátásra való jogosultság megállapítása, vagy felülvizsgálata, kiemelt ápolási díj iránti kérelem vagy hatósági bizonyítvány iránti kérelem) olyan szakvélemény keletkezik, amely alapján valószínűsíthető, hogy az ügyfél már nem megváltozott munkaképességű, illetve, hogy a komplex minősítés alapján történő döntéshozatal keretében (akár pozitív, akár negatív irányban) változna az ügyfél ellátásának az összege.

2.1.5 Állapotváltozási eljárás

A rokkantsági/rehabilitációs ellátásban részesülő személy egészségi állapotának változására hivatkozással kezdeményezheti az ellátást megállapító döntésben meghatározott időponttól is eltérően, az állapotának felülvizsgálatát. Ezen felülvizsgálati eljárás kérelemre indul, meghatározóan állapotrosszabbodási kérelmek, melyet az ügyfélnek minden esetben az állapotváltozást bejelentő nyomtatvány kitöltésén felül az utolsó felülvizsgálatát követően keletkezett orvosi dokumentációval is alá kell támasztania.

2.2 Felülvizsgálati eljárás

A rokkantsági ellátórendszer átalakítása kapcsán a 2011.12.31. előtt megállapított ellátásban részesülő személyek esetében a felülvizsgálati eljárás szempontjából fontos megkülönböztetni azt, hogy rehabilitációs, vagy rokkantsági ellátásba fordult-e át az ellátásuk.

A rokkantsági ellátásba átfordult ügyfeleknek az átalakítással kapcsolatosan semmi tennivalójuk nem volt, ellátásuk változatlan összegben került továbbfolyósításra azzal, hogy amennyiben számukra esedékes felülvizsgálati időpont került korábban meghatározásra - nem végleges állapotú - azt az ellátás megnevezésében történt változás nem érinti, a felülvizsgálat időpontjáról annak esedékességekor értesítést kap.

A rehabilitációs ellátásba átfordult ügyfeleknek azonban 2012.03.31-éig nyilatkozattételi kötelezettsége volt, miszerint az új ellátórendszer keretében vállalja-e a komplex minősítést. Ennek a felülvizsgálatnak célja az volt, hogy megállapítsa az ellátásban részesülő személy egészségi állapotának mértékét, minősítse foglalkoztathatóságát, rehabilitálhatóságát.

A komplex minősítést kérő ügyfelek ellátása 2012. január 1-től a felülvizsgálat elvégzéséig változatlan összességben került továbbfolyósításra, azon ügyfelek ellátása azonban, akik nem kérték a komplex minősítést, megszüntetésre került.

A komplex minősítést kérő, rehabilitációs ellátásba átfordult ellátásban részesülő ügyfelek felülvizsgálata megtörtént, részükre már az Mmtv. alapján megállapított ellátás került megállapításra, a rokkantsági ellátásba átfordult ellátásban részesülő ügyfelek esetében az ellátások felülvizsgálata folyamatos, annak korábbi minősítésben meghatározott esedékességekor történik.

A felülvizsgálati eljárás lefolytatása egységes, az egyes eljárási cselekmények illetve azok elvégzésében nincs különbség, aszerint, hogy az ügyfél milyen típusú ellátásban részesül.

Az ellátásra való jogosultság fennállásának megállapítására irányuló felülvizsgálati eljárások során az egyéb jogosultsági feltételek (keresőtevékenység) vizsgálatát követően az orvos szakértői bizottság által kiállított komplex bizottsági vélemény alapján a rehabilitációs hatóság döntést hoz, melyben az ügyfél egészségi állapotának mértéke alapján az ellátás megszüntetéséről és/vagy új ellátás megállapításáról, vagy a korábbi ellátás továbbfolyósításáról rendelkezik.

2.2.1 Értesítés az eljárás megindításáról

A rehabilitációs hatóság ügyintézője az eljárásnak ebben a szakaszában az ügyfél iratanyagát áttekinti, teljes körű **előzményezést** folytat.

A Nyugdíjfolyósító Igazgatóság által üzemeltetett informatikai rendszerben az ellátás folyósításával kapcsolatos adatokat leegyezteti, ellenőrzi, hogy a korábbi eljáráshoz képest történt-e valamilyen változás (pl. elhalálozás, gondnokság alá helyezés, ügyfélbejelentés).

Az ügyintéző a Rehabilitációs Szakigazgatási Rendszerben (RSZR, továbbiakban: **szakigazgatási rendszer**) előzményezi, hogy szükséges-e a személyes vizsgálat, vagy esetleg rendelkezésre áll más eljárásban keletkezett, a komplex minősítéshez releváns adatokat tartalmazó, „átforgatható” szakvélemény (pl. fogyatékosági támogatáshoz készült szakvélemény egy éven belül).

Ebben a szakaszban történik **az illetékesség vizsgálata is**, melynek függvényében az ügyintéző intézkedik lakcímváltozás esetén az iratanyag áttételéről az eljárás lefolytatására illetékességgel rendelkező szerv részére.

Az ügyintéző a szakigazgatási rendszerben ellenőrzi a Nemzeti Adó - és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) adatbetöltésén alapuló lekérdező funkcióval, hogy az ügyfél keresőtevékenységet folytat-e, és amennyiben igen, a keresete megfelel-e a jogszabályban meghatározott jövedelemkorlátnak.

A körültekintő előzményezést követően az ügyintéző intézkedik a szakigazgatási rendszerben az **eljárás megindító végzés** elkészítéséről, mely keretében az ügyfelet értesíti a hivatalból indított eljárás megkezdéséről. Az ügyfélnek megküldött végzés az eljárás menetének bemutatásán, az irat alapján történő minősítési eljárás lehetőségén és az ügyintézési időre vonatkozó tájékoztatáson túl az ügyintéző elérhetőségeit is tartalmazza.

2.2.2 Keresőtevékenység vizsgálata

A hivatalból indított esedékes felülvizsgálati eljárás esetén mielőtt az ügyfél orvosi felülvizsgálata iránt intézkedést kezdeményezne az ügyintéző, feltétlenül szükséges az esetleges **keresőtevékenység vizsgálata**. Abban az esetben, ha a NAV által átadott adatokból a szakigazgatási rendszerből nem állapítható meg egyértelműen az ügyfél havi keresete (jövedelme), annak tisztázása érdekében az ügyintéző intézkedik az illetékes NAV megkereséséről a pontos adatok beszerzése érdekében.

A jogszabály által meghatározott jövedelemkorlát 2016.05.01-től egységes - a korábbi szabályozástól eltérően - az ellátásban részesülő személy keresőtevékenységből származó pénzbeli egészségbiztosítási járulékalapot képező jövedelme 3 egymást követő hónapban nem haladhatja meg a minimálbér 150 százalékát.

Kiemelendő, hogy a biztosított **egyéni és társas vállalkozók esetében** a jövedelemkorlát a garantált bérminimum 150 százaléka. A vállalkozói kör esetében nem kell vizsgálni azt, hogy az egyéni vállalkozó személyesen végzett főtevékenysége, vagy a társas vállalkozó főtevékenysége legalább középfokú iskolai végzettséget, vagy középfokú szakképzettséget igényel-e. Akkor is a garantált bérminimumot kell figyelembe venni a jövedelemkorlát meghatározásánál, ha a vállalkozás tevékenysége nem igényel középfokú iskolai végzettséget, vagy középfokú szakképzettséget.

Az ellátás keresőtevékenységből származó jövedelem miatti megszüntetésének időpontja már az Mmtv. alapján megállapított – nem átfordult – ellátások esetében a megszüntetési ok bekövetkezése, mely az ügyfél bejelentési kötelezettségén alapul és a jogsértéshez kapcsolódóan magában hordozza a visszamenőleges időponttól történő megszüntetést.

Az átfordult rokkantsági ellátásban - nem Mmtv. alapján megállapított – részesülő személyek esetében a jogszabály csak tájékoztatási kötelezettséget határoz meg, így ezen ügyfelek jövedelemkorlát átlépése esetén a megszüntetés időpontja az ellátás megszüntetéséről rendelkező döntés keltét követő hónap első napja.

2.2.3 Orvosi/szakértői vizsgálatra idézés - iratbekérés

Az eljárás során az ügyfelet végzéssel orvos szakértői bizottság előtt történő megjelenésre szólítja fel az ügyintéző. **Az idéző végzés** tartalmazza a megjelenés elmulasztásának jogkövetkezményeit, valamint azon iratoknak a körét, melyeket az ügyfél a felülvizsgálatra magával kell, hogy vigyen, így az orvosi beutaló, előző felülvizsgálata óta keletkezett orvosi iratok, szakorvosi leletek, nyilatkozat a komplex felülvizsgálat elvégzéséhez. Ez utóbbit az ügyintéző minden esetben az idéző végzéssel egyidejűleg postázza az ügyfél részére.

A vizsgálati időpont minden esetben úgy kerül meghatározásra, hogy az a hatósági értesítés (végzés) átvételétől számított legalább 8 napon túli megjelenési időpontot tartalmazzon. A gyakorlatban törekedni kell arra, hogy a vizsgálatra idézés minél hamarabb megtörténjen,

megfelelő felkészülési időt biztosítva az ügyfélnek a felülvizsgálat elvégzéséhez szükséges orvosi iratok beszerzésére.

A **vizsgálatra idézés szabályszerűen postai úton történik, tértivevényes küldemény keretében.** Az ügyintézőnek lehetősége van telefonon, vagy elektronikus úton is tájékoztatni az ügyfelet megjelenési kötelezettségéről, azonban ez utóbbiakhoz jogkövetkezmény nem fűzhető.

Amennyiben az idézés „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza a rehabilitációs hatóság részére, - a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény értelmében (továbbiakban: Ket.)- a hatóság azt a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanappal kézbesítettnek tekinti, a kézbesítési vélelem beálltáról külön nem értesíti az ügyfelet.

Kiemelten fontos felhívni az ügyfelek figyelmét, hogy **elérhetőségeinek változásáról minden esetben haladéktalanul értesíteni kell, vagy az ellátást folyósító szervet vagy az elbíráló hatóságot.** Sok esetben előfordul a lakcímváltozás bejelentésének hiánya, így a hatóság értesítését nem tudja átvenni az ügyfél.

A komplex minősítésre, a szakértői bizottsági véleményének elkészítésére a jogszabály **irat alapján** is lehetőséget biztosít. Az ilyen típusú eljárás keretében az ügyintéző a felülvizsgálat lefolytatásához szükséges szakértői vélemény elkészítéséhez az ügyfelet 8 napos határidő kitűzésével az előző felülvizsgálata óta keletkezett orvosi iratok, leletek, az orvosi beutaló és a nyilatkozat a komplex minősítéshez nyomtatványok megküldésére szólítja fel. Amennyiben az ügyfél a megkeresésnek eleget tesz és megküldi a kért iratokat az ügyintéző a szakértői bizottságnál kezdeményezi a szakértői vélemény iratok alapján történő elkészítését.

Ha az ügyfél a megadott határidőn belül nem teljesíti a megkeresésben foglaltakat, újabb felszólítást az ügyintéző nem kezdeményez, az ellátásban részesülő személyt felszólítja a szakértői bizottság előtt történő személyes megjelenésre.

A szakértői bizottság áttekinti az ügyintéző által megküldött iratokat és amennyiben lehetséges az iratok alapján történő véleményezés, akkor elkészíti a szakértői véleményt. Ha a megküldött iratok hiányosak, vagy tartalmuk alapján korrekt szakértői vélemény nem hozható, a szakértői bizottság visszaküldi a megkeresést a hatósági ügyintéző részére, aki haladéktalanul intézkedik az ügyfél személyes felülvizsgálatra történő beidézéséről.

2.2.4 Az idézés speciális esetei

Az ellátásra való jogosultság felülvizsgálatánál a komplex minősítés az esetek túlnyomó részében személyes vizsgálat elrendelésével, az ügyfél orvosi bizottság előtti vizsgálatra idézésével történik. Vannak azonban olyan speciális élethelyzetű ügyfelek, akik esetében a felülvizsgálat körültekintőbb eljárást követel meg.

Ha az előzmény iratanyagból vagy a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság ellátás lekérdező rendszeréből megállapítható, hogy **az ügyfél gondnokság alatt áll**, az eljárás megindító végzést - ami tartalmazza az iratok alapján történő minősítéshez szükséges megküldendő dokumentumokat – az

ügyfél részére kell megküldeni. Azonban ezzel egyidejűleg **a gondnokot is értesíteni kell gondnokoltja ügyében** a hivatalból indult eljárásról, és fel kell kérni, hogy bocsássa rendelkezésre gondnokoltja egészségi állapotáról szóló dokumentumokat, szakorvosi leleteket.

Fontos felhívni a gondnok figyelmét, hogy ha az ügyfél gondnokság alá helyezése az előző felülvizsgálat óta történt meg, vagy a gondnok személyében változás történt az erről szóló határozatot valamint az ennek alapjául szolgáló igazságügyi orvos szakértői véleményt is meg kell küldenie a rehabilitációs hatóság részére. Amennyiben a komplex minősítés a becsatolt dokumentumok alapján nem készíthető el, az ügyfelet orvosi bizottság előtt történő megjelenésre kell felszólítani a gondnok részére is megküldött idéző végzéssel egyidejűleg.

A szakértői vizsgálat a gondnok megjelenése nélkül nem végezhető el, kivéve a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság esetében, amennyiben a korlátozás nem terjed ki, „*a társadalombiztosítási, szociális és munkanélküli ellátás igénylése*” rendelkezésre.

Ha az ügyfél orvosi bizottság előtt történő megjelenésre lett felszólítva, azonban a háziorvos igazolja, hogy **az ügyfél fekvőbeteg**, és az összefoglaló vélemény kialakításához szükséges minden (szak)orvosi dokumentációt a rehabilitációs hatóság rendelkezésére bocsát, az ügyintéző kezdeményezi a szakértői bizottságnál az iratok alapján történő vélemény kialakítását, tekintettel az ügyfél járóképtelenségére. A szakértői bizottság megkereséséhez a **járóképtelenségről szóló igazolást** is mellékelni kell. Természetesen ilyen esetben a személyes vizsgálatról történő távolmaradás nem tekintendő mulasztásnak.

Előfordulhat, hogy az **ügyfél kórházi kezelés alatt áll**. Ebben az esetben a kórháztól részletes kórrajz-kivonatot kell kérni, és a szakértői bizottságot e kórrajz-kivonat alapján kell felkérni a véleményének kialakítására. Ha az ügyfél pszichiátriai betegek otthonában van, vagy egyébként pszichiátriai gyógykezelés alatt áll, minden esetben részletes kórrajz-kivonatot kell kérni az intézménytől, és ennek alapján kell kezdeményezni a szakértői vizsgálatot. A szakértői bizottsághoz kizárólag az eredeti kórrajz-kivonat vagy annak hiteles másolata küldhető meg.

Amennyiben az **ügyfél szabadságvesztés büntetését tölti**, elsősorban részletes kórrajz-kivonatot kell kérni az elítélt egészségi állapotáról a büntetés-végrehajtási intézettől. Amennyiben a megküldött iratok alapján szakértői vélemény nem készíthető el, az orvosi bizottság előtt történő személyes megjelenésre felszólító idézést a büntetés-végrehajtási intézetnek kell megküldeni azzal, hogy biztosítsa az elítélt megjelenését a felülvizsgálaton.

2.2.5 Mulasztás – igazolási kérelem

Amennyiben a szabályszerűen vizsgálatra idézett ügyfél az idézésben foglalt időpontban a felülvizsgálaton **megjelenési kötelezettségének nem tesz eleget**, az ügyintéző megvizsgálja, hogy

- az idézés tértivevénye visszaérkezett-e,
- az idézés az ügyfél vagy meghatalmazottja által átvételre került-e,
- előterjesztett-e az ügyfél az idézésben meghatározott időpont előtt annak módosítására irányuló kérelmet,

- előterjesztésre került-e igazolási kérelem.

Ha az iratanyagba visszaérkezett térítvevény alapján megállapítható, hogy az idézés átvételre került, azonban az ügyfél megjelenési kötelezettségének nem tett eleget, időpont módosítási illetve igazolási kérelmet nem terjesztett elő, az ügyintéző az ellátás megszüntetéséről határozattal intézkedik.

Az igazolási kérelem előterjesztésére az ügyfélnek a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő **8 napon belül van lehetősége**. Abban az esetben, ha az elmulasztott határnaptól 6 hónap eltelt, már nem lehet igazolási kérelmet előterjeszteni (még abban az esetben sem, ha egyébként a mulasztásról való tudomásszerzés illetve az akadály megszűnése is csak 6 hónap elteltével történt meg).

Az igazolási kérelem elbírálásához olyan iratok csatolása szükséges, amelyek alkalmasak arra, hogy a hatóság az ügyfél vétlenségét megállapíthassa (pl. orvosi igazolás). Azt kell az ügyfélnek kérelmében előadnia, hogy rajta kívül álló ok miatt nem tudott megjelenni a felülvizsgálaton.

Az igazolási kérelem elbírálása mérlegelési jogkörben történik, annak elfogadására jogosult vezető minden esetben törekszik a méltányos elbírálásra.

Amennyiben az igazolási kérelem elfogadásra kerül, az ügyfelet olyan helyzetbe kell hozni, mintha a mulasztás meg sem történt volna, ezért az ügyintéző intézkedik az ismételt felülvizsgálati időpont meghatározásáról, valamint amennyiben a mulasztás miatt az ellátás megszüntetéséről korábban rendelkezett egyidejűleg haladéktalanul intézkedik az ellátás megszüntetéséről rendelkező döntés visszavonásáról is.

2.2.6 Döntés előkészítés

Ha az ügyfél a szakértői bizottság előtt megjelent, vagy az általa becsatolt iratok alapján elkészíthető a minősítés, a bizottság a szakigazgatási rendszerben kiállítja a **komplex minősítés összefoglaló véleményét** és eredetben aláírva, orvosi pecséttel ellátva megküldi azt a hatósági ügyintéző részére.

Az ügyintéző a szakértői vélemény birtokában az alábbi feltételek mentén gondoskodik a döntés előkészítéséről.

- Ha a komplex minősítés szerint az ügyfél **egészségi állapotában változás nem történt**, a korábbi minősítési kategóriával megegyező minősítési kategória kerül újra megállapításra (**stagnálás**). Ilyen esetben a korábban megállapított és folyósított ellátás változatlan összegben történő továbbfolyósításáról határozattal dönt az ügyintéző.
- Abban az esetben, ha a komplex minősítés alapján az ügyfél **egészségi állapotában olyan tartós javulás következett be**, amely alapján már nem minősül megváltozott munkaképességű személynek (**állapotjavulás**), akkor a folyósított ellátás megszüntetéséről kell rendelkezni, mely esetben a megszüntetés időpontja a határozat keltét követő hónap első napja.

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15

A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

- Amennyiben a szakértői vélemény birtokában a hatósági ügyintéző megállapítja, hogy az új minősítési kategória eltér a felülvizsgálatot megelőzően megállapított minősítési kategóriától (**állapotváltozás**), akkor a megváltozott munkaképességű személy részére az új ellátást és annak összegét az erről szóló döntés keltét követő naptól kell megállapítani, rehabilitációs ellátásra való jogosultság esetén az ellátás határozott időtartama ezzel a nappal kezdődik. Ha az új minősítés alapján az ellátás összege csökken, azt a döntést követő hónap első napjától kell a csökkentett összegben folyósítani.
- Állapotváltozáson belül **állapotjavulásról illetve állapotrosszabbodásról** beszélhetünk. Az Mmtv. alapján ellátásban részesülő személyek esetében
 - **állapotjavulásról** akkor beszélhetünk, ha az ügyfél új komplex minősítési kategóriája alapján az egészségi állapotának mértéke magasabb arányú (azaz kisebb az egészségkárosodása), mint az előző felülvizsgálat alkalmával, pl. „C2”-ből (31-50 %) „B2” (51-60 % egészségi állapot), vagy ha rokkant minősítés helyett rehabilitálhatóvá válik,
 - **állapotrosszabbodásról** akkor beszélhetünk, ha az ügyfél új komplex minősítési kategóriája alacsonyabb százaléku az egészségi állapot, és így nagyobb mértékű az egészségkárosodás, mint az előző felülvizsgálat alkalmával (pl. „C2”-ből „D” kategóriába került).

Az ügyintéző a rendelkezésére álló új komplex minősítés alapján nem csak az ügyfél ellátásra való jogosultságát vizsgálja felül, hanem **a rehabilitációs kártyára való jogosultságát is ellenőrzi**. Az ügyintéző a Rehabilitációs kártyára való jogosultság megszűnése esetén gondoskodik annak visszavonásával kapcsolatos eljárás megindításáról, ennek keretében adatot szolgáltat a NAV részére a jogosultság megszűnéséről (a szakigazgatási rendszerben rögzíti, mely elektronikus úton kerül átadásra). Az állami adóhatóság a jogosultság megszűnése esetén a rehabilitációs kártyát visszavonja, és annak visszaszolgáltatására kéri fel az ügyfelet.

2.2.7 Döntés

A tényállás teljes körű tisztázását követően az ügyintéző a szakigazgatási rendszerben gondoskodik **a döntés elkészítéséről**. A döntés alapjául szolgáló szakértői vélemény a határozat részét képezi, melyre a határozat indokolási részében utalni kell, továbbá **a szakvélemény egy eredeti példányát a határozattal egyidejűleg az ügyfél részére minden esetben meg kell küldeni**.

A döntés indokolási része tartalmazza az ellátás összegének meghatározásán felül az ügyfél bejelentési kötelezettségét, az ellátásra való további jogosultság megszüntetésének eseteit, a fellebbezés lehetőségét, az ügyintézési határidőre vonatkozó adatokat, valamint az ellátás folyósításával kapcsolatos rendelkezéseket.

A felülvizsgálati eljárást követően az ellátás folyósítása a korábbi ellátás folyósításával megegyező módon történik. A megváltozott munkaképességű személyek ellátásait a **Nyugdíjfolyósító Igazgatóság** az azonosítás célját szolgáló folyósítási törzsszám alatt **havonta**

folyósítja, a döntés vele való közlését követő tíz munkanapon belül intézkedik annak fogantatosításáról.

Az ellátás folyósítására az öregségi nyugdíj folyósítására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy a folyósítás során meghozandó döntéseket a rehabilitációs hatóság hozza meg. A megállapított ellátást a nyugdíjemelésre vonatkozó szabályok szerint, azzal megegyező arányban évente meghatározott mértékben emelni kell, ennek végrehajtásáról a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság intézkedik.

A felülvizsgálati eljárás során született döntés tértivevényes küldeményként kerül postázásra az ügyfél és/vagy annak gondnoka részére.

2.3 A korbetöltéssel érintett ügyfélkör

A 2015. augusztus 1-jétől hatályba lépett Mmtv. új rendelkezései módosították a rokkantsági ellátásban részesülő, továbbá az „átfordult” rehabilitációs és rokkantsági ellátásban részesülő ellátottak felülvizsgálati kötelezettségére vonatkozó szabályokat.

A 2011. december 31-én rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő és az öregségi nyugdíjkorhatárt 2011. december 31-éig betöltő személy korábbi ellátását a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság 2012. január 1-jétől öregségi nyugdíjként folyósítja tovább, a továbbfolyósításról külön döntés meghozatala nem történik.

A módosítás értelmében azon személyek esetében, akik a korbetöltéssel **2011. december 31-én nem érintettek**, a **felülvizsgálatot nem kell elvégezni**, ha az ellátást megállapító vagy egy későbbi felülvizsgálati eljárás során hozott döntésben meghatározott időpontban vagy a felülvizsgálati eljárás megindításának időpontjában **az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig hátralévő időtartam az öt évet nem haladja meg** (a tananyag készítésekor az irányadó öregségi nyugdíjkorhatár 65 év).

A korbetöltéssel **2011. december 31. után érintett ügyfelek** esetében kizárólag a korábban megállapított és folyósított ellátás változatlan összegben, rokkantsági ellátásként történő továbbfolyósításáról szükséges a döntés meghozatala (továbbfolyósító határozattal, újabb komplex minősítés nélkül).

A 2011. december 31-ét követően korbetöltéssel érintett ügyfeleknek - az ellátás rokkantsági ellátásként történő továbbfolyósításáról kiadott döntést követően is - lehetősége van állapotváltozási eljárás kezdeményezésére.

Azon ügyfelek esetében viszont, akik átfordításáról a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság 2011. december 31-én intézkedett és ellátásukat öregségi nyugdíjként folyósítja tovább, állapotváltozási kérelem elbírálására vonatkozó igény benyújtására már nincs lehetőségük, tekintettel arra, hogy már nem megváltozott munkaképességen alapuló ellátásban részesülnek.

2.4 Az ellátásra való jogosultság megszüntetésének esetei

Az ügyfél részére folyósított ellátásra való jogosultságának megszüntetéséről a rehabilitációs hatóság minden esetben, határozatban rendelkezik.

Az ellátásra való jogosultság megszüntetését kezdeményezheti maga az ügyfél is azzal, hogy bejelentési kötelezettségének tesz eleget, például egy rendszeres pénzellátás vagy keresőtevékenység tekintetében, de hivatalból indult eljárás keretében is megállapításra kerülhet, hogy az ügyfél már nem jogosult a megállapított ellátásra.

Az ellátás megszüntetésének esetei lehetnek:

- az ügyfél lemond az ellátásról, kéri a megszüntetést (az öregségi nyugdíjjal ellentétben ezt bármikor megteheti),
- más rendszeres pénzellátásban részesül, ide nem értve a keresőképtelenségre tekintettel folyósított táppénzt, baleseti táppénzt, gyermekgondozási díjat (pl. öregségi nyugdíj)
- a felülvizsgálat során neki felróható okból nem működik együtt
- foglalkoztatására a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítéséhez szükséges jognyilatkozat hiányában került sor
- egészségi állapotában olyan tartós javulás következett be, amely alapján már nem minősül megváltozott munkaképességű személynek, a jogosultsági feltételek már nem állnak fenn
- rehabilitációs ellátás esetében egészségi állapotában olyan tartós rosszabbodás következett be, amely a rehabilitációt lehetetlenné teszi (rokkantsági ellátásra válhat jogosulttá egészségi állapota miatt),
- együttműködési, értesítési vagy a rehabilitációs tervben foglalt kötelezettségét neki felróható okból ismételten nem teljesíti (rehabilitációs ellátás esetén),
- értesítési kötelezettségét neki felróható okból nem teljesíti (rokkantsági ellátás esetében),
- keresőtevékenységet folytat, és jövedelme 3 egymást követő hónapon keresztül meghaladja a minimálbér 150 százalékát.

Az ellátásra való jogosultság megszüntetésének dátumát az annak alapjául szolgáló tényállás, a megszüntetés oka határozza meg. **A megszüntetési ok megállapítása** illetve a megszüntetési ok bekövetkezésének megállapítása során a hatósági ügyintéző az eljárásban külön kell, kezelje az egészségi állapottal összefüggően és az ügyfélnek felróhatóan keletkezett megszüntetési okokat.

A megszüntetés dátumának meghatározásánál irányadó, hogy az ügyfél egészségi állapotában történő változás meghatározása orvos szakmai kérdés, ennek megállapítása a hatóság eljárása során történik meg, míg ezzel szemben egyes esetekben a megszüntetési ok az ügyfél magatartásával hozható összefüggésbe (pl. keresőtevékenység bejelentésének elmulasztása).

A megszüntetési ok bekövetkezésén alapuló ellátásra való jogosultság esetleges visszamenőleges időponttól történő megszüntetésének alapja az ügyfél jogszabályban meghatározott értesítési kötelezettségén alapul.

A fentiek mentén a **megszüntetés időpontja** az alábbiak szerint alakul:

- kérelemre történő megszüntetésnél a kérelemben megjelölt időpont, időpont megjelölésének hiányában a megszüntetés iránti kérelem benyújtását követő hónap első napja,
- rendszeres pénzellátás miatti megszüntetés esetén a rendszeres pénzellátás megállapítását (kezdetét) megelőző nap,
- az ügyfél egészségi állapotában történő változás, vagy ha az ügyfél foglalkoztatására az arra irányuló jogviszony létesítéséhez szükséges jognyilatkozat hiányában kerül sor, vagy a felülvizsgálaton neki felróható okból nem jelenik meg, a megszüntetés időpontja a megszüntetési ok megállapítását követő hónap első napja (mely a gyakorlatban az ellátás megszüntetéséről rendelkező határozat keltét követő hónap első napja),
- a jogszabály által meghatározott kereseti korlát meghaladása miatti megszüntetés időpontja a megszüntetési ok bekövetkezését követő hónap első napja, mely akár visszamenőlegesen történő megszüntetés is lehet.

A megszüntetési ok meghatározásánál a jogalkotó részéről alapvető elv volt, hogy visszamenőleges megszüntetésre kizárólag jogsértés esetén kerülhessen sor. Kiemelten fontos, hogy az ügyfél ne kerülhessen méltánytalan helyzetbe (jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetésére kötelezése) azért, mert az eljáró hatóság esetleg nem intézkedett időben az ellátás megszüntető döntés kiadásáról (pl. orvos szakmai megállapítás és az ellátás megszüntetésére irányuló elbírálói ténymegállapítás, döntéshozatal időpontja közötti eltérés).

Az ellátás megszüntetésének különleges esete, amikor a rehabilitációs hatóság a döntésében **kizárólag az ellátás folyósításának megszüntetéséről rendelkezik** (ez nem azonos a **jogosultság** megszüntetésével, mert mind a megváltozott munkaképesség, mind az előírt biztosítási idő továbbra is fennáll). Ez az eljárás a rehabilitációs hatóság részéről hivatalból, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság megkeresésére indul. Az értesítésre abban az esetben kerül sor, ha a megállapított nyugellátás folyósítására - a nyugdíjfolyósító szerv ügykörén kívüli okból – amiatt nem kerülhet sor, mert a kiutalt ellátás a megadott folyósítási címről, vagy fizetési számláról visszaérkezik, és az ellátás kiutalásához szükséges intézkedések sem vezetnek eredményre, vagy az ellátásban részesülő személy ismeretlen helyen tartózkodik.

Az ügyfél az ellátás folyósításának megszüntetését követően a rehabilitációs hatóságnál vagy a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságnál vagy kormányablakban is **eleget tehet** a lakcímében, folyósítási címében történt változásának vagy a kézbesítés **okának bejelentéséről**, mely alapján a rehabilitációs hatóság határozatban intézkedik az **ellátás folyósításának visszaállításáról**. A nyugdíjfolyósító szerv a jogosultság tényének későbbi bizonyítása esetén intézkedik az ellátás újbóli folyósítása, valamint a nem folyósított ellátás visszamenőleges - legfeljebb öt évre járó, időközi emelésekkel növelt - összegének kiutalásáról.

2.5 Visszafizetési és megtérítési eljárások

A visszafizetési és megtérítési eljárások keretében a rehabilitációs hatóság az Egészségbiztosítási Alap védelme érdekében (ahonnan az ellátások kifizetése történik), a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaihoz kapcsolódó felelősségi szabályok alkalmazásával a **jogalap nélkül felvett** rokkantsági ellátások és rehabilitációs **ellátások visszafizetésével, megtérítésével**, az ellátás foglalkoztató általi megtérítésével és az ellátás foglalkoztatón kívüli, ún. harmadik személy által történő megtérítésével kapcsolatos feladatokat látja el.

A követelés az ellátás kifizetésétől számított öt éven belül érvényesíthető. Ezen eljárások **kizárólag hivatalból indulnak**, a megállapított és/vagy már megszüntetett ellátáshoz kapcsolódnak, azonban a hatósági oldalról indított eljáráson belül keletkezhet egy kérelemre indult eljárás is, amely az ügyfél esetleges méltányossági kérelmén alapul.

2.5.1 A visszafizetési és megtérítési eljárásokhoz kapcsolódó fogalmak (értelmezések)

A visszafizetési és megtérítési eljárások áttekintése előtt szükséges az eljárásban alkalmazandó alapvető fogalmak, meghatározások tartalmának, jelentésének rövid pontosítása.

Jogalap nélküli felvevő az, aki a vonatkozó jogszabályok alapján az ellátásra, vagy annak egy részére, illetve az **ellátás felvételére nem jogosult**. Ez lehet az a személy,

- akinek az elbíráló szerv az ellátást megállapította, azonban a jogosultsága valamely feltétel hiányában nem állt fenn, vagy megszűnt, vagy az ellátás összege csökkent, továbbá
- az is, aki a jogosult halála esetén jogalap nélkül vette fel az ellátást.

Felróhatóságról abban az esetben beszélhetünk, amennyiben az ellátásban részesülő személy nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható,

- **szándékosságnak** nevezhető, ha tudta, hogy az ellátás nem illeti meg, de azt ennek ellenére mégis felvette (cselekményének következményeit ismeri, vagy e következményekbe belenyugszik),
- **gondatlanságnak** nevezhető, ha nem tudta ugyan, hogy az ellátásra nem jogosult, de ezt a körülményekből tudnia kellett volna (előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja).

Üzemi balesetnek minősül az a baleset, amely a biztosítottat a foglalkozása körében végzett munka közben vagy azzal összefüggésben éri. Üzeminek minősül az a baleset is, amelyet a biztosított munkába vagy onnan lakására (szállására) menet közben szenved el, valamint üzemi baleset az is, amely a biztosítottat közcélú munka végzése vagy egyes társadalombiztosítási ellátások igénybevétele során éri.

Foglalkozási megbetegedés az a betegség, amely a biztosított foglalkozásának a különös veszélye folytán keletkezett.

Harmadik személy az a magánszemély, jogi személy, aki (amely) a sérült dolgozó és a munkáltató között fennálló jogviszonyon kívül esik.

2.5.2 Jogalap nélkül felvett ellátások visszafizetésének érvényesítése

Jogalap nélküli kifizetés abban az esetben keletkezhet, ha a jogosult részére az ellátás tévesen, illetve magasabb összegben került megállapításra és a rehabilitációs hatóság erre tekintettel az ellátást megállapító határozatát módosítja, vagy visszavonja, vagy a jogosultság megszűnését követően is történt folyósítás.

Az ellátás megállapításáról, annak módosításáról, visszavonásáról illetve megszüntetéséről rendelkező döntés minden esetben tartalmazza, hogy amennyiben túlfizetés, azaz jogalap nélküli kifizetés keletkezik a jogalap nélkül felvett ellátást köteles az ügyfél visszafizetni, ha erre **hatóság** az ellátás felvételétől számított **kilencven napon belül** - felróhatóság esetén 90 napon túl – **kötelezi**. A visszafizetésre kötelezésről a hatóság mindig külön határozatban dönt.

A rehabilitációs hatóság a túlfizetésről a **Nyugdíjfolyósító Igazgatóság értesítője** alapján szerez tudomást, mely minden esetben tartalmazza a túlfizetés mértékét, a kifizetés napját, a kifizetés időszakát. Annak vizsgálata során, hogy a **visszafizetésre kötelezés** a felvételtől számított 90 napon belül vagy azon túl történt-e, arra vonatkozóan a visszafizetésre kötelező határozat kibocsátásának időpontja az irányadó. A kifizetés napjaként, a pénzutalvány aláírásának, a készpénz átvételének napját, banki átutalásnál pedig a jogosult részére történő jóváírás napját kell az ellátás felvételének időpontjaként alapul venni.

Két időszakot kell megkülönböztetnünk, amelyekre más szabályok vonatkoznak:

- **90 napon belül** az ellátás jogalap nélküli felvevője felróhatóságra tekintet nélkül köteles a jogalap nélkül felvett összeget visszafizetni.
- **90 nap túl**, a 90 nap elteltével a jogalap nélkül felvett ellátást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható. Ebben az esetben azt kell vizsgálni, hogy az ellátás jogalap nélküli felvétele a jogosultnak részben vagy egészben felróható-e.

A felróhatóság vizsgálatára az ügyirat előzményeinek áttekintésével kerül sor, melyből megállapítható, hogy:

- a kötelezett eleget tett-e a jogszabályban előírt együttműködési, értesítési, bejelentési kötelezettségének,
- valótlan tartalmú nyilatkozatot tett-e,
- elhallgatott-e olyan tény, amely az ügy elbírálása során jelentőséggel bírt volna.

Amennyiben megállapítható, hogy a 90 napon túli jogalap nélküli kifizetésért nem terhel felelősség senkit, az ügyiratban feljegyzés kerül elhelyezésre, melyben feltüntetésre kerülne a tényállás az ügy lezárásának okai.

A 90 napon túli kifizetés felrőhatóságra tekintet nélküli visszakövetelésére egyetlen esetben van csak lehetőség. A kötelezettnek felrőhatóságra tekintet nélkül akkor is vissza kell fizetni a jogalap nélküli felvett ellátást, ha a felvételtől számított kilencven nap eltelt, és a jogalap nélküli felvételt azért került sor, mert az EGT-államból ugyanazon időszakra azonos típusú ellátásban részesült. Ez tipikusan a nemzetközi érintettséggel rendelkező eljárásokra jellemző.

A visszafizetésre kötelező határozat tartalmazza, hogy a késedelmes teljesítés következményeként késedelmi pótlékot kell fizetni. A késedelmi pótlék mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. A késedelmi pótlékot pénzfizetési kötelezettség esetén a teljesítési határidő utolsó napját követő naptól, a teljesítés napjáig terjedő időszakra, részleges teljesítés esetén a hátraléokra kell felszámítani, mely iránt a követelés nyilvántartásával, végrehajtásával és elszámolásával foglalkozó terület fog intézkedni.

2.5.3 A foglalkoztató és egyéb szervezet megtérítési kötelezettsége

A foglalkoztató és egyéb szerv köteles megtéríteni a jogalap nélkül felvett ellátást, ha az ellátás jogalap nélküli megállapítása, illetőleg folyósítása mulasztásának vagy a valóságtól eltérő adatszolgáltatásának a következménye és az ellátást az ellátásban részesülőtől 90 napon belül visszakövetelni nem lehet.

Amennyiben a rehabilitációs hatósági ügyintéző az ügyiratból megállapítja, hogy a foglalkoztató, vagy egyéb szerv mulasztott vagy nem megfelelő, valótlan tartalmú nyilatkozatot tett, illetve bármely más módon megtévesztette a hatóságot és ennek a következménye a jogalap nélküli kifizetés, (függetlenül attól, hogy őt ebben vétkesség terhelné), kötelezni kell a jogalap nélküli ellátás megfizetéséért. Ebben az esetben tehát felrőhatóságra tekintet nélkül kötelezhető a foglalkoztató vagy egyéb szerv a 90 napon belüli vagy 90 napon túli jogalap nélküli kifizetés megtérítésére. A rehabilitációs hatóság megtérítésre kötelező határozatban rendelkezik a kötelezettségről, mely ellen fellebbezésnek helye nincsen, az a közléssel jogerős.

2.5.4 Jogosult halála esetén a kifizetett ellátás jogalap nélküli felvétele

Aki a megváltozott munkaképességű személyek ellátásában részesülő személy halála esetén a kiutalt pénzbeli ellátást jogalap nélkül vette fel, köteles azt visszafizetni. **Jogalap nélküli kifizetésnek számít a halál időpontját követő hónap/hónapokra történt kifizetés.** A jogosult halála esetén kiutalt nyugellátás visszakövetelésének jogalapját a más személy által történt felvétel önmagában megalapozza, ezért a rehabilitációs hatósági ügyintézőnek nem kell vizsgálnia, hogy az ellátás jogalap nélküli felvétele 90 napon belül vagy azon túl történt és a felrőhatóságnak sincs jelentősége, azt bizonyítani nem kell.

A rehabilitációs hatóság a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság értesítője alapján szerez tudomást az ellátás jogosultjának haláláról és a kifizetett ellátás jogalap nélküli felvételéről, illetve annak módjáról (pénzintézet, takarékszövetkezet, posta). A Nyugdíjfolyósító Igazgatóság az adatszolgáltatását az Országos Egészségbiztosítási Pénztár értesítésére, a halotti anyakönyvi

kivonatra, egyéb bejelentésre illetve az általa végrehajtott megkeresésekre alapozza. A rehabilitációs hatósági ügyintéző az ilyen jogalap nélküli kifizetések esetében az értesítésben foglaltak alapján kötelezi a pénzügyintézetet az ellátás visszautalására, vagy már lezárt hagyatéki eljárás esetén az örökös/örökösöket, postai kifizetés esetén annak felvevőjét, a visszafizetésre.

2.5.5 Megtérítési igények érvényesítése

A foglalkoztató köteles megtéríteni **az üzemi baleset miatt felmerült ellátást**, ha a baleset vagy a megbetegedés annak a következménye, hogy ő vagy megbízottja a reá nézve kötelező munkavédelmi szabályokban foglalt kötelezettségének nem tett eleget, illetőleg ha ő vagy alkalmazottja (tagja) a balesetet szándékosan idézte elő.

A foglalkoztató megtérítési kötelezettsége olyan arányban áll fenn, amilyen az üzemi balesetből eredő egészségkárosodás és az össz-szervezeti egészségkárosodás mértékének egymáshoz viszonyított aránya. A rehabilitációs hatósági ügyintézőnek az eljárásban azt kell vizsgálnia, hogy rehabilitációs hatóság megtérítési igényének alapjául szolgáló munkáltatói munkavédelmi mulasztás okozati összefüggésben áll-e a bekövetkezett üzemi balesettel, foglalkozási megbetegedéssel, ennek hiányában a munkáltató nem tartozik megtérítési felelősséggel. Azaz a munkáltató a rehabilitációs hatósággal szemben csak akkor felel, ha a balesetet a munkáltatónak, vagy valamely megbízottjának a mulasztása okozta.

Harmadik személy által okozott egészségkárosodás esetén az, aki az egészségbiztosítási ellátásra jogosult betegségéért, keresőképtelenségéért, egészségkárosodásáért vagy haláláért felelős, köteles az emiatt folyósított ellátást megtéríteni. A megtérítési kötelezettség itt is csak olyan mértékben áll fenn, amilyen mértékben a felelősség megállapítható. A megtérítésre kötelezett olyan arányban köteles az ellátást megtéríteni, amilyen az ebből eredő egészségkárosodás és az össz-szervezeti egészségkárosodás mértékének egymáshoz viszonyított aránya.

Közúti balesetből származó egészségkárosodás esetén a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás hatálya alá tartozó megtérítésre kötelezett helyett a gépjármű üzemben tartójának kötelező felelősségbiztosításáról szóló rendelkezések alapján a biztosító áll helyt azzal, hogy e kötelezettségének átalányösszegben is eleget tehet.

A megtérítési eljárás során az ügyintéző megkéri a bizonyítási eljárás lefolytatásához szükséges iratokat (pl. az üzemi balesetet megállapító határozatot az egészségbiztosítási szervtől, vagy a foglalkoztatótól, attól függően, hogy társadalombiztosítási kifizetőhely-e a foglalkoztató, baleseti jegyzőkönyvet, a sérült nyilatkozatát, rendőrségi jegyzőkönyvet, határozatot, bírósági ítéletet, stb). Ezek birtokában megkereséssel él az orvosi bizottság felé, melyben kéri annak megállapítását, hogy rendelkezik-e az ügyfél üzemi balesetből/közúti balesetből eredő, illetve harmadik személy által okozott egészségkárosodással, amennyiben igen, kéri annak meghatározását, hogy mennyi az azokból eredő egészségkárosodás és az össz-szervezeti egészségkárosodás mértékének egymáshoz viszonyított aránya.

Amennyiben a véleményből megállapítható az egészségkárosodás és az üzemi baleset/közúti baleset/harmadik személy által okozott egészségkárosodás közötti ok okozati összefüggés és meghatározásra került az arányszám is, intézkedik a megtérítésre kötelező határozat kibocsátásáról, mely ellen nincs helye fellebbezésnek, az a közléssel jogerőssé válik.

2.5.6 Méltányossági kérelmek elbírálása

A rehabilitációs hatósága magánszeméllyel szemben jogalap nélkül felvett, illetőleg igénybevett ellátás visszatérítése, illetőleg megtérítése címén fennálló **követelést az ügyfél külön kérelmére méltányosságból:**

- mérsékelheti,
- elengedheti, vagy
- részletfizetést engedélyezhet, valamint
- a kirótt kamatot, késedelmi pótlékot, illetve mulasztási bírságot mérsékelheti, elengedheti vagy részletfizetést engedélyezhet.

A méltányossági kérelem elbírálására irányuló eljárás illeték-és költségmentes.

A méltányossági kérelmet a rehabilitációs hatóság által rendszeresített nyomtatványon kell benyújtani. A rehabilitációs hatóság a kérelem elbírálásánál megvizsgálja a magánszemély jövedelmi helyzetét és életkörülményeit, egyéb kötelezettnél, annak anyagi helyzetét.

A méltányossági kérelem tartalmi elemei:

- a kérelmezővel közös háztartásban élők száma,
- nyilatkozat a kérelmező és a vele együtt élők nettó jövedelmi helyzetéről,
- a méltányossági eljárás módja (a tartozás elengedése, mérséklése, vagy részletfizetés),
- a méltányossági kérelem milyen összegű követelésre vonatkozik.

A méltányossági kérelem mellé csatolni kell az alábbi dokumentumokat:

- a havi költségeket igazoló csekk és számlakivonatról készült fénymásolatokat,
- a munkáltató által kiállított 1 hónapnál nem régebbi jövedelemigazolást,
- nyugdíj, gyed-, gyes-, vagy egyéb járadékfizetést igazoló szelvényt, illetve az azt megállapító határozat másolatát (ideértve a kérelmezővel közös háztartásban élőket is).

A méltányossági kérelem elbírálásánál az ügyintéző megvizsgálja:

- az ügyfél szociális helyzetét (kedvezőtlen szociális helyzet, valamint az, hogy az ellátás visszafizetése a kötelezett és a háztartásában élők megélhetését súlyosan veszélyeztetné),

- a havi rendszerességgel felmerülő költségeket, amelyek megfizetésének elmaradása a kérelmező lakhatását a legnagyobb mértékben veszélyezteti (villanyáram-, víz-, gázdíj, albérleti díj), valamint
- az egyéb többletköltséget jelentő kiadásokat (pl. magasabb összegű családi pótlékra jogosító gyermek nevelése/gonдозása).

A kérelem elbírálása a rendelkezésre álló iratok, dokumentumok alapján történik, amennyiben szükséges a **kérelem megalapozottságát a kötelezett lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője által beszerzett helyszíni környezetanulmánnyal** is alá lehet támasztani, ezért a rehabilitációs hatóság megkeresheti a települési jegyzőt.

A fizetési kötelezettség méltányosságból történő mérséklésére, elengedésére, illetőleg a részletfizetésre irányuló kérelmet döntésre a megtérítési ügyintéző készíti elő, majd a kérelem teljesíthetőségére vonatkozó határozati javaslatát a rehabilitációs hatóság vezetője részére előterjeszti, aki a javaslat és a kérelemhez csatolt iratanyag alapján dönt a mérséklés, elengedés vagy fizetési kedvezmény kérdésében.

A méltányossági kérelem elbírálásáról a rehabilitációs hatóság határozatot hoz.

Részletfizetés megállapításáról rendelkező döntésben a hatóság felhívja az ügyfél figyelmét, hogy a megállapított fizetési kedvezmény érvényét veszti és a tartozás – annak járulékaival együtt – egy összegben esedékessé válik, ha a meghatározott feltételeket az ügyfél nem, vagy késedelmesen teljesíti.

Ha a kérelem és az iratok felülvizsgálatát követően megállapítható, hogy a kötelezett családi, szociális valamint jövedelmi körülményei nem indokolják a fizetési kedvezmény engedélyezését, a méltányossági kérelem elutasításra kerül. Az elutasító határozatban fel kell hívni a kötelezett figyelmét a fennálló tartozás határidőn belül történő teljesítésének kötelezettségére.

A hatóság méltányossági jogkörében hozott határozata ellen nincs helye fellebbezésnek, a határozat bírósági felülvizsgálata kezdeményezhető, kizárólag semmisségére hivatkozással.

A rehabilitációs hatóság hivatalból felülvizsgálhatja a határozatot, ha hitelt érdemlően bizonyítható, hogy a fizetésre kötelezett a méltányosság gyakorlására okot adó körülmények tekintetében őt megtévesztette. Ebben az esetben a döntés visszavonható.

A méltányossági jogkörben hozott határozat visszavonható akkor is, ha a döntés kiadását követően olyan - a határozat meghozatalakor már fennálló - tények, körülmények jutnak a hatóság tudomására, amelyek szerint fizetési kedvezmény engedélyezése nem indokolt. A visszavonó döntésben fel kell hívni a kötelezett figyelmét a fennálló tartozás határidőn belül történő teljesítésének kötelezettségére.

A visszafizetési/megtérítési kötelezettség összegének mérséklése vagy elengedése tárgyában hozott határozat felülvizsgálatára az ügyfél ilyen irányú kérelme esetén is sor kerülhet, arra hivatkozással, hogy életkörülményei a méltányosság gyakorlása után alapvetően, bizonyíthatóan megnehezültek.

A **határozat visszavonása iránta** rehabilitációs hatóság intézkedik, ha a visszafizetésre kötelező határozat kiadását követően érkezett Nyugdíjfolyósító Igazgatóság értesítője szerint:

- a jogalap nélkül kiutalt ellátás visszafizetésre került vagy a postai úton kifizetett ellátás visszaküldésre került, vagy
- a kötelezett részére valamilyen ellátás került megállapításra, amelynek összege a tartozás összegébe beszámításra került, vagy
- a kötelezett részére az első fokon megszüntetett/módosított ellátás másodfokon visszaállításra került.

2.6 Ügyfélszolgálati tevékenység az ellátásban részesülőkkel kapcsolatban

A már megváltozott munkaképességen alapuló ellátásban részesülő ügyfelek esetében az ügyfélszolgálati tevékenység több szempont mentén is kiemelten fontos.

2.6.1 Az ügyfél elérhetőségének problémái

Az a tapasztalat, hogy a már megállapított és folyósított ellátásban részesülő nehezebb élethelyzetben lévő ügyfelek (pl. lakcím nélküli, hajléktalan ügyfelek) az ellátás megállapítása során még közreműködőek, azonban ezt követően (főleg az ellátás bankszámlára történő utalása esetén) az elérhetőségük bizonytalanná válik, élethelyzetükből adódóan nehezebben tesznek eleget bejelentési, értesítési kötelezettségeiknek. Ezért is fontos, hogy az ügyfélszolgálaton megjelenő személy az elérhetőségei tekintetében pontosan kikérdezésre kerüljön (telefonszám, postacím, üzenethagyási lehetőség) és rögzítésre kerüljenek az ügyféllel felvett jegyzőkönyvben, a kormányablakban felvett adatok pedig továbbításra kerüljenek a rehabilitációs hatóságnak. Az ügyintézésben rendkívül sok fennakadást okoz, ha „nem találjuk” a felülvizsgálatra kötelezett ügyfelet, és az orvos-szakértői vizsgálatra idézést „nem kereste”. Többször tapasztaljuk, hogy az ellátás megszüntetése után, amikor nem érkezik meg a folyószámlára az utalás, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságot keresi fel az ügyfél, vagy ott érdeklődik, de a rehabilitációs hatósághoz kell küldeni.

2.6.2 Megjelenési kötelezettségek elmulasztása

Amennyiben az ügyfélszolgálaton olyan ügyfél kér segítséget, akinek az irataiból megállapítható, hogy a **korábban folyósított ellátás megjelenési kötelezettség elmulasztása miatt került megszüntetésre**, azon felül, hogy segítségére vagyunk a pontos és további hiánypótlás nélkül elbírálható igazolási kérelem benyújtásában, fel kell hívni a figyelmét, hogy a hatóság annak elbírálásáról döntést hoz, és annak kedvező elbírálása esetén az eljárást újra lefolytatja.

Az ismételt eljárás során, az ügyfél felülvizsgálaton történő megjelenésre vagy iratok megküldésére lesz felszólítva, ezért a postai küldemények kézbesíthetőségére feltétlen fordítson figyelmet (pl. idéző végzés „nem kereste” jelzéssel ne érkezzon vissza). Sajnálatosan azt is tapasztaljuk, hogy a kormányhivatali központi e-mail rendszerben jelennek meg ilyen üzenetek „*bedobott egy értesítést a postás, de későn mentem be a postára, nem Önök küldtek nekem*”

levelet?”- nagyon nehéz ilyen helyzetekben az ügyfél neve alapján sokszor több főosztálynak megküldött elektronikus levél alapján „azonosítani” az érintett levél feladóját.

2.6.3 Ügyfél tájékoztatás fontossága

A fentiek alapján is látható, hogy az ellátásban részesülő ügyfeleknek fel kell hívni a figyelmét arra, hogy feltétlen tegyen eleget a lakcímében, értesítési címében bekövetkezett változás haladéktalan bejelentéséről, hogy ne kerüljön sor az ellátásra való jogosultság vagy az ellátás folyósításának megszüntetésére. Itt szükséges megemlíteni, hogy levelezési cím bármikor megadható a hatóság részére, azonban az eljárás során az illetékesség elbírálásánál kizárólag hatósági nyilvántartásban szereplő cím vehető figyelembe. Hívjuk fel az ügyfél figyelmét arra, hogy ha **a tartózkodási helye szerint szeretné az eljárás lefolytatását**, gondoskodnia kell annak hatósági oldalon is történő rögzítéséről, **a lakcímkártya módosításáról**.

Az fentiekén túl kiemelt jelentőséggel bír az ügyfelek megfelelő tájékoztatása **az ellátásra való jogosultság megszüntetésének eseteiről**. A keresőtevékenység folytatásának lehetőségei iránt érdeklődő ügyfél esetében célszerű, ha a jogszabály által meghatározott kereseti korlátra vonatkozó pontos tájékoztatáson felül azt javasoljuk az ügyfélnek, hogy amennyiben a keresőtevékenység folytatásával kapcsolatosan további kétsége merülne fel, küldje meg a rehabilitációs hatóság részére a kereseti adatait, tegyen eleget értesítési kötelezettségének és hatóság majd az ellátásra való jogosultság fennállásáról döntést hoz. Így elkerülhető az ellátásra való jogosultság visszamenőleges megszüntetése és jogalap nélküli kifizetés keletkezése.

Az ügyfélszolgálati tevékenység során célszerű az ügyfél teljes kikérdezése, mióta részesül milyen típusú ellátásban, esetleg milyen hiánypótlásra felszólítást vagy döntést kapott a hatóságtól, lehetőség szerint - amennyiben az ügyfél magával vitte - célszerű ezek megtekintése is, hogy hiánypótlás esetén minden szükséges okmány benyújtása megtörténjen, valamint, hogy megfelelő tájékoztatást tudjunk adni számára, mind az esetleges teendői illetve lehetőségei tekintetében.

Rendkívül fontosnak tartjuk ebben a munkában a kormányablakban dolgozók körültekintő, figyelmes segítőkészségét a megváltozott munkaképességű személyek különleges élethelyzetére való tekintettel.

2.6.4 Képviselővel eljáró ügyfelek

Főszabály szerint nagykorú ügyfél önmaga jogosult eljárni az igénybejelentés, illetve a már folyósított ellátásával kapcsolatosan, ha nem áll cselekvőképességet – teljesen vagy részlegesen – korlátozó gondnokság alatt. Amennyiben betegségéből, élethelyzetéből, mentális állapotából adódóan személyesen ügyének intézésében nem tud a kérelmező eljárni, azt meghatalmazott útján is gyakorolhatja (a formai követelményeknek mindenben megfelelő **meghatalmazás** birtokában).

A meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni.

A **közokirat** a bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv által, ügykörén belül, a megszabott alakban kiállított olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amely teljesen

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15
A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját.

A rehabilitációs hatóság eljárásaiban a meghatalmazás legjellemzőbb formában, mint **teljes bizonyító erejű magánokirat** fordul elő, mely az ellenkező bizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára kötelezőnek ismerte el, feltéve, hogy az alábbi **feltételek valamelyike fennáll**:

- a kiállító az okiratot saját kezűleg írta és aláírta,
- két tanú az okiraton aláírásával igazolja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük sajátkezű aláírásának ismerte el (az okiraton a tanúk lakóhelyét is fel kell tüntetni),
- a kiállító aláírása vagy kézjegye az okiraton bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve van,
- az elektronikus okiraton kiállítója minősített elektronikus aláírást vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírást helyezett el.

Megváltozott munkaképességen alapuló eljárásoknál leginkább a meghatalmazás első két formája fordul elő.

A meghatalmazás jogosíthat a képviselet teljes körű ellátására, de jogosíthat csak bizonyos, meghatározott eljárási cselekmények megtételére is és annak meglétét az ügyintéző az eljárás minden szakaszában köteles vizsgálni.

A kormányablak ügyintézőinek figyelmét az alábbiakra hívjuk fel:

- Igényfelvétel során amennyiben az igényt a meghatalmazott érvényesíti, azt az Adatlapon az aláírásánál fel kell tüntetni.
- A meghatalmazott köteles eredeti meghatalmazását vagy annak hitelesített másolatát az iratokhoz csatolni.
- Amennyiben a képviseleti jogosultsággal kapcsolatban bármilyen aggály merül fel, az ügyfelet személyes eljárásra kell felhívni, vagy az eljárási cselekmény végzésére jogosító újabb meghatalmazást kell beszerezni.
- Az igénybejelentés azonban nem utasítható el azon az alapon, hogy azt az ügyfél helyett az érvényes meghatalmazással rendelkező meghatalmazottja írta alá.

Az Mmtv. 2016. május 1. napjától hatályos módosítása az ellátásra való jogosultság tekintetében az alsó korhatárt 15. életév betöltésében határozza meg. Kiskorú személy helyett **törvényes képviselője** (szülője, gyámja) jogosult mind a kérelem benyújtására, illetve már elbírált igény és folyósított ellátás esetén az azzal kapcsolatos ügyekben eljárni.

A cselekvőképességében részlegesen korlátozott vagy kizáró **gondnokság** alatt álló nagykorú személy esetében a gondnok jár el. A gondnokkirendelő határozatot az ellátás megállapítására irányuló kérelem benyújtásánál szükséges az iratanyaghoz csatolni. Amennyiben már elbírált

kérelem, folyósított ellátás esetében történik az ügyfél gondnokság alá helyezése, az arról rendelkező határozatot a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság részére vagy az ellátás megállapító rehabilitációs hatóság részére szükséges megküldeni.

Korlátozó gondnokság esetén figyelemmel kell lenni arra, hogy a bíróság az ügyfél cselekvőképességét milyen személyi, illetve vagyoni jellegű ügycsoport vonatkozásában korlátozta. Amennyiben a korlátozás nem terjed ki a társadalombiztosítási ügyekben való eljárásokra, akkor az ügyfél jogosult saját maga eljárni. Azonban ha az ügyfélre nézve a korlátozás az ilyen jellegű ügycsoportokra is kiterjed vagy kizáró gondnokság alatt áll, ő maga önállóan érvényes jognyilatkozatot nem tehet, annak megerősítése szükséges a gondnok részéről.

Képviselővel eljáró ügyfél esetében – főszabály szerint – minden iratot a képviselő részére kell megküldeni. Kivételt jelent ez alól a személyes megjelenésre szóló idézés, ezt az ügyfél részére kell kézbesíteni, a képviselő egyidejű értesítése mellett. Amennyiben az ügyfél képviselővel jár el, de egyébként van eljárási képessége, akkor kérheti, hogy a hatóság a képviselet ellenére számára kézbesítse az iratokat.

Nem tekinthető meghatalmazott által tett igénybejelentésnek, ha az ügyfél az általa kitöltött és aláírt adatlapot más személlyel küldi be a rehabilitációs hatóság részére (az ügyfélszolgálatra behozza). Ilyen esetben ugyanis az eljáró személynek csupán kézbesítő szerepe van, az igénybejelentést maga az ügyfél tette meg.

A **hajléktalanokat ellátó szervezetek** szociális munkatársai és a családsegítő szolgálatok családgondozói kizárólag érvényes meghatalmazás birtokában járhatnak el az ügyfél képviseletében (az Adatlapot azonban ők is benyújthatják meghatalmazás nélkül).

A belátási képesség kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú személy számára a gyámhatóság – egyes ügyei intézésének segítése érdekében – támogatót rendelhet. **Támogató** kirendelését bárki kérheti, aki úgy véli, hogy általánosságban vagy egyes ügyeiben a döntései meghozatalában segítségre szorul, de magát a döntést önállóan is képes meghozni. Támogató kirendelésére a bíróság megkeresése alapján is lehetőség van, ha a gondnokság alá helyezési eljárásban a bíróság azt állapítja meg, hogy gondnokság alá helyezésre nincs szükség. A támogató kirendelése a nagykorú személy cselekvőképességét nem érinti. A támogató nem járhat el a támogatott személy helyett és nevében; azonban – a támogatott személy kérelmére – jelen lehet azoknál az eljárási cselekményeknél, amelyekben a támogatott személy érintett, jognyilatkozatainak a megtételekor azt megtételét tanáccsal, tájékoztatással elősegítheti, segítséget nyújt a támogatott döntésének meghozatalában. A támogató a kirendeléséről szóló gyámhatósági határozattal, vagy a gyámhatóság által számára e célra kiadott tanúsítvánnyal igazolja, hogy a támogatott személy vonatkozásában támogatói feladatokat lát el.

Mindezen helyzetek nagyon gyakran előfordulnak a megváltozott munkaképességhez kötődő ellátások igénylésekor, a felülvizsgálatnál és az ellátáshoz kötődő bejelentéseknél.

2.7 A második fejezet összefoglalása

- (1) Ahhoz, hogy a megszerzett jogosultságok ne sérüljenek, és a betegség, rokkantság, fogyatékoság miatt **„leszázalékolt”** emberek továbbra is megkapják azt az ellátást, amely egy 2011. december 31.-ig hatályos jogszabály alapján megillette őket, az addig érvényes megnevezésű ellátásokat át kellett forgatni a 2012. január 1.-től hatályos új megnevezésű ellátásokba – a korábbi besorolás szerint kategória megszüntetésével, **rokkantsági, vagy rehabilitációs ellátásba kerültek.**
- (2) A korábbi **nyugdíjszerű ellátások**, mint a rokkantsági nyugdíj, a baleseti rokkantsági nyugdíj, a rendszeres szociális járadék, az átmeneti járadék, a bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka (5 féle) helyett az **egészségbiztosítási ellátások keretében** új táppénz-szerű ellátások kerültek megállapításra (2 féle) és ezzel egyidejűleg a korábban megállapított és folyósított ellátások **„átfordítása” is megtörtént.** Ugyanakkor az új jogszabály szerinti minősítési kategóriákba akkor kerül hivatalos irat alapján (szakvélemény, határozat) átsorolásra az ügyfél, **ha az új szabályok szerinti komplex minősítése ténylegesen megtörténik, felülvizsgálaton vett részt,** és arról a hatóság – az új besorolása szerinti elnevezéssel hoz döntést.
- (3) **Felülvizsgálat alatt** elsősorban **az ügyfél egészségi állapotának ismételt minősítését értjük,** a szakértői bizottság előtt történő megjelenés (vizsgálat) vagy orvosi iratok alapján történő minősítés keretében, azonban az ellátásra való jogosultság egyéb feltételei (pl. keresőtevékenység) is ellenőrzésre kerülnek. Több féle felülvizsgálat lehetséges: esedékes (soros), amikor lejár a szakvélemény hatálya, soron kívüli (közérdekű bejelentésre), rehabilitációs ellátás esetén (pl. 60 napot meghaladó keresőképtelenség),
- (4) A felülvizsgálatra komplex minősítés keretében kerül során, annak eredménye lehet **ugyanaz az állapot** (stagnálás), **vagy állapotváltozás** (állapotjavulás, vagy romlás), ettől függően kerül a további ellátás összege megállapításra, amelyről a rehabilitációs hatóság határozattal rendelkezik.
- (5) Ha a felülvizsgálati eljárás megindításának időpontjában **az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig hátralévő időtartam az öt évet nem haladja meg (korbetöltött),** a korábban megállapított és folyósított ellátás változatlan összegben, rokkantsági ellátásként történő továbbfolyósításáról hoz döntést a rehabilitációs hatóság, újabb komplex minősítés nélkül (de ekkor is van mód állapotváltozás bejelentésére).
- (6) Az ellátás jogosulatlan felvétele esetén külön intézkedésben jár el a rehabilitációs hatóság kötelessége a **jogalap nélkül felvett** rokkantsági ellátások és rehabilitációs **ellátások visszafizetésével, megtérítésével,** az ellátás foglalkoztató általi megtérítésével, vagy harmadik személy által történő megtérítésével kapcsolatos intézkedés lefolytatása.

3 NEMZETKÖZI JOGINTÉZMÉNYEK ALKALMAZÁSA A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK ELLÁTÁSBAN

2004. május 1-jén Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz.

A csatlakozás időpontjától az **Európai Gazdasági Térség (EGT) valamennyi tagállama tekintetében lehetőségessé vált a megszerzett társadalombiztosítási jogosultságok hordozhatósága**, ez a tagállamok között mozgó munkavállalók szociális biztonságának magasabb szintjét jelenti. A tagállamokkal korábban kötött szociálpolitikai, illetve szociális biztonsági egyezményeket felváltották a szociális biztonsági rendszereknek a közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról rendelkező **koordinációs rendeletek**.

A szociális biztonságra vonatkozó koordinációs rendeletek a kötelező társadalombiztosítás keretében nyújtott ellátásokra, tehát a családi ellátásokra, a betegségi és anyasági ellátásokra, a munkanélküliség esetén járó ellátásokra, a **rokkantsági ellátásokra**, az öregségi és hozzátartozói nyugellátásokra, az üzemi baleset és foglalkozási megbetegedések esetén járó ellátásokra, illetve a halál esetén járó ellátásokra terjednek ki.

Az Európai Unió széles körű védelemben részesíti állampolgárait, amely a Római Szerződésben lefektetett gazdasági alapszabadságok gyakorlásának korlátlan biztosítását szolgálja. A munkavállalókat megilleti a **szabad mozgás, a szabad munkavállalás joga**. Az Európai Unió tagállamainak területén gyakran egymástól is sok eltérést mutató szociális biztonsági rendszerek hatálya alá tartozhatnak az állampolgárok.

Magyarország EU-csatlakozását követően minden magyar állampolgárnak korlátozás nélküli joga, hogy munkát vállaljon az EU és az Európai Gazdasági Térség területén. A közösségi szintű szabályozás egyértelmű célja a szabadságjogok maximális védelme, illetve az azok gyakorlásából fakadó hátrányok kiküszöbölése. A munkavállalói, önálló vállalkozói státushoz vagy az adott államban való helyben lakáshoz (tartózkodáshoz) kapcsolódó szociális biztonsági jogosultságok komoly veszélyben lennének, a komplex szabályrendszerek nélkül.

Az Európai Unióban a tagállami rendszerekre vonatkozó jogszabályok összehangolása nem harmonizáció útján történik, tehát nem jön létre egységes szociális biztonsági rendszer, hanem az **eszköz a koordináció**, amely a **rendszerek együttműködését** és történelmi, valamint társadalmi sajátosságain alapuló **szabályainak megtartását jelenti**. A koordinációs rendeletek szabályai hidat képeznek az egyes nemzeti rendszerek között azok összekapcsolása céljából.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásainak elbírálása és felülvizsgálata során nemzetközi ügynek tekintjük azokat az ügyeket, melyek elbírálása nemzetközi jogintézmények alkalmazásával, valamint a nemzetközi jogintézmények hatálya alá nem tartozó, harmadik országban élő személyekkel kapcsolatos eljárás.

A nemzetközi jogintézmények uniós rendeleteket, valamint kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezményeket takarnak. A koordinációs eljárás során az uniós rendeletek szabályait, valamint a Szociális Biztonsági Rendszerek Koordinálásával foglalkozó Igazgatási Bizottság

határozatait a magyar jogszabályokkal összhangban kell alkalmazni, továbbá az egyezményes eljárások során a kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezmények alkalmazásával folytatott eljárást kell érteni.

A nemzetközi eljárásban folyamatosan bővül azon országok köre, akik az egyezmények hatálya alá tartozhatnak, ilyen ország például Albánia. A tananyag készítésekor az elfogadásra került Amerika Egyesült Államokkal kötött egyezménynek is kiemelt jelentősége van, még ha a részlet szabályok lefektetése kidolgozás alatt is áll.

3.1 Nemzetközi alapfogalmak, értelmező rendelkezések

A nemzetközi joghatósággal érintett eljárások áttekintését megelőzően szükséges tisztázni az egyes speciális alapfogalmakat.

Nemzetközi eljárásnak tekintendő a nemzetközi jogintézmények alkalmazásával, valamint a nemzetközi jogintézmények hatálya alá nem tarozó, harmadik országban élő személyekkel kapcsolatos eljárás.

Nemzetközi jogintézmények:

- az uniós rendeleteket, valamint
- a kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezmények.

Uniós rendeletek az Európai Parlament és a Tanács szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló rendeletek.

Koordinációs eljárás során az uniós rendeletek szabályai, valamint a Szociális Biztonsági Rendszerek Koordinálásával foglalkozó Igazgatási Bizottság határozatai a magyar jogszabályokkal összhangban kell alkalmazni.

Egyezményes eljárás esetén a kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezmények alkalmazásával folytatott eljárásról beszélünk.

EU országok: Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia

Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam: Izland, Liechtenstein, Norvégia, külön szerződés alapján Svájc.

A rokkantsági rendszerek besorolása a jogintézmény szabályaitól függ:

- **Az „A” típusú rokkantsági rendszer** esetén az ellátás összege független az előzetesen teljesített biztosítási időtől (pl. Csehország, Észtország, Egyesült Királyság, 2012. január 1-jétől Magyarország)
- **A „B” típusú rokkantsági rendszer** esetén az ellátás összege az előzetesen teljesített biztosítási idő hosszától függ (pl. Ausztria, Németország, Bulgária, Svájc, EGT államok)

Az állampolgárság vizsgálata a nemzetközi jogintézmények személyi hatályának meghatározása miatt szükséges. Az állampolgárság igazolása történhet személyi/személyazonosító igazolvánnyal, útlevéllel, letelepedési/bevándorlási engedéllyel.

Lakóhely az életvitelszerű tartózkodás helye, melynek hatósági nyilvántartásban is szerepelnie kell.

Nemzetközi jogintézmények hatálya alá nem tartozó, harmadik országban élő személy a magyar jogszabályok alkalmazásában az, aki nem EU/EGT vagy egyezményes ország területén él és nem tartozik valamely jogintézmény hatálya alá.

3.2 A joghatóság, hatáskör és illetékesség a nemzetközi eljárásokban

Mint minden közigazgatási eljárásban a nemzetközi joghatósággal érintett igények elbírálása során is fontos tisztázni az alapvető hatásköri és illetékességi szabályokat. Első körben a joghatóság, hatáskör tisztázása, meghatározása történik, mely azért fontos, hogy az ügyfél státusza valamint az ellátásra való jogosultsága pontosan kivizsgálásra kerüljön (pl. elismerésre kerüljön más országban szerzett biztosítási idő).

3.2.1 Joghatóság, hatáskör

A nemzetközi jogintézmények hatálya alá tartozó személyek esetében **Magyarország abban az esetben rendelkezik hatáskörrel** és joghatósággal, **ha az érintett személy a magyar biztosítási rendszerben biztosított, vagy valamikor biztosított volt.** Ennek vizsgálatakor azt kell elbírálni, illetve megállapítani, hogy az ügyfél rendelkezik-e nemzetközi érintettséggel vagy kizárólag nemzeti (magyarországi) jogosultsággal rendelkezik.

3.2.2 Illetékesség

Az azonos hatáskörű hatóságok közül **az illetékességi okok figyelembevételével** kell meghatározni az eljárásra jogosult és köteles közigazgatási hatóságot. Azonos hatáskörrel rendelkező rehabilitációs hatóságok közül, hogy ki illetékes eljárni nemzetközi joghatósággal rendelkező ügyekben azt a kizárólagos illetékesség szabályával határozzuk meg.

- **kizárólagos illetékességgel Budapest Főváros Kormányhivatala** rendelkezik azokban az esetekben, amikor az igénylő **nem rendelkezik** magyarországi lakó- vagy tartózkodási hellyel. Amennyiben **igénylő rendelkezik ugyan magyarországi tartózkodási hellyel, de életvitelszerűen más EU/EGT, vagy egyezményes ország területén tartózkodik,** továbbá igényét is ezen országok valamelyikében terjeszti elő, illetve harmadik ország területén él, úgy az igény elbírálásáról szintén Budapest Főváros Kormányhivatala gondoskodik (pl. ha az ügyfél életvitelszerűen Németországban tartózkodik).
- **az általános illetékességi szabályok szerint** – a **kizárólagos illetékesség eseteitől eltekintve**- az igény elbírálására **a megyei kormányhivatalok rendelkeznek illetékességgel** (pl. az ügyfél a kérelem elbírálása során debreceni lakóhellyel

rendelkezik, de korábban Németországban is szerzett biztosítási időt, akkor a Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal jár el).

3.3 A nemzetközi jogintézmények személyi, tárgyi, területi és időbeli hatálya

A jogszabályok hatálya azt írja körül, hogy az adott szabály követendő, alkalmazandó-e a kérdéses eljárásban. Ennek vizsgálata nemzetközi érintettségű ügyekben különösen fontos, hiszen a jogszabály hatálya meghatározza az ügyfelek és az eljárások azon körét akikre/amikre vonatkozik, azt a földrajzilag körülhatárolt területet, amely területen a jogszabályok alkalmazandóak, valamint szabályozza annak időbeliségét is.

3.3.1 Személyi hatály

Az Uniós rendeletek személyi hatálya kiterjed mindazon munkavállalóra, akik:

- egy vagy több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak,
- tagállamok egyikének állampolgárai, továbbá
- az EU tagállamok területén élő menekültekre és hontalanokra, akik egy vagy több tagállam szociális biztonsági rendszerének hatálya alá tartoztak, valamint
- az előzőekben említett személyek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira, állampolgárságtól függetlenül valamely tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozó munkavállalók,
- harmadik országok állampolgárai közül azon személyek, akik valamely EU/EGT ország lakcímnnyilvántartásában szerepelnek és jelenlegi foglalkoztatásukat megelőzően már biztosítottak voltak legalább egy EU/EGT tagállamban.

Az egyezmények személyi hatálya állampolgárságtól függetlenül azon személyekre terjed ki,

- akik mindkét szerződő fél jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak,
- egyik vagy másik illetve mindkét szerződő fél területén munkaviszonyban foglalkoztatottként, fegyveres testület tagjaként, szervezet tagjaként, kisiparosként biztosítási időt szereztek és vagy lakóhelyük egyik vagy másik szerződő fél területén van.

Jelenleg hatályos egyezmények a teljesség igénye nélkül a magyar-szovjet, magyar-jugoszláv, magyar-kanadai, magyar-montenegrói, magyar-bosnyákegyezmény.

3.3.2 Tárgyi hatály

A nemzetközi jogintézmények **tárgyi hatálya a rokkantsági ellátásra és rehabilitációs pénzbeli ellátásra terjed ki**, azonban más hatóság hatáskörébe és illetékességébe tartozó eljárásokban is érintett lehet.

3.3.3 Területi hatály

Az Uniós rendeletek alkalmazása kiterjed minden olyan szociális biztonsági szempontú eseményre és tényre, amely az EU/EGT országok területén keletkezett. Az egyezmények területi hatálya a volt szovjet utódállamokra terjed ki, a balti államok (Litvánia, Lettország, Észtország) Üzbegisztán és Moldávia kivételével. A magyar-szovjet egyezmény úgynevezett területi elven alapuló szociálpolitikai egyezmény, amely szerint, az ellátást az a szerződő fél állapítja meg és intézkedik annak folyósításáról, amelynek területén az igénylő állandó lakóhelye van. Az egyes szerződő felek biztosítási rendszerében a megszerzett biztosítási idők összeszámításra kerülnek.

3.3.4 Időbeli hatály

Az Uniós rendeletek az EU tagállamok vonatkozásában a 2010. április 30. után megnyíló igényjogosultságok esetében alkalmazhatóak. Svájc esetében a rendeletek 2012. június 1-jétől, az EGT országok vonatkozásában 2012. április 1-jétől alkalmazandóak, ezt megelőzően az akkor hatályos koordinációs rendeletek az irányadóak.

Az egyes egyezmények hatályba lépésüket követően kerülnek alkalmazásra (pl. Magyar-Szovjet 1963. július 1., Magyar- Mongol 2012. június 1.).

3.4 Nemzetközi igényérvényesítés és az általános ügyintézési szabályok

Az ügyfél megváltozott munkaképességen alapuló ellátás iránti kérelmének befogadása során tisztázandó, hogy a kérelem nemzetközi érintettségű-e. Fontos az igényfelvétel teljes körűsége, az igénylő által jelzett adatok igazolására szolgáló dokumentumok ellenőrzése, a magyar és külföldi biztosítási időre vonatkozó dokumentumok bekérése, ellenőrzése, hiteles másolat készítése (a munkavégzést/biztosítási jogviszonyt egész életutat felölelően kell vizsgálni: mely országban, mely foglalkoztatónál, milyen jogviszonyban).

Kiemelt figyelmet kell fordítani igénylő nyilatkozatainak beszerzésére is (pl. EU/EGT tagállamban/Svájcban és/vagy egyezményes országban biztosítással járó jogviszonyban áll-e, állt-e, ellátásban részesülő személy-e, magyar és külföldi cím egyidejű feltüntetése esetén - **életvitelszerűen hol tartózkodik**).

Amennyiben az érintett ország Románia, az ügyféltől szükséges bekérni a román munkakönyvet (minden oldaláról készített hiteles másolat), ennek hiányában annak magyar nyelvű fordítását, diplomát, katonakönyvet, a román munkakönyvben nem szereplő jogviszonyokról igazolást.

A pontos és körültekintő igényfelvétel esetén már a kérelem befogadásánál megtörténhet annak előzetes elbírálása, hogy az adott igény nemzetközi joghatóság alá tartozik-e vagy sem. Például a magyar jogszabályok alkalmazásában az, aki nem EU/EGT vagy egyezményes ország területén él és nem tartozik valamely nemzetközi jogintézmény hatálya alá, az a kérelmező harmadik országban dolgozó személynek minősül. Ebben az esetben nem nemzetközi ügyként járunk el, kizárólag a magyar jogszabályok alapján kerül a kérelem elbírálásra. Amennyiben megállapítást nyer, hogy igénylő kiküldetés, illetve munkaerőcsere egyezmény keretében dolgozott mai

EU/EGT országban, szintén nem alkalmazandóak a közösségi szabályok, esetükben is a nemzeti eljárás a lefolytatandó.

A nemzetközi jogintézmények hatálya alá tartozó személyek ügyében Magyarország abban az esetben rendelkezik joghatósággal és hatáskörrel, **ha az érintett személy a magyar biztosítási rendszerben biztosított, vagy biztosított volt** (kivéve a kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezmények: magyar-szovjet, magyar-jugoszláv szociálpolitikai egyezmény).

3.4.1 Uniós rendeletek szerinti igényérvényesítés

Főszabály szerint az ügyfél az igénybejelentését a lakóhelye szerinti országban kell, hogy tegye. Benyújtható az igény az utolsó biztosítás helye szerinti országban is, amennyiben az igénylő biztosítási időt a lakóhelye szerinti országban nem szerzett.

Hazánkban az igénybejelentést az erre a célra rendszeresített adatlapon kell megtenni. A **nemzetközi igénybejelentő nyomtatvánnyal „E. 204. HU” egyidejűleg igénylő köteles kitölteni az úgynevezett „E 207 HU” jelű nyomtatványt**, mely az igénylő külföldi biztosítási múltjára vonatkozó adatokat tartalmazza, ezen okmány igénylő nyilatkozata is a teljes életutat felölelő biztosítási időről.

Amennyiben a Magyarországon élő igénylő igénybejelentésére EU/EGT ország illetékes intézményénél kerül sor, akkor a külföldi illetékes intézmény által megküldött, és a saját jogszabályai alapján benyújtott igénybejelentést az igénybejelentés időpontja tekintetében úgy kell kezelni, mintha azt a magyar eljárási szabályok alapján, az előírt magyar igénybejelentő lapon tették volna meg (Ausztriában történő igénybejelentés esetén a magyar ellátásra való jogosultság megállapításánál is a nemzetközi igénybejelentés dátuma az irányadó).

Ha a külföldről érkező igénybejelentés nem tartalmazza az igény elbírálásához szükséges valamennyi adatot, azok pótlására az igénylőt határidő tűzésével szólítja fel a rehabilitációs hatóság. Amennyiben a hiányzó adatok alapján indokolt, az igénylő a magyar igénybejelentő lap kitöltésére is felkérhető.

Az a **harmadik országban élő igénylő**, aki az uniós rendeletek hatálya alá tartozó egy vagy több EU/EGT országban szerzett biztosítási időt, az ellátás iránti kérelmét az alábbiak szerint nyújthatja be:

- annak az EU/EGT országnak az illetékes intézményénél, ahol utoljára biztosított volt, vagy
- annak az EU/EGT országnak az intézményénél, amelynek állampolgára.

A harmadik országban élő, magyar állampolgárságú igénylő Magyarországon tett igénybejelentését annak figyelembevételével kell kezelni, hogy rendelkezik-e magyar biztosítási idővel és utoljára Magyarországon volt-e biztosított:

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15
A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

- ha rendelkezik magyar biztosítási idővel és utolsó biztosítási helye Magyarországon volt, akkor az eljárásban Budapest Főváros Kormányhivatala (Rehabilitációs Ellátási és Szakértői Főosztálya) a kapcsolattartó intézmény,
- ha rendelkezik magyar biztosítási idővel, de utolsó biztosítási helye más EU/EGT országban volt, akkor az igénybejelentését az utolsó biztosítási helye szerinti EU/EGT ország illetékes intézményének, mint adott ügyben kapcsolattartó intézménynek kell továbbítani,
- ha az igénylő nem rendelkezik magyar biztosítási idővel, de az igénybejelentését Magyarországon tette meg, a kitöltött magyar igénybejelentést kell a csatolt egyéb dokumentumokkal és az E001HU nyomtatvánnyal együtt az utolsó biztosítás helye szerinti ország külföldi kapcsolattartó intézménynek kell megküldeni.

A koordinációs eljárásokban az intézmények közötti adat- és információcsere céljára az uniós rendeletekben **e célra rendszeresített nyomtatványokat kell alkalmazni**. A nyomtatványokra csak olyan adat és információ vezethető fel, amelyek hitelt érdemlően igazoltak és az igénylő nyilatkozata, illetve a bemutatott dokumentumok alapján az eljáró hatóság meggyőződött azok hitelességéről. Lényeges azt megjegyezni, hogy a közölt információkért az adatszolgáltatást végző szerv tartozik felelősséggel. Amennyiben az eljárásban olyan adat vagy információ kerül továbbításra, amely nem felel meg a valóságnak és a külföldi szerv erre alapozva ellátást állapít meg, vagy az igényt elutasítja, illetve az ellátást nem az igénylőt megillető összegben állapítja meg, az okozott kár megtérítését kérheti. Annak bizonyítására, hogy a valóságnak meg nem felelő információ továbbításáért az igénylőt terheli a felelősség, az eljáró szerv köteles.

A koordinációs eljárás megindítására, lezárására, az intézmények közötti adat- és információcserére, valamint az ügyfelek tájékoztatására rendszeresített nyomtatványok az alábbiak:

- **E001** nyomtatvány: 'A' részét kell alkalmazni, ha más tagállamtól kiegészítő adatok beszerzése, illetőleg a korábbi megkeresésekre adandó válasz sürgetése szükséges. A nyomtatvány 'B' részét kell alkalmazni a más tagállamtól E001 nyomtatványon érkezett megkeresés teljesítésére, kivéve, ha a megkereső illetékes intézmény valamely más formanyomtatvány megküldését kéri, vagy sürgeti.
- **E204**: rokkantsági ellátások, és baleseti ellátások iránti kérelem
- **E205**: biztosítási idő igazolások
- **E207**: tájékoztatás a teljes biztosítási múltjáról az igénylő által, illetve az általa közölt adatok figyelembevételével
- **E210**: tájékoztatás az illetékes intézmény által hozott határozatról
- **E213**: egészségi állapot felmérését követően kiállított igazolás

3.4.2 Egyezmények szerinti igényérvényesítés

A kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezmények hatálya alá tartozó ügyekben az igénybejelentés benyújtható Magyarországon valamint az egyezményben részes másik államban is. Magyarországon az e célra rendszeresített nemzetközi igénybejelentő lapon lehet megtenni, a szerződő államban az ott használt nemzeti nyomtatvány alkalmazásával.

Az egyes hatóságok közötti adatszolgáltatás a koordinációs eljárásokkal megegyezően történik.

3.4.3 Az ügyintézés nyelve

Az ügyintézés hivatalos nyelve a magyar. A személyesen megjelenő, vagy telefon útján érdeklődő ügyfelek részére általános felvilágosítás idegen nyelven csak akkor adható, ha az ügyfél a magyar nyelvet nem beszéli, és/vagy a tájékoztatást nem érti és az eljáró ügyintéző megfelelő nyelvismerettel rendelkezik. Amennyiben a magyar nyelvet nem ismerő ügyfél számára a kért tájékoztatást a hatóságnál dolgozó munkatársak nem tudják megadni, és tolmács igénybevételére nincs lehetőség, akkor az ügyfél által kért idegen nyelvű tájékoztatás megadását írásban kell biztosítani.

Amennyiben a személyesen megjelenő, magyar nyelvet nem ismerő ügyfél esetében jegyzőkönyv felvételére kerül sor, azt idegen nyelven kell elkészíteni, és a jegyzőkönyvről készült magyar nyelvű fordítás egy példányát el kell helyezni az ügyiratban.

Idegen nyelven, írásban beérkezett megkeresésekre a válaszadás magyar nyelven történik, kivéve, ha az uniós rendeletek hatálya alá tartozó igénylő kifejezetten kéri a valamely EU/EGT ország hivatalos nyelvén történő válaszadást.

A nemzetközi jogintézmények hatálya alá tartozó ügyfelek az EU/EGT bármely hivatalos nyelvét használhatják az eljárás folyamán.

3.4.4 Idegen nyelvű iratok fordítása, fordíttatása

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásai iránti igények érdemi elbírálásához szükséges idegen nyelvű iratok fordításáról vagy fordíttatásáról a rehabilitációs hatóság gondoskodik. Elsődlegesen az alábbi iratok, igazolások kerülnek fordításra:

- külföldi illetékes intézmény biztosítási időre vonatkozó igazolása,
- külföldi illetékes intézmény határozata
- összekötő szervek adatkérései, adatközlései
- a külföldi illetékes intézmény által csatolt orvosi szakvélemények, illetve az ennek közlésére rendszeresített nyomtatványok
- ügyfél által csatolt idegen nyelven kiállított orvosi iratok (kivéve a nemzetközi jogintézmény hatálya alá nem tartozó, harmadik országban élő igénylő által csatolt orvosi iratok)

A nemzetközi eljárásokban a fordítást/fordíttatást nem kell elvégezni a külföldi biztosítási idő igazolása céljából az ügyfél által csatolt idegen nyelvű iratok esetében.

A nemzetközi jogintézmény hatálya alá nem tartozó és nem Magyarországon élő személy igénybejelentése esetén az idegen nyelvű csatolt iratok fordítását/fordíttatását sem kell hivatalból elvégezni. Az ügyfelet tájékoztatni kell arról, hogy amennyiben kívánja, hogy az eljárás során az általa csatolt idegen nyelvű iratok figyelembevételre kerüljenek, úgy **azok hiteles fordításáról neki kell gondoskodnia** (hivatalból kizárólag a nemzetközi biztosítási szerv által megküldött igazolások fordításáról kell csak intézkedni).

3.4.5 Nyomtatványok továbbítása a külföldi félnek

Budapest Főváros Kormányhivatala kizárólagos illetékességébe tartozó ügyek kivételével az illetékes intézménynek történő adatszolgáltatást a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal végzi. Az igénybejelentést követően a rehabilitációs hatóság megvizsgálja, hogy az igénylő valamennyi, az igény külföldi feldolgozásához is szükséges adatot, információt közölt-e. Amennyiben szükséges határidő kitűzésével hiánypótlásra kell felszólítani, a hiány pótlásának elmulasztásához fűződő jogkövetkezményekre történő tájékoztatással.

Az igénybejelentés személyesen, ügyfélszolgálaton történő megtétele esetén a hiány pótlását már az igénybejelentéssel egyidejűleg meg kell kísérelni, illetve a későbbi kitűzött időpontra történő hiánypótlásra az igénylőt fel kell szólítani. Ennek **megtörténtéről jegyzőkönyvet kell felvenni**, amely tartalmazza a pótolni szükséges adatok felsorolását, a hiánypótlásra kitűzött időpontot és igénylő nyilatkozatát arról, hogy a hiánypótlás elmulasztásához fűződő jogkövetkezményeket megértette. A keltezéssel ellátott jegyzőkönyvet az igénylőnek és az ügyintézőnek is alá kell írnia, továbbá a jegyzőkönyv másolati példányát igénylőnek át kell adni. Az igény abban az esetben is továbbításra kerül a külföldi társhatóság részére, ha az igénylő elmulasztja a hiánypótlási kötelezettségét.

A rehabilitációs hatóság az igénybejelentést követően gondoskodik az igény megfelelő nyomtatványon történő külföldre való továbbításához szükséges intézkedések megtételéről, azaz a koordinációs eljárásban ki kell tölteni az **E 204 HU jelű nyomtatványt**, míg az egyezmények esetében az igény továbbítására szolgáló megfelelő jelű nyomtatványt.

Amennyiben igénylő az Uniós rendeletek és egy vagy több egyezmény hatálya alá tartozó országban is szerzett biztosítási időt, valamennyi jogintézmény alkalmazásával le kell folytatni az eljárást, ezért valamennyi érintett országnak át kell küldeni az igénybejelentést. **A továbbításra kerülő nyomtatványnak minden esetben eredetinek kell lenni**, így ha a koordinációs eljárásban több ország érintett, a nyomtatványt annyi eredeti példányban kell kiállítani, ahány országban biztosítási időt szerzett az igénylő.

A koordinációs eljárásokban az igénybejelentés továbbítására szolgáló nyomtatvány mellett az igénylő által kitöltött E 207 HU jelű nyomtatványt is meg kell küldeni a külföldi hatóságnak. Mivel az E 207 HU jelű nyomtatványnak csak egy részét tölti ki az ügyfél, a nyomtatvány többi részének megfelelő kitöltéséről a rehabilitációs hatósági ügyintéző gondoskodik. Lényeges

megjegyezni, hogy az E 207 HU jelű nyomtatványt nem használja valamennyi tagállam és az igénylő annak kitöltésre kötelezése sem szükséges, ha nem kívánja felsorolni a külföldi biztosítási időket, vagy nem emlékszik pontosan. Tájékoztatni kell azonban az arról, hogy a nyomtatvány kitöltése a külföldi szervek eljárását gyorsíthatja. Szükség esetén az eljárás bármely szakaszában kérhető ezen nyomtatvány kitöltésének pótlása.

Az igénybejelentés megtételét követően a rehabilitációs hatósági ügyintézőnek haladéktalanul gondoskodni kell az E 205HU, illetve egyezmények esetében a megfelelő jelű, magyar biztosítási idő közlésére szolgáló nyomtatvány Nyugdíjfolyósító Igazgatóságtól (a továbbiakban: NYUFIG) történő beszerzéséről, melynek továbbításáról intézkedni kell az érintett ország részére.

3.5 Jogosultság vizsgálata

Megváltozott munkaképességen alapuló ellátás megállapítása során nemzetközi érintettségű ügyfél esetében is ugyanazon jogosultsági feltételek vizsgálata szükséges, mint egy nemzeti (hazai) elbírálás alá eső ügyfél ügyében (ez az alapjogszabály).

Az Mmtv. nem tesz különbséget az ellátás megállapításához kapcsolódóan, azonban a hatályos koordinációs rendeletek és egyezmények mentén az **egyes feltételek kiterjesztett vizsgálata szükséges.**

3.5.1 Egészségi állapot

Az egészségi állapot/egészségkárosodás mértékének meghatározására ugyanazon orvos szakmai szabályok az irányadóak, mint a nemzetközi érintettséggel nem rendelkező ügyfelek esetében azzal, hogy a **külföldi lakóhellyel rendelkező ügyfél esetében a minősítés** a nemzetközi biztosító által megküldött egészségi állapotra vonatkozó igazolás tartalma szerint („E213”) **iratok alapján történik.** Az ellátásra való jogosultság szempontjából az egyes országok között különbség mutatkozik, eltérő mértékben meghatározott egészségkárosodás/egészségi állapot esetén kerülhetnek megállapításra ellátások (pl. német biztosító intézmény magasabb egészségkárosodás mérték esetén állapít meg ellátást, mint a magyar hatóság).

3.5.2 Biztosítási idő

Nemzetközi eljárás során a **biztosítási idő vizsgálata** - mint az ellátásra való jogosultság egyik alapfeltétele - **különös körülményt igényel.**

A jogosultság megállapítása érdekében biztosítási időknél tekintendő mindazon biztosításban töltött idő, amelyet a külföldi illetékes intézmény az arra rendszeresített nyomtatványon biztosítási időként igazol. **A külföldi biztosítási idő átszámítására illetve a jogosultsághoz történő beszámítására csak akkor van szükség, ha a magyar biztosítási idők nem elégségesek a jogosultság megállapításához,** az ügyfél csak valamennyi érintett országban szerzett biztosítási idő összeszámításával jogosult az ellátásra.

Az igazolt biztosítási időket a nemzetközi jogintézmények rendelkezéseinek megfelelően kell figyelembe venni a magyar ellátásra való jogosultság megállapítása során. Az egyes országok napokban, hetekben, hónapokban, negyedévekben, években közlik a biztosításban töltött időt, ezek átszámítását minden esetben országonként kell elvégezni a rehabilitációs ügyintézőnek, a különböző biztosítási rendszereknek megfelelően.

Amennyiben az ügyfél ugyanazon időszakban Magyarországon kívül egy vagy több országban is biztosított volt, **átfedő biztosítási időről** beszélünk. Ebben az esetben az átfedő biztosítási időket csak egyszeresen lehet figyelembe venni.

Biztosítási időként beszámításra kerülhet korábban az ügyfél részére folyósított rokkantsági nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj, rehabilitációs járadék, rendszeres szociális járadék, átmeneti járadék időtartama.

Az ellátás összegének kiszámítását viszont döntően befolyásolja az, hogy mely ország területén történt a munkavégzés, hol történt a járulékok fizetése.

3.5.3 Keresőtevékenység/rendszeres pénzellátás

A keresőtevékenység és a rendszeres pénzellátás vizsgálatát valamennyi érintett ország vonatkozásában el kell végezni, az ügyfélnek elsődlegesen igénybejelentése során már az Adatlap kitöltésekor nyilatkoznia kell arról, hogy keresőtevékenységet nem végez, illetve nem részesül rendszeres pénzellátásban, egyetlen országban sem.

3.6 Ellátás összegének megállapítása

Az ellátás megállapításánál az általánosan kötelező jogosultsági feltételek és számítási szabályokon túlmenően meg kell különböztetni, hogy az **ügyfél részére az elbírálás koordinációs rendelet vagy egyezmény alapján történik.**

3.6.1 Koordinációs eljárás (EU/EGT)

A jogosultság elbírálását követően az ellátás összegének megállapításánál alkalmazandó szabályokat az határozza meg, hogy igénylő csak „A” vagy „A” és „B” típusú rokkantsági rendszerben is biztosított volt-e.

Bizonyos országok **kockázatalapú logikát** alkalmaznak („A” típusú országok). Amennyiben igénylő a rokkantság bekövetkeztekor biztosítva volt, ellátásának összege ebben az esetben állandó és nem függ a biztosítási időszakoktól. Ez a számítási módszer például a cseh köztársaságbeli, az észt, az ír, a görög, a lett, a finn, a svéd, az egyesült királyságbeli, és 2012. január 1-től a magyar rendszerekre jellemző.

A többi ország az **arányosítás módszerét** alkalmazza („B” típusú országok). Ez azt jelenti, hogy a rokkantság esetén járó ellátást az egyes országokban szerzett biztosítási időszakok hossza alapján számítják, vagyis minél hosszabb ideig volt biztosítva rokkantságát megelőzően, annál magasabb összegű ellátásban részesül.

Ennek megfelelően a megállapításra a következő pontokban kifejtettek alapján kerül sor.

Igénylő csak „A” típusú országban volt biztosított:

- a) Ha igénylő utoljára Magyarországon volt biztosított, ellátást kizárólag Magyarországról kaphat akkor is, ha a más, ugyancsak „A” típus rendszert működtető EU/EGT országban szerzett biztosítási időt is figyelembe kell venni az ellátásra való jogosultsághoz (pl. Magyarország/Egyesült Királyság – Magyarország állapít meg ellátást).
- b) Amennyiben igénylő utoljára nem Magyarországon, hanem más, ugyancsak „A” típusú rokkantsági rendszert alkalmazó országban volt biztosított, magyar ellátást akkor sem kell megállapítani, ha igénylő jogosultsága a biztosítási idők összeszámításával egyébként megállapítható lenne (pl. Magyarország/Egyesült Királyság – Egyesült Királyság állapít meg ellátást)

Igénylő „A” és „B” típusú országban is biztosított volt:

Az eljárás attól függően alakul, hogy igénylő rendelkezik-e önálló magyar jogosultsággal (5 éven belül 1095 nap, 10 éven belül 2555 nap, 15 éven belül 3650 nap biztosítási idővel, illetve biztosítási időtől függetlenül jogosult) vagy sem.

Amennyiben az igénylő rendelkezik önálló magyar jogosultsággal a nemzeti szabályok alapján meg kell állapítani az önálló magyar ellátást, amely az úgynevezett **független ellátás lesz**, másrészt pedig el kell végezni az **arányos ellátás** kiszámítását is. Az ellátás számításának két módja van:

- **a független ellátás megállapításánál** az Mmtv. ellátás összegének meghatározására vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni, azonban ebben az esetben a más tagállamtól járó rendszeres pénzellátás összegét a független magyar ellátás összegéből le kell vonni.
- **az arányos ellátás összegét** az elméleti összeg X magyar biztosítási idő/ összes biztosítási idő képlet alkalmazásával kell kiszámítani (elméleti összeg: az ellátás azon összege, amelyre az igénylő akkor lenne jogosult, ha valamennyi igazolt biztosítási idejét a magyar biztosítási rendszerben szerezte volna).

A más EU/EGT országban megállapított rendszeres pénzellátás összegével csökkentett független ellátás és az arányos ellátás összege közül a magasabbat kell folyósított ellátásként megállapítani.

Abban az esetben, ha az ügyfél nem rendelkezik önálló magyar jogosultsággal, hanem csak a magyar és a külföldi biztosítási idők összeszámításával áll fenn a jogosultsága, úgy független ellátás nem, csak arányos ellátás számítható.

A koordinációs eljárásokban az EU/EGT országokban megállapított rokkantsági ellátások, illetve egyéb rendszeres pénzellátások összegének a magyar jogosultság kezdő napjára történő átváltásához az Európai Központi Bank (EKB) által közzétett átváltási árfolyamot kell alkalmazni.

3.6.2 Egyezményes eljárások

Magyar-szovjet szociálpolitikai egyezmény alkalmazása esetén az ellátást az a szerződő fél állapítja meg és folyósítja az általa alkalmazott jogszabályok alapján és a szerződő felek biztosítási rendszerében megszerzett biztosítási idők összeszámításával, **amelynek területén az igénylő állandó lakóhelye található.** Ha igénylő lakóhelye hazánkban található, az ellátást úgy kell megállapítani, mintha az egyezmény hatálya alá tartozó országokban megszerzett biztosítási időt igénylő Magyarországon szerezte volna meg. Az egyezmény alapján a magyar jogosultság megállapításának feltétele – az állampolgárság és egyéb jogosultsági feltételek mellett – hogy igénylő részére a korábban egyezményes országban megállapított rokkantsági ellátás, vagy öregségi nyugdíj megszüntetésre kerüljön.

Magyar-jugoszláv szociálpolitikai egyezmény – a rokkantsági ellátás tekintetében – úgynevezett teherarányos egyezmény. Figyelemmel arra, hogy ezen egyezmény nem tartalmaz minimum biztosítási időre vonatkozó rendelkezést, az egyezményt már egy nap külföldi biztosítási idő esetén is alkalmazni kell. A magyar-jugoszláv egyezményt – a volt Jugoszlávia területét tekintve – már csak Macedónia területén biztosítási jogviszonyban álló ügyfelek esetében kell alkalmazni.

A további egyezménnyel érintett országok esetén (pl. Magyar- Horvát, Magyar- Bosnyák, Magyar- Mongol) az ellátás összegének meghatározása a koordinációs rendeletek hatálya alá tartozó országokéval megegyező módon történik.

Az egyezményes eljárásokban az ellátások összegének átváltásánál a koordinációs eljárásokban alkalmazottak az irányadóak azzal, hogy ezen eljárásokban a Magyar Nemzeti Bank árfolyamait kell alkalmazni.

3.7 Döntéshozatal

Amennyiben megállapítást nyert, hogy a rendelkezésre álló külföldi és hazai biztosítási idő adatok és a komplex vélemény alapján az ügyfél ellátásra jogosult lehet, **írásban tájékoztatni kell (jogosultságról való értesítés keretében), és egyben nyilatkoztatni arról, hogy:**

- mely időponttól kéri az ellátás megállapítását,
- végez-e keresőtevékenységet, illetve részesül-e rendszeres pénzellátásban, valamint,
- hogy keresőtevékenysége, illetve rendszeres pénzellátása mikor szűnt meg.

Az értesítésnek minden esetben tartalmaznia kell az ellátás megállapítására vonatkozó általános és az ügyfélre vonatkozó speciális feltételeket, a csatolandó okmányok listáját és a nyilatkozat megtételére vonatkozó felhívást. Előfordulhat, hogy igénylő az Adatlap benyújtásakor úgy nyilatkozott, hogy keresőtevékenységet folytat vagy rendszeres pénzellátásban részesül. Ebben az esetben a kérelme nem utasítható el, hanem a jogosultságról való értesítés keretében új nyilatkozatot kell kérni tőle.

A nyilatkozatot 15 napos határidő kitűzésével tértivevényes levélben küldi meg a rehabilitációs hatóság az ügyfél részére. A válasz határidőben történő beérkezését követően a nyilatkozatban foglaltak figyelembevételével kell a döntést meghozni.

Ha az ügyfél az értesítés megtörténtét követően a nyilatkozatot nem küldi vissza, a hatóságnak az ügy érdemében kell döntést hoznia határozattal. Erre tekintettel, ha az ügyfél az Adatlapon korábban nyilatkozott, hogy keresőtevékenységet folytat vagy rendszeres pénzellátásban részesül, akkor az igényét határozattal el kell utasítani.

Az igény határozattal történő elbírálására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az eljárásban résztvevő valamennyi ország illetékes intézménye a megállapító vagy elutasító határozatát meghozta, és megküldte a rehabilitációs hatóságnak (ez általában hosszadalmas folyamat, esetenként 1-2 évig is elhúzódik a szükséges intézkedésekről szóló döntések bevárása).

Az ellátatlanság idejének csökkentése érdekében, amennyiben a jogosultság kétséget kizáróan megállapítható, **előleget kell megállapítani**. Az előlegről szóló végzésben utalni kell arra, hogy az ellátás végleges összegének megállapítására a nemzetközi eljárás lezárását követően kerülhet sor és a visszamenőlegesen járó ellátás összegébe a folyósított előleg összegét be kell számítani.

Amennyiben az ügyfél rendelkezik önálló magyar jogosultsággal, azaz részére független ellátás megállapításáról lehet rendelkezni, a döntés kiadása megtörténhet azzal, hogy amennyiben a nemzetközi szerv ellátás megállapításáról rendelkezik, akkor a határozat felülvizsgálata felől a rehabilitációs hatóság hivatalból intézkedik (pl. külföldről folyósított ellátás összegének levonása a magyar ellátás összegéből).

A határozat indoklásában a magyar jogszabályi hivatkozások mellett az alkalmazott nemzetközi jogintézményekre való hivatkozások is feltüntetésre kerülnek. A határozatban az ellátás számításának mindkét módja (független és arányos ellátás számítása) bemutatásra kerül, valamint ismertetésre kerülnek a megállapításnál figyelembe vett tények.

A koordinációs eljárásokban meghozott határozatoknak a rendelkező részéből egyértelműen ki kell derülnie, hogy igénylő részére független ellátás vagy arányos ellátás került megállapításra.

Külföldi lakó/tartózkodási hellyel rendelkező igénylők esetében a határozat kiadásának nem akadálya a külföldre történő folyósítási (banki) adatok meglétének hiánya.

A koordinációs eljárásokban az ellátás megállapításáról, illetve az igény elutasításáról szóló határozat meghozatalával egyidejűleg ki kell állítani az E 210 jelű nyomtatványt, mely megküldésre kerül a nemzetközi partnerintézmények részére. Az E 210 jelű nyomtatvány tartalmazza az igénylő személyi adatait, továbbá a megállapítás vagy elutasítás tényét, és okát, valamint a megállapított ellátás pontos összegét.

Nemzetközi ügyekben az ügyfél részére, a határozattal egyidejűleg az ellátás folyósítására vonatkozó Nyugdíjfolyósító Igazgatóság által rendszeresített részletes tájékoztató kerül megküldésre.

3.8 Az ellátások folyósítása

A **külföldön élő igénylők esetén** különös figyelmet kell fordítani a magyar ellátás külföldre folyósításával kapcsolatos részletes és pontos tájékoztatásra.

A folyósítás esetükben történhet:

- A jogosult magyarországi pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlájára történő utalással, költségmentesen.
- Belföldi meghatalmazott részére postai kézbesítés útján, vagy magyarországi pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlára történő utalással, költségmentesen.
- EGT államban pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlára történő átutalással az Magyar Nemzeti Bank által forgalmazott devizanemek egyikében.

Külföldön élő jogosultak részére közvetlen postai úton történő kifizetésre nincs lehetőség.

3.9 Jogorvoslat

Az uniós rendeletek hatálya alá tartozó ügyekben igénylő fellebbezéssel élhet a magyar határozat kézhezvételét követően a fellebbezésre nyitva álló határidőben és fellebbezését benyújthatja az összesítő határozat tartalmának megismerését követően is. Mindkét esetben az általános fellebbezési határidők irányadóak.

Mind a **koordinációs, mind pedig az egyezményes** eljárásokban a fellebbezést közvetlenül azon illetékes intézményhez kell benyújtani, amelynek határozata ellen az ügyfél fellebbezéssel kíván élni. Amennyiben az ügyfél nem a magyar intézményhez fellebbezett, de a jogorvoslatra nyitva álló határidőn belül nyújtotta be fellebbezését a magyar határozat ellen, azt nem lehet elkésettnek tekinteni, az határidőben érkezettnek minősül. Amennyiben a külföldi illetékes intézménynél előterjesztett fellebbezés benyújtásának időpontjával kapcsolatosan kétség merül fel, az időpont igazolását a külföldi szervtől kell megkérni.

Amennyiben az ügyfél a magyar határozattal szembeni fellebbezéséhez idegen nyelvű orvosi dokumentumokat csatol, és kéri azok figyelembevételét a magyar másodfokú eljárásban, azok hiteles magyar fordítatásáról az ügyfélnek kell gondoskodnia.

Ha igénylő olyan fellebbezést terjeszt elő, amelyben a magyar ellátást nem vitatja, de a külföldi biztosítási idővel nem ért egyet, annak továbbítása felől a rehabilitációs hatóságnak szükséges intézkedni a külföldi intézmény részére, melyről igénylőt tájékoztatni szükséges. Amennyiben a külföldi intézmény módosítja a biztosítási időre vonatkozó korábbi adatszolgáltatást a rehabilitációs hatóság szükség esetén módosító határozatot hoz.

3.10 Ellátásban részesülők felülvizsgálata

A nemzetközi érintettséggel rendelkező **ellátásban részesülő személyek esetében** is az ellátásra való jogosultság többnyire hivatali oldalról indítva kerül felülvizsgálatra, azonban az eljárást állapot változásra hivatkozással az ügyfél is kezdeményezheti.

Amennyiben a magyar ellátásra való jogosultság felülvizsgálatához az ügyfél újabb komplex minősítése megtörténik, az E 213, illetve az egészségi állapot leírását tartalmazó, az egyezmények végrehajtására rendszeresített nyomtatvány kiállítására az orvosi bizottságot csak akkor kell felkérni, ha valamely EU/EGT ország illetékes intézménye külön megkeresésben jelzi, hogy az általa alkalmazott jogszabály szerint orvosi felülvizsgálat szükséges. Amennyiben a külföldi szerv a megkeresésben a költségtérítés vállalását nem jelzi, az orvosi vizsgálat elvégzését megelőzően be kell szerezni a megkereső szerv előzetes nyilatkozatát arról, hogy az orvosi vizsgálatot költségtérítés ellenében is kéri.

EU/EGT országban élő és magyar ellátásban részesülő személyek soros felülvizsgálatának elvégzése érdekében a lakó-vagy tartózkodási hely szerinti EU/EGT illetékes intézményét kell felkérni az orvosi vizsgálat elvégzésére/elvégeztetésére és az E 213 nyomtatvány kiállítására. A költségtérítés vállalását minden esetben jelezni kell a megkeresésben. A nemzetközi partnerintézmény által kiállított E 213 nyomtatvány, a fordítást követően kerül megküldésre az orvos szakértői bizottság részére, melyből **iratok alapján történik a komplex minősítési bizottsági vélemény kiállítása.**

Folyósított ellátások esetében, amennyiben az ellátásban részesülő jogosultságát, illetve a folyósított ellátás összegét érintő, a nemzetközi jogintézmények hatálya alá tartozó országban felmerülő tényről szerez tudomást az eljáró rehabilitációs hatóság (ellátottól, külföldi szervtől, stb.), az annak megfelelő döntés meghozataláról soron kívül kell intézkedni. Amennyiben a külföldi ellátás összege változik, a folyósított ellátás összegét határozatban módosítani kell, utalva az esetlegesen keletkező jogalap nélküli kifizetés esetén követendő eljárásra.

Amennyiben az ellátásban részesülő egészségi állapotának változását jelenti be a rehabilitációs hatóságnál, ezt a nemzetközi eljárásban résztvevő valamennyi intézménnyel közölni kell a meghatározott formanyomtatványokon. Hasonló módon kell eljárni akkor is, ha a magyar rokkantsági vagy rehabilitációs ellátásban nem részesülő, de más, a nemzetközi jogintézmények hatálya alá tartozó országból rokkantsági ellátásban részesülő személy kéri az állapotrosszabbodás, vagy állapotjavulás címén a felülvizsgálatát. Ilyen esetben vizsgálni kell azt is, hogy a magyar jogszabályok alapján új igényként értékelhető-e a bejelentés.

3.11 Ügyfélszolgálati tevékenység a nemzetközi ügyekben

3.11.1 Az igényfelvétel eltérőségei

Az igényfelvétel során, amennyiben az ügyfél nyilatkozata alapján az igényfelvevő megállapítja, hogy az adott kérelem koordinációs rendelet vagy valamely egyezmény hatálya alá tartozik kiemelten fontos az ügyfél életútjának kikérdezése a más országok tekintetében is. Már itt

tisztázást igényel, hogy az adott ország munkáltatójánál állt-e az ügyfél jogviszonyban, vagy csak magyarországi munkáltató által kiküldetésben végzett-e külföldön keresőtevékenységet.

Amennyiben megállapítást nyer a nemzetközi érintettség, akkor valamennyi az igénybejelentéshez tartozó **nemzetközi nyomtatvány kitöltése szükséges az ügyfél részéről**, melyet az ügyintézőnek ellenőriznie szükséges. Az ügyfélnek be kell csatolnia a külföldi jogviszonyaira vonatkozó igazolásokat (leckeekönyv, katonakönyv, munkakönyv, munkaszerződés, jövedelemigazolás), valamint az E 207 HU jelű nyomtatványon fel kell tüntetnie a külföldi munkaviszonyainak pontos adatait (a munkavállalás időszakának, a külföldi foglalkoztató nevének és székhelyének pontos megjelölésével).

Amennyiben az ügyfél rendelkezik idegen nyelvű orvosi dokumentumokkal (kórházi zárójelentés, orvosi lelet, stb.) és kéri azok figyelembevételét a magyar hatósági eljárásban, a dokumentumok hiteles magyar fordítatásáról minden esetben az ügyfélnek kell gondoskodni, a fordítás költségei az ügyfelet terhelik. Eljárásunkban a külföldön élő ügyfelek esetében a fordítást követően az orvosi iratok hitelességéről is gondoskodni kell, ennek módja, hogy a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítéssel lássa el az iratot.

A fentiekkel rövidíthető az eljárás lefolytatásához szükséges ügyintézési idő, hiszen már itt tisztázhatóak azok a kérdések, amelyek alapján az ügy joghatósága szerint a megfelelő irányba kerül továbbításra.

3.11.2 Bejelentési kötelezettség, tájékoztatás

Az ügyfélszolgálati tevékenység során a már ellátásban részesülő ügyfél figyelmét a nemzetközi érintettséggel nem rendelkező ügyfelekhez hasonlóan fel kell hívni az értesítési, bejelentési kötelezettségre, mellyel elkerülhető egy esetleges jogalap nélküli kifizetés. Tájékoztatni kell, hogy a folyósított megváltozott munkaképességen alapuló ellátást meg kell szüntetni, ha az ellátásban részesülő személy keresőtevékenysége során szerzett jövedelme 3 egymást követő hónap mindegyikében meghaladja a minimálbér 150 százalékát. A rokkantsági ellátásban részesülőnek a külföldön elért jövedelmet be kell jelentenie a rehabilitációs hatóságnak és a munkáltató vagy az illetékes intézmény által kiállított jövedelemigazolást is csatolnia kell. A dokumentumok fordítását a rehabilitációs hatóság végzi.

Az ellátásban részesülőt bejelentési kötelezettség terheli, ha a magyar rokkantsági, vagy rehabilitációs pénzbeli ellátásának megállapításánál - független ellátások - figyelembevett külföldi ellátás összege változik. A változás időpontjától ugyanis az önálló magyar jogosultság alapján járó ellátás összegét módosítani kell, amennyiben a külföldön megállapított ellátás összege csökken, az önálló magyar jogosultság alapján megállapított ún. független ellátás összege nő, míg a külföldi ellátás magasabb összegben történő megállapítása a magyar ellátás összegének csökkentését vonja maga után. Fontos, hogy az ellátás összegének módosításáról a rendelkezés a külföldi összeg módosulásának időpontjára visszahat, mely módosítás csökkenő ellátás összeg esetében jogalap nélküli kifizetést eredményez. A jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetéséről a rehabilitációs

hatóság külön határozatban intézkedik a pontos összeg és a kifizetésre vonatkozó időtartam meghatározásával.

Az EU/EGT tagállamokban magyar rokkantsági vagy rehabilitációs ellátásban részesülő egészségügyi szolgáltatásra jogosultak. Az Európai Parlament és a Tanács szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló 883/2004/EK rendeletének alkalmazásában a rokkantsági és rehabilitációs ellátásban részesülő személyek nyugdíjasnak minősülnek és egészségügyi szolgáltatások igénybevételére is e szabályok szerint jogosultak. A szolgáltatások igénybevételének szabályai attól függően alakulnak, hogy a jogosult (nyugdíjas) hol részesül ellátásban.

3.11.1 Külföldön élő ügyfelekkel történő kapcsolattartás

A külföldön élő ügyfelekkel a kapcsolattartás a Magyarországon élő ügyfelekkel azonos módon, alapvetően postai úton történik. Az érdemi döntések, a jogkövetkezéssel érintett egyéb megkeresések az ügyfél részére tértivevényes küldeményként kerülnek megküldésre.

Az ő esetükben azonban mindenképpen egyszerűsíti a kapcsolattartást az elektronikus levelezés használata. Valamennyi rehabilitációs hatóság rendelkezik központi e-mail címmel, melyek a megyei kormányhivatalok honlapján megtalálhatóak. A központi e-mail címre érkező levelek az ügyfél beazonosítását követően az adott ügyben eljáró ügyintézőhöz kerül szignálásra, intézkedésre. Az ügyfélnek ezen túlmenően van lehetősége arra is, hogy az ügyintéző külön hivatali e-mail címére továbbítsa megkereséseit, kérdéseit. Az életvitelszerűen külföldön tartózkodó, magyarországi bejelentett lakó-, vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező ügyfelek önkéntesen regisztrálhatnak az elektronikus ügyintézés igénybe vevő, külföldön élő természetes személyek személyi nyilvántartásába.

3.12 A harmadik fejezet összefoglalása

- (1) A megváltozott munkaképességű személyek ellátásainak elbírálása és felülvizsgálata során nemzetközi ügynek tekintjük azokat az ügyeket, melyek elbírálása nemzetközi jogintézmények alkalmazásával, valamint a nemzetközi jogintézmények hatálya alá nem tartozó, harmadik országban élő személyekkel kapcsolatos eljárás.
- (2) A nemzetközi jogintézmények uniós rendeleteket, valamint kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezményeket takarnak. A koordinációs eljárás során az uniós rendeletek szabályait, valamint a Szociális Biztonsági Rendszerek Koordinálásával foglalkozó Igazgatási Bizottság határozatait a magyar jogszabályokkal összhangban kell alkalmazni, illetve az egyezményes eljárások során a kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezmények alkalmazásával folytatott eljárást kell érteni.
- (3) A rokkantsági rendszerek besorolása a jogintézmény szabályaitól függ:

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15
A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

- az „A” típusú rokkantsági rendszer esetén az ellátás összege független az előzetesen teljesített biztosítási időtől (pl. Csehország, Észtország, Egyesült Királyság, 2012. január 1-jétől Magyarország),
 - a „B” típusú rokkantsági rendszer esetén az ellátás összege az előzetesen teljesített biztosítási idő hosszától függ (pl. Ausztria, Németország, Bulgária, Svájc, EGT államok)
- (4)** Főszabály szerint az ügyfél az igénybejelentését a lakóhelye szerinti országban kell, hogy megtegye. Benyújtható az igény az utolsó biztosítás helye szerinti országban is, amennyiben az igénylő biztosítási időt a lakóhelye szerinti országban nem szerzett. Hazánkban az igénybejelentést az erre a célra rendszeresített Adatlapon kell megtenni. A nemzetközi igénybejelentő nyomtatvánnyal „E.204.HU” egyidejűleg igénylő köteles kitölteni az úgynevezett „E 207 HU” jelű nyomtatványt, mely az igénylő külföldi biztosítási múltjára vonatkozó adatokat tartalmazza, ezen okmány igénylő nyilatkozata is a teljes életutat felölelő biztosítási időről.
- (5)** Az ellátás megállapításánál (az általánosan kötelező jogosultsági feltételek és számítási szabályokon túlmenően) meg kell különböztetni, hogy az ügyfél részére az elbírálás koordinációs rendelet vagy egyezmény alapján történik.
- (6)** A rehabilitációs hatóság részéről az igény határozattal történő elbírálására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az eljárásban résztvevő valamennyi ország illetékes intézménye a megállapító vagy elutasító határozatát meghozta, és megküldte a magyar hatóságnak (ez általában hosszadalmas folyamat). Az ellátatlanság idejének csökkentése érdekében, amennyiben a jogosultság kétséget kizáróan megállapítható, előleget kell megállapítani.

4 FOGLALKOZÁSI REHABILITÁCIÓS FELADATOK

4.1 A foglalkozási rehabilitáció fogalma

A foglalkozási rehabilitáció mind fogalomrendszerében, mind gyakorlatának folyamatában a munka világával áll szoros kötődésben, munkáltatóról, munkavállalóról, foglalkoztatásról, foglalkoztathatóságról, munkaképességről és azok egymáshoz való viszonyáról rendelkezik.

Tekintettel magára a fogalomra, egy időben elsősorban a munkaviszonyban álló, vagy munkaviszonyukat betegség vagy baleset miatt elvesztő megváltozott munkaképességű személyek gyógyulásuk utáni, egészségi állapotuknak/alkalmasságuknak megfelelő munkába helyezését, re-integrálását (visszahelyezését a munka világába) értették alatta.

Más megközelítésből, foglalkoztatási rehabilitációra szorul minden olyan dolgozó, aki eredeti munkakörét változatlan munkakörülmények között egészségi állapotának károsodása nélkül, átlagos teljesítménnyel betölteni nem képes.

A foglalkozási rehabilitáció napjainkban már ennél többet jelent, mivel a betegsége, fogyatékossága miatt munkaviszonyban sosem állt, de egészségi állapota alapján arra alkalmas megváltozott munkaképességű személyek munka világába történő integrációját is takarja.

Mindkét esetben, a folyamat középpontjában a foglalkoztatás, a munkaviszony áll, **az aktív korban lévő megváltozott munkaképességű személynek az elhelyezkedése a munkaerő-piacon.**

Ez a munkaerő-piac lehet:

- **nyílt munkaerő-piac** („első”, vagy „eredeti” munkaerőpiac, ahol mindenféle beavatkozás nélkül érvényesülnek a gazdaság elvei, azaz mindenki számára elérhető az egészséges emberek közötti munkavégzés),
- **védett munkaerő-piac** (a „második” munkaerőpiac, ahol az első piacon kívüli, társadalmilag támogatott foglalkoztatás zajlik, a foglalkoztatás támogatással valósul meg).

A foglalkozási rehabilitáció **eszköztára** a gyakorlatban igen gazdag és színes. Ide tartoznak, pl.

- a munkáltatók, a foglalkoztatók ösztönzésének a lehetősége, támogatásokkal, kedvezményekkel, mind a foglalkoztatás, mind a munkahelyteremtés vonatkozásában,
- a képességfeltárás, egyéni stratégia felépítéséhez tanácsadás, tréningek, gyakorlati munkatapasztalat szerzése, álláskeresés, munkahelymegtartás képességének kialakítása,
- a munkahely megtartásának elősegítéséhez a megváltozott munkaképességű munkavállalók ösztönzése,
- az oktatás, képzés, átképzés lehetőségének a biztosítása, stb.

A foglalkozási rehabilitáció olyan összetett folyamat - orvosi, foglalkozási, szociális, képzési és egyéb tevékenységek- összessége, amely **képessé teszi a megváltozott munkaképességű embereket a megfelelő munka vállalására, megtartására és az egyenlő esélyű előmenetelre.**

4.2 A foglalkozási rehabilitációs ügyintézés

A rehabilitációs hatóság tevékenysége – a fenti célok elérése érdekében - nem ér véget a komplex minősítéssel, és annak alapján hozott hatósági döntéssel, hanem ezt követően kezdődnek el a foglalkozási rehabilitációs ügyintézési feladatok, amelyek **elsődlegesen szolgáltatás jellegűek.**

A foglalkozási rehabilitációs **segítségnyújtásnak az a célja**, hogy ösztönözze és erősítse, szolgáltatásaival hozzásegítse a megváltozott munkaképességű személyt ahhoz, hogy megmaradt, fejleszthető képességeivel képes legyen olyan munkavégzésre, amely fontos a rehabilitációjához, az önmegvalósításához, a társadalomban való részvételéhez.

A foglalkozási rehabilitációs ügyintéző feladata eltérő, attól függ, hogy az ügyfél

- milyen típusú ellátásban részesül (rehabilitációs, vagy rokkantsági),
- ellátást állapított-e meg számára a hatóság, vagy ellátatlan, és „csak” a komplex minősítése alapján megváltozott munkaképességű.

Amennyiben a megváltozott munkaképességű személy:

- **rehabilitációs ellátásban** részesül együttműködési kötelezettség áll fenn = **együttműködésre kötelezett,**
- **rokkantsági ellátásban** részesül, önkéntesen – saját elhatározása alapján - együttműködésre van lehetősége a rehabilitációs hatósággal = **rehabilitációs szolgáltatást kérő.**

A rehabilitációs hatóságnak – jogszabályok alapján - a következő **foglalkozási rehabilitációs intézkedéseket** kell megtennie az ügyfél munkába helyezése érdekében, a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző segítségével:

- meghatározni a rehabilitáció konkrét irányát,
- meghatározni a szükséges rehabilitációs szolgáltatások körét,
- elkészíteni az ügyfél rehabilitációs tervét, vagy szolgáltatásnyújtási tervét, szükség szerint módosítani azokat,
- biztosítani a rehabilitációhoz szükséges munkaerő-piaci és foglalkozás rehabilitációs szolgáltatásokat,
- biztosítani a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutást,
- biztosítani a munkaerő-piaci információkhoz jutást,
- szervezni a munkába helyezést, képzéshez juttatást,
- értékelni a rehabilitációs folyamatot időszakosan és annak zárásaként,

- rehabilitációs és egyéb tanácsadást, egyénre szóló, speciális szolgáltatásokat biztosítani.

4.3 A rehabilitációs ellátásban részesülő ügyfelekkel kapcsolatos feladatok

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól szóló 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.), valamint a hozzákapcsolódó kormányrendeletek nagy hangsúlyt fektetnek a rehabilitációs ellátásban részesülő megváltozott munkaképességű személyek rehabilitációjának érdekében történő feladatokra. A hatályos szabályozás, ezeket a feladatokat a foglalkozási rehabilitációs ügyintézők feladatkörébe utalja, az ügyfél számára biztosított jogosultságokkal valamint a számára előírt kötelezettségekkel összhangban.

A törvény előírja, hogy a **rehabilitációs ellátásban részesülő** megváltozott munkaképességű személy jogosult:

- a rehabilitáció sikeres megvalósulása érdekében **foglalkozási rehabilitációs szolgáltatásokra**, valamint
- **pénzbeli ellátásra**.

A rehabilitációs hatóság ügyintézője a **pénzbeli ellátás** megállapításáról szóló döntésében felhívja az ellátásban részesülő személyt az értesítési kötelezettség és az együttműködési kötelezettség teljesítésére, egyben tájékoztatja ezen kötelezettségek elmulasztásának jogkövetkezményeire is.

A rehabilitációs hatóság a **rehabilitációs ellátásban részesülők esetén** a határozatban külön kiemeli a **hatósággal való együttműködés teljesítésének kötelezettségét**. A rehabilitációs hatóságnál történő jelentkezésre rendelkezésre álló határidő, a határozat közzétételétől számított 10 nap. Az ellátásban részesülőnek ezen időponton belül kell felkeresnie az első fokon eljáró rehabilitációs hatóságot az együttműködési kötelezettség teljesítése és a rehabilitációs terv elkészítése érdekében. A határidő elmulasztása esetén igazolási kérelem előterjeszhető.

A döntés tartalmazza a rehabilitációs hatóság azon működési helyének címét, amely az ügyfél lakcímehez legközelebb található. Fontos tudni, hogy a foglalkozási rehabilitációs ügyintézési helyek nem járásokként kerültek kialakításra (egyrészt nincs minden járásban ügyintézés, másrészt eltérő a működési helyek száma megyénként, pl. Fővárosban és Pest megyében 12 működési helyen lehet jelentkezni, mivel több helyen van kihelyezett ügyfélszolgálat is. Mindezekről a kormányhivatali honlapon – kormányhivatalonként lehet tájékozódni).

A **működési hely megjelölése** nem kötelezi az ügyfelet az ott történő megjelenésre, az ügyfél választhat – az adott megyei/ fővárosi illetékességgel eljáró - rehabilitációs hatóság különböző működési helyei közül, hogy hol jelenik meg és az együttműködési kötelezettségét a számára leginkább kedvező működési helyen teljesítheti.

Az illetékességi szabályok és a határidők betartásának jelentősége miatt lényeges, hogy az ügyfelek megfelelő tájékoztatása érdekében a kormányablak ügyintézője ismerje az adott kormányhivatal illetékességi területén elhelyezkedő működési helyeket, ahol foglalkozási rehabilitációs ügyintézők dolgoznak.

Továbbá érdemes azt is tudni, hogy amennyiben az ügyfél az első jelentkezés határidejét elmulasztotta, vagy nem a megfelelő helyen, esetleg a kormányablak ügyintézőjénél jelentkezett, módjában áll igazolási kérelmet előterjeszteni és erről a kormányablak ügyintézőjének tájékoztatni szükséges az ügyfelet (igazolást kiadni arról, ha ott jelentkezett).

Amennyiben az igazolási kérelem már az ügyfél rendelkezésére áll, azt a kormányablak ügyintézőjének is leadhatja, azt át kell venni és áttenni a hatáskörrel rendelkező foglalkozási rehabilitációs hatóságnak, az ügyfél egyidejű tájékoztatása mellett.

Az Mmtv. részletezi az **együtműködési kötelezettség** tartalmát, amely szerint **az ügyfél:**

- köteles a rehabilitációs hatóságnál a rehabilitációs tervben meghatározott időpontban megjelenni,
- értesítési kötelezettségét teljesíteni,
- aktívan munkahelyet keresni,
- köteles a felajánlott rehabilitációs szolgáltatást, valamint a támogatott képzési lehetőséget elfogadni,
- megfelelő munkahelyhez jutást elősegítő munkaerő-piaci programban részt venni, és
- a megfelelő munkahelyre szóló állásajánlatot elfogadni, ide értve a közfoglalkoztatás keretében történő foglalkoztatást is.

A **megfelelő munkahely** ebben az esetben a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV tv. (továbbiakban: **Flt.**) szerinti munkahely, így a megváltozott munkaképességű álláskereső esetén a munkahely akkor megfelelő, ha:

- egészségi állapota szerint a munka elvégzésére alkalmas, és
- a munkahely és a lakóhely közötti oda- és visszautazás ideje – az igénybe vehető közlekedési eszközzel - naponta a két órát nem haladja meg.

Az Flt. szerint álláskereső alatt a rehabilitációs ellátásban részesülő személyt, álláskeresői járadék alatt a rehabilitációs ellátást kell érteni.

Az I. fokú rehabilitációs hatóság elbírálási (hatósági) ügyintézője a döntés kiadmányozásával egyidejűleg **értesítést küld a döntésben megadott működési helyen dolgozó foglalkozási rehabilitációs ügyintéző számára**, az ügyfél számára történt rehabilitációs ellátás megállapításáról. Az értesítés megkönnyíti a foglalkozási rehabilitációs ügyintézők munkáját. Segítséget nyújt abban, hogy az első jelentkezésre megadott, a határozat közlésétől számított, 10 napon belüli határidőt követni tudja. Ez még akkor is így van, amikor az ügyfél a hatóság egy másik működési helyét választja az együtműködés teljesítésére. A foglalkozási rehabilitációs ügyintézők látják a határozatból melyik munkatársuk kapta meg az elbírálási ügyintéző értesítését, és egymás között egyeztetnek, hogy az ügyfél kinél jelent meg. Másfelől az értesítést kézhez vevő ügyintéző a szakrendszerben figyelemmel tudja kísérni, hogy az ügyfél más működési helyen megjelent-e vagy a kötelezettségét nem teljesítette.

4.3.1 Rehabilitációs terv – ügyfél tájékoztatás

A foglalkozási rehabilitációs ügyintézőnek a rehabilitációs tervet, a rehabilitációs ellátást megállapító határozat közlésétől számított 30 napon belül kell elkészíteni és a rehabilitációs ellátásban részesülő személlyel ismertetni a rehabilitációs tervre tett javaslatát.

Az ügyfél első jelentkezésénél a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző **tájékoztatja az ügyfelet:**

- a rehabilitációs ellátásról, ezen belül
- az együttműködés formájáról és tartalmáról, beleértve a rehabilitációs terv tartalmi elemeit, valamint
- a rehabilitációs ellátásban részesülő személy jogairól és kötelezettségeiről.

Az ezekről szóló **írásos tájékoztatót az ügyfél átveszi**, és a tájékoztatás tényét az iratanyagban maradó példányon aláírásával igazolja. A tájékoztató papíralapú formája egységes, az RSZR szakrendszerből kerül kinyomtatásra.

Amennyiben a tájékoztatást követően **az ügyfél a rehabilitációs terv megkötését megtagadja**, erről a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző a szakrendszerben levő iratminta alapján **jegyzőkönyvet** készít. A jegyzőkönyv tartalmazza a rehabilitációs terv megkötése megtagadásának tényét és annak jogkövetkezményét. Ezen **döntését az ügyfél** nyilatkozatban **módosíthatja**, melyben kéri a rehabilitációs terv megkötését megtagadó jegyzőkönyvben foglaltakat tárgyalatlannak tekinteni, és egyben nyilatkozik, hogy együttműködési kötelezettségének eleget téve a rehabilitációs terv megkötését mégis vállalja.

Mivel az ügyfél által az eljárás megindításakor kitöltött „Nyilatkozat a szakértői bizottság által végzett komplex minősítéshez” nyomtatvány az elbírálási iratanyag részét képezi, a kormányhivatalok többségében a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző felvesz egy adatlapot. Ez tartalmazza az ügyfél személyes adatait, iskolai végzettségét, egyéb képesítéseit, szakmai gyakorlatait, munkatapasztalatait valamint azokat a munkaköröket, amelyeket az ügyfél elvállalhatónak jelöl meg a későbbiek során, azaz mindenképpen figyelembe veszi az ügyfél által a „rehabilitáció irányaként” megjelölt foglalkozásokat, munkaköröket.

4.3.2 A rehabilitációs terv elkészítésének módja és tartalmi elemei

A rehabilitációs terv tartalmi elemeit meghatározza:

a.) mi található a komplex minősítésről szóló szakvéleményben

A rehabilitációs terv alapját a komplex minősítés részét képező rehabilitációs javaslatnak megfelelően kell elkészíteni. A komplex minősítés tartalmazza:

- a foglalkozási szakértő által leírt **foglalkozási rehabilitációs szükségleteket**, és a foglalkozási rehabilitáció irányát, a foglalkozási szakértő által javasolt foglalkozásokat,

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15

A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

- az **orvosi rehabilitációs** részből láthatók a foglalkoztatás szempontjából lényeges, a munkakörnyezetre és a munkavégzésre figyelembe veendő, korlátozó és kizáró tényezők, valamint a rehabilitációhoz szükséges időtartam,
 - a **szociális rehabilitációt** leíró részében a szociális szakértő mind az ügyfél mind pedig közvetlen környezete, családtagjai számára igénybevételre javasolt szociális szolgáltatásokat nevesíti.
- b.) **milyen információk nyerhetők az ügyféllel folytatott személyes konzultáció során:** az ügyféllel folytatott hatékony munka elengedhetetlen része, hogy a személyes konzultáció, különösen a folyamat kezdetekor a szociális munkában használatos módszer szerint, a probléma feltárára alkalmazott első interjú jellegű legyen. Amennyiben a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző a személyes konzultáció során az első interjú technikát alkalmazza, a foglalkozási rehabilitáció során több hasznos információhoz juthat és megalapozhat egy bizalmi kapcsolatot az ügyféllel. A közös munka során az a cél, hogy az ügyfél jobban megnyíljon a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző irányába, amelynek eredményeképpen az így készülő rehabilitációs terv szélesebb foglalkoztathatósági lehetőségeket tartalmaz, az adott térség munkaerő-piaci feltételeihez jobban illeszkedik.

Ebből is látható, hogy a rehabilitációs hatóság **foglalkozási rehabilitációja szolgáltatóközpontú, egyénre szabott segítő jellegű**, amelyhez a módszerek is a szociális és foglalkozási szakmaterületen használatos protokollokra épül.

A foglalkozási rehabilitációs ügyintéző a rehabilitációs terv kidolgozásába a rehabilitációs **ellátásban részesülő személy kérésére** (beleegyezésével) az ügyfél hozzátartozóját, illetve más segítőszemélyt, civil szervezetet is bevonhat. Ez csupán egy lehetőség, amennyiben az ügyfél saját maga számára a hozzátartozója, illetve más természetes támasza bevonását előnyösnek érzi (gondnokság alatt lévő ügyfeleknél, fogyatékoság esetén gyakoribb).

A jogszabály kötelezően előírja a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző számára, hogy amennyiben a rehabilitációs ellátásban részesülő személy **akkreditált munkáltatónál folytat keresőtevékenységet**, a rehabilitációs terv kidolgozásába az akkreditált munkáltató képviselőjét is be kell vonni.

A rehabilitációs terv elkészítésébe a bevonható személyek köre a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző munkáját segíti. Az akkreditált munkáltató képviselőjének bevonása mind három fél számára fontos és előnyös, mivel ez esetben a rehabilitációs terv az ügyfél által betöltött munkakörre vonatkozóan készül el, a hozzárendelhető rehabilitációs szolgáltatásokat az ügyfél és munkáltatója igényeihez lehet igazítani. Ez a jogszabályi kötelezettség nagyban segíti az akkreditált munkáltatók és a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző együttműködését, természetesen az ügyfél érdekeit előtérbe helyezve.

A rehabilitációs terv tartalmi elemeit jogszabály határozza meg, melyeket a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző és az ügyfél közösen töltenek meg tartalommal. Kötelező elemek:

- a rehabilitációt - foglalkozást, munkakört (munkaköröket) megjelölő - irány,

- a rehabilitációs szükségletek,
- az ügyfélnek nyújtandó rehabilitációs szolgáltatások, ezek időtartama, időbeli sorrendje,
- a rehabilitációval összefüggésben a foglalkoztatáshoz nyújtott támogatás, ennek mértéke és időtartama,
- a rehabilitációs hatóság foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások biztosításával összefüggő kötelezettségei, ezek teljesítésének határideje,
- az orvosi és a szociális rehabilitációs szolgáltatások igénybevételéhez való segítségnyújtásnak és azok figyelemmel kísérésének a formái,
- a sikeres rehabilitáció érdekében szükséges további intézkedések,
- a rehabilitációs ellátásban részesülő személynek a rehabilitációs szolgáltatások igénybevételével összefüggő kötelezettségei, ezek teljesítésének módja, határideje,
- a rehabilitációs hatóságnál történő jelentkezés gyakorisága, a kapcsolattartás módja.

A rehabilitációs ellátásban részesülő személy a rehabilitációs tervet aláírja, egyben nyilatkozik arról, hogy a rehabilitációs tervben foglaltakat megismerte és vállalja az együttműködési kötelezettség teljesítését. Az aláírt rehabilitációs terv egy példánya az ügyfélnél, másik példánya az iratanyagban marad.

4.3.3 Foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások

A foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások biztosítják a megváltozott munkaképességű személy egészségi állapotának, képességeinek és készségeinek, szükségleteinek megfelelő munkahelyen történő hosszú távú munkavégzésre való felkészítését, a rehabilitációs célú munkaközvetítést, és segítik a megfelelő munkahely megtartását.

A foglalkozási rehabilitációs ügyintéző az ügyfél rehabilitációs tervében azokat a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatásokat tünteti fel, amelyek a rehabilitáció irányaként megjelölt foglalkozás, munkakör betöltéséhez szükségesek, mivel a **foglalkozási rehabilitáció legfontosabb célja a munkába helyezés és a munkahely hosszú távú megtartása.**

A foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások (jogszabályban meghatározottak szerint) az alábbiak lehetnek:

a) Egyéni tanácsadás

- foglalkozási rehabilitációs információ nyújtása,
- foglalkozási rehabilitációs tanácsadás,
- foglalkozási rehabilitációs munkatanácsadás,
- foglalkozási rehabilitációs álláskeresési tanácsadás,

- foglalkozási rehabilitációs célú pályatanácsadás,
- foglalkozási rehabilitációt elősegítő pszichológiai tanácsadás.

b) Csoportos tanácsadás

- foglalkozási rehabilitációt elősegítő álláskeresési technikák tréning,
- foglalkozási rehabilitációt elősegítő újraorientáló foglalkozás.

c) Munkaadók részére nyújtható tanácsadás

- rehabilitációs foglalkoztatási tanácsadás,
- foglalkozási rehabilitációs célú érzékenyítés,
- foglalkozási rehabilitációs állásbörze.

d) Foglalkozási rehabilitációs célú munkaközvetítés.

A rehabilitációs ellátásban részesülő ügyfelek esetében a **rehabilitáció célját a foglalkozási rehabilitációs célú munkaközvetítés jelöli ki**, amely a munkát kereső megváltozott munkaképességű személyek és a számukra állást kínáló munkaadók közötti megismerkedést segíti elő. Ennek célja, hogy a két fél között foglalkoztatásra irányuló jogviszony jöjjön létre.

A munkaközvetítés egyéni és csoportos közvetítés formájában valósulhat meg.

4.3.4 A rehabilitációs ellátásban részesülő személy bejelentési kötelezettségeinek teljesítése

Mivel a rehabilitációs ellátásban részesülő ügyfél rendszeres kapcsolatot tart a foglalkozási rehabilitációs ügyintézővel (gyakori a személyes megjelenés, vagy „beidőzés”, az állásközvetítés, az élethelyzetben bekövetkezett változások jelzése, vagy csupán az ügyfél részéről érdeklődés) a rá vonatkozó értesítési/bejelentési kötelezettségeket többnyire a foglalkozási rehabilitációs ügyintézőnél teszi meg (iratokat, nyilatkozatokat itt ad le), és nem a hatósági ügyintézőnél. Ez jól is van így (nemcsak a fentebb említett bizalmi kapcsolat miatt is), hanem azért is fontos, mert az együttműködési kötelezettségének része a bejelentési kötelezettségének betartása és határidőben történő teljesítése.

Ha az ügyfél a foglalkozási rehabilitációs ügyintézőnél tesz eleget bejelentési kötelezettségének (pl. keresőtevékenység bejelentése, vagy az egészségi állapotának változása) **az ügyintéző a szakrendszerből tud nyomtatni nyilatkozatot** (valamennyi típusú bejelentéhez).

A keresőtevékenységről a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző a szakrendszerben elkészíthetően értesítést készít a hatósági (elbírálási) ügyintéző számára, melyet haladéktalanul, de legkésőbb három napon belül megküld részére. Ezzel egyidejűleg a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző a rehabilitációs tervet is értékeli és lezárja, mivel az ügyfél sikeresen elhelyezkedett.

A rehabilitációs ellátásban részesülő személy esetén is történhet az egészségi állapotában olyan változás, amely a rehabilitációt lehetetlenné teszi (**tartós állapotrosszabbodás**). A foglalkozási

KÖFOP-2.1.3-VEKOP-15 A területi államigazgatási szervek humánerőforrásának fejlesztése

rehabilitációs ügyintézőnek az együttműködés során - a személyes találkozásakor, vagy akár telefonos beszélgetésben – fel kell figyelnie arra, hogy felmerülhet az állapotrosszabbodás, amelynek alapján kezdeményezheti az ügyfél a felülvizsgálatot. Az egészségi állapotban bekövetkezett tartós rosszabbodás esetében a gyakorlatban a nyilatkozattal egyidejűleg az ügyfél az állapotrosszabbodás bejelentéséhez szükséges dokumentumokat (orvosi leleteket, orvosi beutalót) is csatolja. Ezek együttesen kerülnek továbbításra a hatósági (elbírálási) ügyintéző felé. A gyakorlatban az ügyfelek többsége értesítési kötelezettségét a foglalkozási rehabilitációs ügyintézővel történő együttműködés keretében teszi meg. Azonban előfordulhat olyan eset, amikor a rehabilitációs ellátásban részesülő személy a fenti **értesítési kötelezettségét** valamilyen akadályoztatás miatt, akár a határidő betartása érdekében a **kormányablak ügyintézőjénél**. Mivel itt a szakrendszer nem áll rendelkezésre, lényeges, hogy a rehabilitációs ellátásban részesülő személy nyilatkozatában a hatályos szabályozásban leírt tartalmi elemeket rögzítse. A nyilatkozat így kerüljön áttételre az első fokon eljáró rehabilitációs hatóság számára.

A rehabilitációs ellátásban részesülő személynek további bejelentési kötelezettsége áll fenn amennyiben állandó lakcíme vagy tartózkodási címe, neve megváltozik. Erről az ügyfél fent már leírt módon nyilatkozik és a lakcímkártya (névváltoztatási dokumentum) fénymásolatát mellékelve a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző küldi meg a hatósági ügyintéző számára.

A rehabilitációs ellátásban részesülők esetén az együttműködési kötelezettség megszegésének jogi következményei vannak:

- ha az ellátásban részesülő személy az együttműködési kötelezettségét (beleértve az értesítési kötelezettségét vagy a rehabilitációs tervben foglalt kötelezettségét), neki felróható okból nem teljesíti, a rehabilitációs pénzbeli ellátás folyósítását a kötelezettségszegésről való tudomásszerzés hónapját követő második hónap első napjától **3 hónap időtartamra** - de legfeljebb a rehabilitációs ellátás megszűnéséig hátralevő időtartamra - **fel kell függeszteni**,
- a rehabilitációs **ellátást akkor kell megszüntetni**, ha a rehabilitációs ellátásban részesülő az együttműködési, értesítési vagy a rehabilitációs tervben foglalt kötelezettségét neki felróható okból **ismételten nem teljesíti**.

A foglalkozási rehabilitációs ügyintéző feladata nyomon követni, hogy a rehabilitációs ellátásban részesülő személy az együttműködési kötelezettségét, a rehabilitációs tervben foglaltakat teljesít-e. Amennyiben azt tapasztalja, hogy az ügyfél elmulasztotta a teljesítést a fenti hatályos szabályozás értelmében vizsgálnia kell a felróhatóságot. Abban az esetben, amikor minden kétséget kizáróan bebizonyosodik, hogy az ügyfél neki felróható okból nem teljesítette jogszabályban előírt kötelezettségeit, a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző erről a tényről ugyancsak a szakrendszerben rendelkezésre álló értesítést küldi a hatósági ügyintézőnek. Az értesítéshez csatolni kell a kötelezettségszegésről rendelkezésre álló bizonyítékot is. A szükséges intézkedések megtételére a hatáskör a hatósági ügyintézőnél van.

A pénzbeli ellátás felfüggesztése alatt a rehabilitációs ellátásban részesülő ügyfél együttműködési kötelezettsége továbbra is fennáll, azonban a 3 hónap letelte után a pénzbeli ellátás azonnal továbbfolyósításra kerül.

4.4 A rokkantsági ellátásban részesülő ügyfelekkel kapcsolatos feladatok

A rokkantsági ellátásban részesülő személyre is előír a jogszabály értesítési kötelezettséget, amelyet az ügyfél teljesíthet a foglalkozási rehabilitációs ügyintézőnél, a kormányablakban, a hatósági ügyintézőnél – minden esetben a megtett nyilatkozatot és a kapcsolódó dokumentumokat a rehabilitációs hatóság ügyintézője számára kell megküldeni.

Ugyanakkor, ha a rokkantsági ellátásban részesülő **foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást** szeretne igénybe venni (senkit ne tévesszen meg a rehabilitáció, mint kifejezés – ez összefoglaló fogalma a nyújtható szolgáltatásoknak), pl. munkaközvetítést kér, szeretne munkába állni és érdeklik a keresett munkakörök, akkor a foglalkozási rehabilitációs ügyintézőnél érdemes közvetlenül jelentkeznie – ezek a nyilvántartások, a munkaerő-igények itt találhatók.

4.4.1 A foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást kérő személy foglalkozási rehabilitációs nyilvántartásba vétele

A rehabilitációs szolgáltatást **önként** kérő rokkantsági ellátásban részesülő, vagy ellátásban nem részesülő **megváltozott munkaképességű személy (rehabilitációs szolgáltatást kérő)** a szolgáltatást, a lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes, első fokon eljáró rehabilitációs hatóságnál kérheti.

A jelzést követően a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző ellenőrzi, hogy a hatályos szabályozás szerinti feltételek fennállnak-e, azaz megváltozott munkaképességű személy kéri-e a nyilvántartásba vételt és az együttműködést.

Ezt követően az ügyintéző az ügyfélnek tájékoztatást ad a nyilvántartásba vétel tartalmáról és az együttműködésről. Amennyiben az ügyfél fenntartja az együttműködési szándékát, és **vállalja** a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatás igénybevétele során **a rehabilitációs hatósággal történő együttműködést**, az ügyintézővel közösen kitöltik az erről szóló nyilatkozatot, ezáltal megtörténik a nyilvántartásba vétel, mely az informatikai szakrendszerben is rögzítésre kerül.

A nyilvántartás adattartalma azonos a rehabilitációs ellátásban részesülő, a rokkantsági ellátásban részesülő és komplex minősítéssel rendelkező, azonban ellátásban nem részesülők esetében, de ide tartoznak a **fogyatékosági támogatásban illetve a vakok személyi járadékában részesülő személyek is**, ők is kérhetik nyilvántartásba vételüket, **önkéntesen** igényelhetik a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást.

4.4.2 A foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást kérő személy együttműködése, a szolgáltatásnyújtási terv

A foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást kérő személy, amennyiben kéri a fent leírt nyilvántartásba vételt és kéri a rehabilitációs szolgáltatást az első fokon eljáró rehabilitációs hatósággal történő együttműködésre köteles. Azonban ez az együttműködés - mivel **önként vállalt** - lényegesen **kevesebb kötelezettséget tartalmaz**, mint a rehabilitációs ellátásban részesülő személyek együttműködési kötelezettsége.

Az önkéntesen együttműködő személy az **együttműködés keretében az alábbiakat vállalja**:

- igénybe veszi a rehabilitációját segítő, felajánlott foglalkozási rehabilitációs szolgáltatásokat és képzési lehetőséget, a foglalkozási rehabilitációs célú munkaközvetítést, tájékoztatást ad annak megvalósulásáról, vagy megghiúsulásának okairól,
- teljesíti bejelentési kötelezettségét, és azt is, ha rajta kívülálló körülmények miatt az együttműködésnek nem tud eleget tenni,
- kapcsolatot tart az első fokon eljáró rehabilitációs hatósággal.

A rehabilitációs szolgáltatást kérő személy az együttműködési kötelezettségét az adatainak a nyilvántartásból való törléséig teljesíti. Az együttműködés során bármikor kérheti adatai törlését és ezzel az együttműködés megszűnését.

A rehabilitációs szolgáltatást önként kérő megváltozott munkaképességű személyek többségükben foglalkozási rehabilitációs munkaközvetítést igényelnek, egyéni tanácsadással kombinálva. Egyfelől lényeges számukra, hogy elhelyezkedjenek és motiváltak is a megfelelő álláshely megtalálására. Másfelől a foglalkozási rehabilitációs ügyintézővel történő kapcsolattartás biztonságot jelent az ügyfél számára.

A foglalkozási rehabilitációs ügyintéző a szolgáltatást önként kérő megváltozott munkaképességű személlyel folytatott együttműködést a szakrendszerben elkészített dokumentumok formájában rögzíti.

Második lépésként a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző **helyzetfeltáró interjút készít**. Ez egyfelől a rehabilitációs ellátásban részesülő ügyfeleknél már leírt első interjúhoz hasonló tematikájú interjú. Másfelől azt a célt szolgálja, hogy a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző feltérképezze az ügyfél egészségi állapotával és munkaerő-piaci helyzetével kapcsolatos összes tényezőt. Természetesen amennyiben az ügyfél rendelkezik komplex minősítéssel, a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző figyelembe veszi az abban feltüntetett megállapításokat.

A helyzetfeltáró interjúból és a rendelkezésre álló dokumentációból kapott információk alapján a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző és az ügyfél közösen elkészítik **a szolgáltatásnyújtási tervet**, ami jellegét tekintve egy szerződés az ügyfél és az első fokon eljáró rehabilitációs hatóság között.

A szolgáltatás nyújtási terv elkészítésébe egyéb résztvevő is bevonható, mint például hozzátartozó vagy a várható munkáltató. Az egyéb résztvevő bevonásának lehetősége különösen fontos abban

az esetben, amikor korábban támogató döntéshozó kerül kijelölésre, illetve abban az esetben, amikor az ügyfél cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt áll.

A szolgáltatásnyújtási tervben rögzítésre kerül, az együttműködés kezdetekor fennálló helyzet, pl. az ügyfél szakképzettsége, legmagasabb iskolai végzettsége, munkatapasztalata, eddig betöltött munkakörei, utolsó munkaviszonya. Rögzítésre kerülnek a munkavállaláshoz szükségesnek tartott feltételek, mint például lakóhelyhez közeli munkahely, részmunkaidőt vagy teljes munkaidőt vállal-e az ügyfél, esetleg kizárólag távmunkát tud vállalni, valamint a környezet akadálymentesítési szükségletei.

A szolgáltatásnyújtási terv a rendelkezésre álló dokumentáció és a személyes beszélgetés alapján a rehabilitációs tervhez hasonlóan tartalmazza az orvosi rehabilitációs szükségleteket, beleértve a foglalkoztatás szempontjából figyelembeveendő korlátozó és kizáró tényezőket, a szociális és a foglalkozási rehabilitációs szükségleteket.

Mindezen alapján a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző az ügyféllel közösen meghatározza a foglalkozási rehabilitáció lehetséges irányát és megtervezi a szolgáltatások, támogatások igénybe vételét. A szolgáltatás nyújtási terv az együttműködés során, szükség esetén változtatható.

4.4.3 A rehabilitációs közvetítést kérő személy

A hatályos szabályozás nevesíti a rehabilitációs közvetítést kérő személy fogalmát: a megváltozott munkaképességű személyek köréből mindazok, akik **rehabilitációs ellátásban nem részesülnek**, és kizárólag foglalkozási rehabilitációs célú **munkaközvetítést kérnek** (munkahelyet keresnek), az együttműködést nem vállalják, mindössze egy szolgáltatást vesznek igénybe.

A rehabilitációs közvetítést kérő személyeket az első fokon eljáró rehabilitációs hatóság közvetítéskérőként veszi nyilvántartásba és a foglalkoztatási jogviszony létrejöttének bejelentését követően törli a nyilvántartásból.

4.5 A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztathatóságának feltételrendszere

4.5.1 Munkáltatói kapcsolatrendszer

A megváltozott munkaképességű személyek rehabilitációjának, társadalomba történő visszaintegrálásának egyik lényeges és meghatározó eszköze **a munkavállalás, illetve a munkába helyezés**. Ezen cél eléréséhez a rehabilitációs hatóság nemcsak:

- a munka-erő kínálatról (a fenti célcsoportokról), hanem
- a munkaerő-keresletről is (az érdeklődő, munkaerő-igényt benyújtó, potenciális munkavállalókról) vezet nyilvántartást.

Ahhoz, hogy a kínálatot a kereslettel összhangba lehessen hozni, a rehabilitációs hatóság alapvető feladatai közé tartoznak a területén lévő munkaerő-piaci ismeretek, a munkaerő-piaci oldal feltárása és igényeinek nyomon követése is.

A hatályos szabályozás egyértelműen rögzíti a megváltozott munkaképességű munkavállalók számára felajánlható munkahelyek bejelentésével kapcsolatos kötelezettség teljesítésnek szabályait. Az Mmtv. előírja a rehabilitációs hatóság számára, hogy **a megváltozott munkaképességű munkavállalók számára felajánlható betöltetlen álláshelyekről nyilvántartást vezessen, mind a**

- **nyílt munkaerő-piaci**, mind pedig
- a költségvetési támogatásban részesülő **akkreditált foglalkoztatók** igényei vonatkozásában.

A nyilvántartásnak nemcsak a munkaadóra vonatkozó lényeges adatokat kell tartalmaznia, hanem a betöltetlen álláshely tekintetében:

- a munkakör megnevezését, szakmai tartalmát,
- a munkakör betöltéséhez szükséges képzési és egyéb követelményeket,
- a várható kereset összegét,
- a foglalkoztatási jogviszony típusát,
- a munkavégzés helyét.

A hatályos szabályozás szerinti nyilvántartás pontos vezetésének előfeltétele, hogy **a munkáltató a rehabilitációs hatóságnak**

- **munkaerőigényt** nyújtson be a betöltendő álláshelyre vonatkozó adatokkal,
- **foglalkoztatói adatlapot töltsön ki**, a munkaadó adataira vonatkozóan, illetve a munkaadó adataiban történő változás esetében azt módosítsa.

A nyomtatványok letölthetők a kormányhivatalok honlapjáról.

Az Mmtv. az **akkreditált munkáltató** számára kötelezően előírja, hogy a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatására irányuló munkaerőigény bejelentésével kapcsolatos kötelezettségét a rehabilitációs hatóság felé teljesítse.

Mindezek lehetővé teszik a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző számára, hogy a rendelkezésre álló munkaerő igényből keressen megfelelő munkavállalót a munkáltatónak. Ennek az eredménye a sikeres munkaközvetítés.

A foglalkozási rehabilitációs ügyintéző minden esetben „hivatalos irattal” küldi a munkáltatóhoz az ügyfelet. A munkáltatónál történő megjelenésre 2 féle nyomtatványt ír elő a jogszabály. Amennyiben az ügyfél:

- rehabilitációs ellátásban részesül, **közvetítőlappal keresi fel** a munkáltatót, mivel az állásinterjúknál történő megjelenéskor a közvetítőlap kitöltése (visszaigazolás a megjelenésről, és az esetleges felvételtől, vagy elutasításról) kötelező a munkáltatónak, és az ügyfélnek is át kell adnia az ügyintézőnek,
- a szolgáltatást önként kérő megváltozott munkaképességű személy **állás-ajánlattételi lappal** (amelynek sem kitöltése, sem visszajuttatása nem előírt).

A közvetítés adminisztrációs eltérése is utal a kötelezettségre, illetve az önkéntességre.

A rehabilitációs hatóság a rehabilitációs célú munkaközvetítés érdekében együttműködik a munkáltatókkal, munkaközvetítést végző, illetve a megváltozott munkaképességű személyek rehabilitációjával foglalkozó szervezetekkel. A bejelentett munkaerő-igény alapján biztosítja a megfelelő munkavégző képességgel rendelkező, ellátásban részesülő személy és a munkáltató kapcsolatfelvételét (pl. ha az ügyfél állapota igényli, közvetlenül egyeztet telefonon időpontot az állásinterjúra az ügyfél jelenlétében, de törekszik arra, hogy a munkáltatóhoz való bejelentkezést megtanítsa az ügyfélnek), közvetít az ellátásban részesülő személy és a munkáltató között.

A foglalkoztatás hatékonyságát, és a megváltozott munkaképességű munkavállalók elhelyezkedését, segítik a munkáltatók számára nyújtott kedvezmények, támogatási formák.

4.5.2 A munkaerő- közvetítés szempontjai

A megváltozott munkaképességű ügyfelek munkaerő-közvetítésének eredményességét (a munkába állást) több tényező határozza meg:

4.5.3 Az ügyfél részéről szükséges információk

A foglalkozási rehabilitációs ügyintéző alapvető feladata, hogy az ügyféllel közösen gondolja végig azokat a szempontokat, amelyek a megfelelő munkahely kiválasztásához vezetnek. A megfelelő munkahelyet az adott időben beérkezett munkaerőigényekből lehet kiválasztani, amelyek folyamatosan változnak.

Az ügyfél oldaláról nézve a folyamatot, **figyelembe kell venni az iskolai végzettségét, szakmai tapasztalatait, megmaradt képességeit-készségeit.** Ezért a közvetítés szinte minden ügyfél esetében a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások egyikével, rendszerint munkatanácsadással, azaz az elhelyezkedést akadályozó tényezők feltárásával és rendezésével kezdődik.

Gyakori eset, hogy az ügyfél részéről a munka világából történő hosszabb-rövidebb ideig tartó kiesés miatt a képességek-készségek megítélése nem reális. Régi emlékekre, szokásokra, vágyakra épül. A realitás hiányának másik oka, hogy az ügyfél a megváltozott egészségi állapotát figyelmen kívül hagyja, és a betegség kialakulása előtti készségeit hangsúlyozza. Ennek ellenkezője is gyakori, amikor az egészségi állapot változása az önértékelés csökkenését is eredményezi, az „azt én úgysem tudom megcsinálni” választ kapja az ügyintéző minden megajánlott álláshelyre.

Az ügyintéző részéről még több figyelmet igényel a megajánlott munkahely kiválasztása, amikor az ügyfél önértékelésének csökkenése az új helyzettől való idegenkedéssel, félelemmel is párosul. A felvázolt esetekben először a készségek-képességek, korábbi munkatapasztalatok megmaradt elemeit kell tisztázni és az ügyféllel is elfogadtatni.

További tényezőként figyelembe kell venni, hogy a megváltozott munkaképességű személynek **milyen elvárásai vannak a munkával és a munkahellyel kapcsolatban.** Az ügyfelek jellemzően lakóhelyhez közeli munkahelyet preferálnak. Ez esetben nemcsak az utazás költségei és a közlekedésre fordított idő számít, hanem az ügyfél számára biztonságot nyújt az otthona közelsége, valamint a megszokott környezetet sem szívesen hagyja el. Kevesen vállalják a

nagyobb távolságra való utazást. Az ügyfelek munkahellyel kapcsolatosan egyéb elvárások között leggyakrabban a jó közösség és a tiszta környezet szerepel. A hiteles válasz érdekében szükséges, hogy a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző ismerje a munkahelyet. Az ügyfelek gyakran érdeklődnek az álláshelyet meghirdető cégről is. Tudni szeretnék mekkora a fluktuáció, mennyire stabil a cég piaci helyzete.

Az ügyfél elvárásai a munkakörrel kapcsolatban összefüggenek a képességeiről-készségeiről való vélekedésével. Az álláshely kiválasztásakor ezt a két tényezőt együttesen kell a foglalkozási rehabilitációs ügyintézőnek kezelnie.

A közvetítéshez szorosan kapcsolódó feladat, hogy **minden ügyfél rendelkezzen önéletrajzzal**. Ennek elkészítésében az ügyintézőknek kötelezettségük segítséget nyújtani. Az önéletrajznak tagoltnak és áttekinthetőnek kell lennie. Kizárólag azokat az információkat kell tartalmaznia, amelyek az ügyfél elhelyezkedése szempontjából fontosak.

A közvetítéssel kapcsolatos ügyintézői feladatok közé tartozik **az ügyfél felkészítése a munkáltatóval történő első találkozásra**. Ehhez az ügyintézőnek előzetesen egyeztetnie szükséges a munkáltatóval a felvételi eljárásról. A munkáltatók egy része interjú keretében dönt a felvételtől. Az ügyfelet tájékoztatni kell arról, hogy milyen pozícióban levő személy készíti a felvételi interjút, várhatóan milyen kérdések kerülnek szóba, az alkalmazásáról a döntés az interjú végén vagy későbbi időpontban várható.

Az sem ritka, hogy a munkáltató az interjúján kívül tesztek kitöltését is alkalmazza a felvételi eljárás során. Az álláshelyre jelentkező ügyfelet erre a helyzetre is fel kell készíteni. Tájékoztatni kell arról, hogy a tesztek előzetes felkészülést nem igényelnek, azonban figyelmesen a kiadott feladatnak megfelelően kell azokat kitölteni.

Esetleges sikertelen felvételi esetén az ügyfélnek és az ügyintézőnek át kell beszélnie a sikertelenség lehetséges okát/okait. Az ügyintézőnek törekednie kell arra, hogy az ügyfél önbizalma és motivációja ne gyengüljön, hanem a tanulságok következtében erősödjön.

4.5.4 A munkáltatótól kapott információk

A közvetítés folyamatát a munkáltató oldaláról nézve a leglényegesebb **a munkavállalóval szemben támasztott igények pontos leírása**. Az elvárt iskolai végzettség, szakmai tapasztalat, valamint a feladatellátásához szükséges képességek-készségek szerepeltetése a munkaerő igénylő lapon (MÍG lap). Fontos a munkaidő feltüntetése, nemcsak az óraszám, hanem a munkakezdés időpontja is. Természetesen lényeges a munkabér és az egyéb juttatásokra vonatkozó információ is.

Az egészségkárosodott, fogyatékkal élők szempontjából lényeges **a munkavégzésre és a munkakörülményekre vonatkozó minél szélesebb körű információk** átadása. Az ügyfélnek és az ügyintézőnek is ismernie kell a munkakörülményeket (pl.: a munkáltató saját helyiségében, vagy harmadik fél helyiségében történik a munkavégzés, a helyiség mérete, van-e nyitható ablak, működik-e légkondicionálás, milyen fényforrás van a helyiségben stb.). Ugyancsak lényeges,

hogy milyen eszközökkel történik a munkavégzés. Az eszközök súlya, mérete szintén olyan információ, ami szükséges a sikeres közvetítéshez. A megváltozott munkaképességű személyek esetében ismerni szükséges, hogy vegyszereket kell-e használni a munkavégzés során, és amennyiben kell, akkor milyeneket.

Miután a megváltozott munkaképességű személyek közfoglalkoztatásba is kiközvetíthetők, hasonló tartalmú információkra van szükség a közfoglalkoztatás keretében történő munkaközvetítés esetén is. Ebben az esetben a munkaerőigényt a Kormányhivatalok Foglalkoztatási Osztálya kezeli, megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatásának vállalása esetén a munkaerő - toborzást végzi a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző.

4.6 A rehabilitációs hozzájárulás

A 2012. január 1-jétől átalakított ellátási és foglalkoztatási rendszer eredménye, hogy egyre nagyobb számban vállalnak munkát a megváltozott munkaképességű személyek, illetve, hogy a munkáltatók célzottan egyre magasabb számban alkalmaznak megváltozott munkaképességű munkavállalókat.

A rehabilitációs hozzájárulás fizetésének kötelezettségére vonatkozó szabályok célja a **munkáltatók ösztönzése** annak érdekében, hogy minél nagyobb számban foglalkoztassanak megváltozott munkaképességű munkavállalókat, mert a törvényi feltételeknek megfelelő számban foglalkoztatottak alkalmazása esetén a munkáltatónak nem kell rehabilitációs hozzájárulást fizetnie.

A rehabilitációs hozzájárulás (egy adójellegű) fizetési kötelezettség, amely valamennyi munkáltató érint (néhány törvényi kivétellel).

A munkaadó a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációjának elősegítése érdekében rehabilitációs hozzájárulás fizetésére köteles, ha az általa foglalkoztatottak létszáma a 25 főt meghaladja, és az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek száma nem éri el a létszám 5 százalékát (**kötelező foglalkoztatási szint**).

Fontos tudni, hogy a rehabilitációs hozzájárulás vonatkozásában az Mmtv. a megváltozott munkaképességű személy fogalmát is meghatározza, figyelembe véve a 2012. január 1. előtti időszakban hatályos „besorolásokat” is. E szerint **a rehabilitációs hozzájárulás vonatkozásában**, megváltozott munkaképességű személynek kell tekinteni azt a személyt:

- akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján 60 százalékos vagy kisebb mértékű,
- aki legalább 40 százalékos egészségkárosodással rendelkezik, az erről szóló szakvélemény, szakhatósági állásfoglalás, hatósági bizonyítvány, minősítés időbeli hatálya alatt,
- akinek a munkaképesség-csökkenése 50-100 százalékos mértékű, az erről szóló szakvélemény időbeli hatálya alatt, vagy

- aki fogyatékosági támogatásban vagy vakok személyi járadékában részesül, és a munkaszerződése szerinti napi munkaideje a 4 órát eléri.

Tehát a munkáltató akkor élhet a rehabilitációs hozzájárulás meg nem fizetésének lehetőségével, ha a munkavállaló egészségi állapotának, illetve egészségkárosodásának mértéke megfelel a fent leírtaknak. Erről a munkavállaló a jogszabályban meghatározott dokumentumok egyikével rendelkezik, és a dokumentum időbeli hatálya nem járt le kivéve azoknál, akik fogyatékosági támogatásban vagy vakok személyi járadékában részesülnek. További kritérium, amelynek az előzőekkel együtt kell teljesülnie, hogy a megváltozott munkaképességű személy munkaszerződése szerint a napi munkaideje elérje a 4 órát.

A korábbi fejezetekben már említésre került a rehabilitációs kártyára jogosult megváltozott munkaképességű munkavállalók köre. A hatályos szabályozás nem zárja ki, hogy azon munkavállalók esetében, akik jogosultak rehabilitációs kártyára az ezzel járó adókedvezményt is érvényesítse a munkáltató annál a munkavállalónál, akit figyelembe vesz a kötelező foglalkoztatási szint elérésénél is.

A rehabilitációs hozzájárulást a fizetésére kötelezett munkaadó maga vállalja be, állapítja meg, és közvetlenül fizeti be az állami adóhatóságnál vezetett számla javára. A rehabilitációs hozzájárulás a központi költségvetés bevételeit képezi.

4.7 Akkreditáció keretében történő foglalkoztatás, költségvetési támogatás

Az akkreditált munkáltató fogalmát jogszabály határozza meg, amely szerint egy akkreditációs eljárás alapján kiadott rehabilitációs akkreditációs tanúsítvánnyal rendelkező szervezet vagy személy. **A rehabilitációs akkreditációs tanúsítvány** kiadásának feltételeit jogszabály részletesen előírja. Az akkreditációra irányuló eljárásban országos szinten a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal jár el.

Az akkreditált foglalkoztató **rehabilitációs foglalkoztatást** végez. Ezen belül:

- a rehabilitálható megváltozott munkaképességű személyeket (B1, C1 kategóriába tartozó) **tranzit foglalkoztatásban részesíti**, védett körülmények között, termelő, szolgáltató tevékenység biztosítása mellett felkészíti a nyílt munkaerőpiacon történő foglalkoztatásra,
- azokat, akik rehabilitációra nem javasoltak (rokkantsági ellátásban részesülnek), **tartós foglalkoztatási** formában alkalmazza, vállalja a munkavállaló munkakészségének, egészségi állapotának, testi és szellemi képességeinek termelő, szolgáltató tevékenység biztosítása mellett, védett körülmények között, munkaviszony keretében történő megőrzését, fejlesztését.

Bár mindkét meghatározásban szerepel a **védett körülmény kifejezés**, az akkreditált tanúsítvánnyal rendelkező munkáltatónál ez nem minden esetben jelenti azt a védett környezetnek a biztosítását, amelyben „csak” hasonló képességű és munkabírású, azonos csoportba tartozó megváltozott munkaképességű személyek lehetnek.

A kormányrendelet a védett foglalkoztatást úgy határozza meg, hogy amennyiben a munkáltató tranzit vagy tartós foglalkoztatást biztosít, és **munkavállalóinak legalább 30 %-a megváltozott munkaképességű személynek minősül**, akkor történik védett foglalkoztatás. Ez a szabály ahhoz is hozzájárul, hogy az egészségesek, épek közösségével együtt, közvetlen munkakörnyezetben dolgozzon az is, aki megváltozott munkaképességű munkavállaló.

Az akkreditált munkáltató több feltételnek, szakmai követelménynek is meg kell, hogy feleljen, a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkozási rehabilitációja érdekében. Ezek a következők:

- rendelkeznie kell **foglalkozási rehabilitációs szakmai programmal**, amely egyénenként, a megváltozott munkaképességű munkavállalóra tartalmazza a rehabilitációs foglalkoztatás célját, feladatait, formáit, szakmai tartalmát, a segítő szolgáltatások igénybevételét, a munkahelyi körülmények javítására irányuló terveket, a kitűzött feladatokat, a megváltozott munkaképességű munkavállalók jogai és érdekei védelmével összefüggő intézkedéseket,
- tranzit foglalkoztatás esetén, a munkáltatónak **akciótervet kell készíteni** a tranzitálás lépcsőinek, valamint a nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatókkal és az államigazgatás illetékes szerveivel való együttműködés módjának bemutatásával,
- alapkövetelmény, hogy **rehabilitációs tanácsadót, rehabilitációs mentort** alkalmazzon, akik a komplex minősítés alapján, a rehabilitációs foglalkoztatás irányának meghatározása érdekében, személyes rehabilitációs tervet készítenek, segítik a megváltozott munkaképességű munkavállaló képességeinek fejlesztését,
- amennyiben a megváltozott munkaképességű munkavállaló egészségi állapota indokolja, a munkáltató **segítő személyt** is biztosíthat a munkába járáshoz vagy a munkavégzéshez.

Annak érdekében, hogy a célcsoport alkalmazásának feltételeit, meg tudja teremteni a foglalkoztató, az akkreditált munkáltató számára **költségvetési támogatás nyújtható**, melynek formáit az Mmtv. szabályozza. Ezek szerint az akkreditált munkáltató részére **pályázati úton** költségvetési támogatás nyújtható:

- a munkahely rehabilitációs célú átalakításához,
- bér- és költségtámogatásként,
- képzési támogatásként.

A támogatás abban az esetben nyújtható, ha a munkáltató a rehabilitációs hatóság komplex minősítése szerinti megváltozott munkaképességű személy, fogyatékosági támogatásban részesülő személy vagy vakok személyi járadékában részesülő személy foglalkoztatását biztosítja.

További lényeges kitétel, hogy amennyiben a munkáltató által foglalkoztatottak létszám a 25 főt meghaladja, a támogatás további feltétele, hogy a munkáltató, a megváltozott munkaképességű személyeket az Mmtv.-ben meghatározott kötelező foglalkoztatási szint felett foglalkoztassa.

Az akkreditált munkáltató a költségvetési támogatást munkavállalónként egyéni támogatás formájában kapja. A megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához igénybe vehető költségvetési támogatások társadalmi hasznossága, szükségessége vitathatatlan, jelentős mértékben hozzájárul a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásához, munkaerő-piaci részvételi arányuk növeléséhez.

A rehabilitációs hatóság feladata az akkreditált foglalkoztatókkal való együttműködésben:

- munkaerőigény fogadása, kötelező munkaközvetítés
- munkavállalónként egyéni foglalkoztatási megállapodást megkötése (annak jóváhagyása, hogy a jogszabályi előírások szerinti besorolással rendelkező megváltozott munkavállalót alkalmaz),
- hozzájárulás megállapodás megkötéséhez, ha az akkreditált foglalkoztató a tranzit foglalkoztatásban részt vevő megváltozott munkaképességű munkavállaló munkaszerződésétől eltérő, nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatásra, munkatapasztalat és munkagyakorlat szerzése céljából, nyílt piaci munkáltatóval köt. Ezt a foglalkoztatási formát **munkapróba** nevezik. Az egyéni támogatás időtartama alatt több alkalommal is sor kerülhet munkapróbára, de a munkapróbák együttes időtartama legfeljebb 4 hónap lehet. A munkapróba célja a tranzit foglalkoztatásban dolgozó személy nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatásának elősegítése.

4.8 Javaslat a kormányablak ügyintézői számára

4.8.1 Az ellátás megnevezésének nehézségei

Napi ügyfélszolgálati tapasztalat, hogy az ügyfél sok esetben nem tudja megnevezni, milyen típusú ellátásban részesül („rokkantnyugdíjat kapok”). Ezért amennyiben nincsenek nála iratok, amiből egyértelműen megállapítható lenne az ellátás típusa, nagyon nehéz tanácsot adni, hogy milyen kötelezettségei is vannak. Ha a kormányablakban segítséget kér egy bejelentés megírására (pl. lakcímváltozás), fontos, hogy az alapadatok mellett a TAJ szám feltüntetésre kerüljön, és bármennyire „nyugdíjnak” nevezi az ellátását, ha az egészségkárosodáson, fogyatékoságon alapuló rendszeres pénzellátás, a rehabilitációs hatósághoz irányítható a kérelme. Ha viszont nála van a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság által kiadott „zöld szelvény” arról megállapítható az ellátás típusa, és annak megfelelően kell intézkedni a bejelentések felvételében, vagy továbbításában. Sokaknak megtévesztő, hogy az ellátást „a nyugdíjtól kapják”, így nehéz is különbséget tenni.

4.8.2 Együttműködési kötelezettség teljesítése

A rehabilitációs ellátásban részesülő ügyfél együttműködési kötelezettségét a foglalkozási rehabilitációs ügyintézőnél teljesíti. Ezt nem váltja ki, ha a kormányablak ügyintézőjénél jelenik meg a rehabilitációs tervben megjelölt időpontban.

Mind a rehabilitációs ellátásban, mind a rokkantsági ellátásban részesülő ügyfél értesítési kötelezettségeivel kapcsolatos nyilatkozatokat és a hozzá kapcsolódó dokumentumokat leadhatja a

kormányablakban is. Ebben az esetben - mivel nem áll rendelkezésre a szakrendszerből nyomtatható dokumentum -, az egyes nyilatkozatoknál a tartalmi követelményekre kell figyelmet fordítani a kormányablak ügyintézőjének. Fontos, hogy az ügyfél TAJ száma, elérhetőségei, (főképpen telefonszám, e-mail cím) pontosan szerepeljenek a bejelentésen. Téves adatok birtokában a foglalkozási rehabilitációs ügyintéző nem tudja felvenni a kapcsolatot az ügyféllel.

A kormányhivatal honlapján minden működési hely címe és telefonszáma megtalálható ahol foglalkozási rehabilitációs ügyintézők dolgoznak.

4.8.3. Segítség álláskeresésben

A kormányablak ügyintézőjéhez is fordulhatnak álláskeresési tanácsért azok a megváltozott munkaképességű ügyfelek, aki nem részesülnek ellátásban és nem tartanak kapcsolatot a foglalkozási rehabilitációs ügyintézővel. A kormányablak ügyintézője felajánlhatja a lehetőséget a foglalkozási rehabilitációs ügyintézővel történő kapcsolatfelvételre, és a rehabilitációs hatóságnál bejelentett álláshelyekre történő közvetítésre.

Amennyiben a megváltozott munkaképességű személy nem kíván élni ezzel a lehetőséggel, úgy javasolható számára a Fővárosi és Megyei Kormányhivatalok által működtetett Virtuális Munkaerőpiac Portál megtekintése. A portálon álláshelyet regisztráció nélkül is lehet keresni, regisztrációt követően az ügyfél az önéletrajzát is feltöltheti.

4.9 A negyedik fejezet összefoglalása

- (1) A rehabilitációs ellátásban részesülő megváltozott munkaképességű személynek együttműködési kötelezettsége van az első fokú rehabilitációs hatósággal. Az együttműködés alapja a rehabilitációs tervben kerül rögzítésre. Ha az együttműködés elmulasztása az ügyfélnek felróható okból történik, az szankciót von maga után.
- (2) A rehabilitációs ellátásban részesülő személynek értesítési kötelezettségeit 10 napon belül kell teljesítenie. Amennyiben az ügyfél neki felróható okból nem tesz eleget ezen kötelezettségének, ugyancsak szankciót von maga után.
- (3) A rokkantsági ellátásban részesülő személy önként kérheti a rehabilitációs hatósággal való együttműködést, ez esetben kötelezettségei is keletkeznek.
- (4) A munkaadó rehabilitációs hozzájárulás megfizetésére kötelezett, amennyiben 25 fő feletti munkavállalót foglalkoztat, és az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek száma nem éri el a létszám 5 százalékát.
- (5) Az akkreditált munkáltató akkreditációs tanúsítvány birtokában működhet, és költségvetési támogatást igényelhet munkavállalónként egyéni támogatás formájában. A rehabilitációs hatósággal való együttműködését jogszabály írja elő.

5 ÖSSZEFOGLALÓ

A tananyagban leírt szakmai részekkel azt szeretnénk érzékeltetni, hogy kormányablak ügyintéző is ismerje fel, hogy a rehabilitáció egy kétirányú folyamat:

- egyfelől magára az egészségkárosodott, fogyatékos (megváltozott munkaképességű) emberre irányul, azaz ő a rehabilitációs folyamat alanya és a folyamat célja a tartósan akadályozott ember helyzetének megváltoztatása,
- tágabb értelemben magára a társadalomra irányul, az elfogadásra, az emberi és tárgyi környezet megfelelő átalakítására annak érdekében, hogy az a fogyatékkal, egészségkárosodással élő ember befogadására alkalmas legyen, mert a foglalkozási rehabilitáció nem lehet sikeres befogadó munkahelyek nélkül.

Összességében a rehabilitáció olyan szervezett segítség, amit a társadalom nyújt az egészségében, testi vagy szellemi épségében ideiglenes vagy végleges károsodott személynek, hogy a helyreállított vagy megmaradt képességei felhasználásával ismét elfoglalhassa helyét a közösségben.

Ennek megvalósításához hívjuk segítségül a kollégákat!